

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Eraõiguse osakond

Ingeri-Helena Kakko

VÄLISRIIGI VAHEKOHTU OTSUSE VASTUOLU AVALIKU KORRAGA

Magistritöö

Juhendaja
Dr. iur. Villu Kõve

Tartu
2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. AVALIK KORD NEW YORGI KONVENTSIOONI ART V(2)(b) TÄHENDUSES...8	
1.1. Avaliku korra sisustamine grammatilise ja ajaloolise tõlgendamise kaudu	8
1.2. Avaliku korra sisustamine välisriikide kohtupraktikas.....	14
1.3. Avaliku korra sisustamine Eesti õiguses	21
1.4. Avaliku korra sisustamine Euroopa Kohtu praktikas	28
2. VÄLISRIIGI VAHEKOHTU OTSUSE TUNNUSTAMISEST VÕI TÄIDETAVAKS TUNNISTAMISEST KEELDUMISE TINGIMUSED AVALIKULE KORRALE TUGINEDES.....	36
2.1. Menetlusõiguslikud tingimused keeldumaks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest avaliku korra alusel.....	36
2.2. Materiaalõiguslikud tingimused keeldumaks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest avaliku korra alusel.....	50
3. AVALIKU KORRA KLAUSLI KOHALDAMISE KORD.....	59
3.1. Avaliku korra klausli kohaldamine kohtu omal algatusel	59
3.2. Avaliku korra klausli kohaldamise tõendamiskoormis.....	63
3.3. Avaliku korra klausli kohaldamise aeg.....	66
3.4. Avaliku korra klausli kohaldamise võimalikud tagajärjed	68
KOKKUVÕTE	71
PUBLIC POLICY AS A GROUND FOR REFUSAL OF RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF A FOREIGN ARBITRAL AWARD (Abstract)	75
KASUTATUD MATERJALID	79
KASUTATUD NORMATIIVALLIKAD	83
KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA.....	85

SISSEJUHATUS

Juhul, kui vahekohtu otsus on vastuolus avaliku korraga, võib selle tunnustamisest, täidetavaks tunnustamisest või täitmisest keelduda. Vahekohtu otsuse vastuolu avaliku korraga selgitatakse välja kas menetlusosalise taotlusel või kohtu omal algatusel vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses. Tulenevalt tsiviilkohtumenetluse seadustikust¹ (edaspidi TsMS) eristatakse Eestis tehtud vahekohtu otsuseid ehk n-ö riigisiseseid vahekohtu otsuseid (TsMS § 753) ning välisriigis tehtud vahekohtu otsuseid (TsMS § 754). Välisriigi vahekohtute otsuseid tunnustatakse või tunnustatakse Eestis täidetavaks tulenevalt TsMS § 754 lg-st 1 üksnes vastavalt New Yorgi 1958. aasta välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise ja täitmise konventsioonile² (edaspidi New Yorgi konventsioon) ja teistele välislepingutele.³ New Yorgi konventsioon võeti vastu 10.06.1958. a New Yorgis Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (edaspidi ÜRO) diplomaatilisel konverentsil. Eestis jõustus New Yorgi konventsioon 28.11.1993. a.⁴ Käesolevas magistritöös ei uurita vahekohtu otsuse tunnustamisest keeldumise aluseid muude välislepingute kui New Yorgi konventsiooni tähenduses.

New Yorgi konventsiooni peamiseks eesmärgiks on välisriigi vahekohtute otsuste tunnustamise, täidetavaks tunnustamise ja täitmise lihtsustamine üle maailma. New Yorgi konventsiooni art-st III on tuletatav, et iga konventsiooniga ühinenud riik tunnustab välisriigis tehtud vahekohtu otsuseid kui kohustuslikke ja täidab neid kooskõlas protseduurireeglitega, mis kehtivad selles riigis, kus vahekohtu otsust soovitakse tunnustada või täita. Eeltoodu tähendab, et riikide vahel kehtib ülim usaldus, st usaldatakse välisriigi vahekohtus tehtud otsust ning välisriigi vahekohtu otsust üldjuhul tunnustatakse, tunnustatakse täidetavaks ja võetakse täitmisele ka Eestis. Siiski on New Yorgi konventsioonis n-ö erandklausel, millele tuginedes võib riiklik kohus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest ja täidetavaks tunnustamisest keelduda. New Yorgi konventsiooni art-s V on ammendavalt loetletud seitse välisriigi

---

¹ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I, 09.04.2021, 17.

² Välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon. – RT II 1993, 21, 51.

³ Kuigi TsMS § 754 lg 1 viitab otse New Yorgi konventsioonile, on tegemist deklaratiivse sättega. Isegi juhul, kui TsMS-s puuduks viide New Yorgi konventsioonile, peaksid Eesti kohtud vaatamata sellele rakendama välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses New Yorgi konventsiooni, kuivõrd New Yorgi konventsioon on Eestis jõustunud ja Eesti pole teinud konventsiooni kohaldamise osas reservatsioone. Vt reservatsioonide kohta lähemalt: New York Arbitration Convention. Declarations and Reservations. – <https://www.newyorkconvention.org/countries> (28.04.2021). Võrdluseks, et Saksa tsiviilprotsessiseaduse (edaspidi ZPO) § 1061 lg 1 sõnastus on võrdlemisi sarnane TsMS § 754 lg 1 sõnastusega, kuivõrd viitab samuti otse New Yorgi konventsiooni kohaldamisele välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses. Vt lähemalt: ZPO § 1061 lg 1. – https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/_1061.html (28.04.2021).

⁴ New York Arbitration Convention. Contracting States. Estonia. – <http://www.newyorkconvention.org/countries> (28.04.2021).

vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumise alust, sh New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) kohaselt võib välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda põhjusel, et tunnustamine või täitmine oleks vastuolus selle riigi avaliku korraga, kus vahekohtu otsust soovitakse tunnustada, täidetavaks tunnustada või täita.⁵

Magistritöö eesmärk on uurida, millisel juhul võib Eesti kohus⁶ keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses.⁷ Õiguskirjanduses on viidatud, et New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) on tõenäoliselt kõige rohkem kasutatud keeldumisalus art-s V, kuid riiklike kohtute tõlgendused, kuidas New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tõlgendada, on sageli ebaõiged.⁸ Seatud töö eesmärgist tulenevalt tuleb esmalt välja selgitada, mida avalik kord üleüldse tähendab, kuivõrd New Yorgi konventsioonis, TsMS-is ega mõnes muus vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetlust reguleerivas õigusaktis ei ole selgitatud avaliku korra mõiste tähendust. Seejärel selgitatakse välja Eesti, võrdlusriikide ja Euroopa Kohtu kohtupraktika võrdleva analüüsi tulemusena konkreetsete kaasusgrupid, millisel juhul võib välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamist või täidetavaks tunnustamist pidada vastuolus olevaks avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Lisaks selgitatakse, milline on kord välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses Eestis, kui tuginetakse vastuolule avaliku korraga. Eelkõige, kas ja millisel juhul võiks avaliku korra rikkumisele tugineda kohus omal algatusel, kuidas jaguneb tõendamiskoormis, võttes arvesse, et vahekohtumenetlus on sageli kaubandusliku iseloomuga menetlus, kus üldjuhul on pooled n-ö võrdsed. Täiendavalt selgitatakse millise ajahetke seisuga peaks kohus hindama välisriigi vahekohtu otsuse vastuolu avaliku korraga ning millised on võimalikud tagajärjed, kui kohus peaks jõudma järeldusele, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine, täidetavaks tunnustamine või täitmine oleks vastuolus avaliku korraga.

---

⁵ New Yorgi konventsiooni mitteametlikus eestikeelses tõlkes on art-s V(2)(b) ekslikult viidatud „avaliku korra“ asemel „riigi poliitikale“. Tõlkeveale on viidatud ka TsMS kommenteeritud väljaandes, vt lähemalt: Torga, M. TsMSK III § 754/3.2./p). Tsiviilkohtumenetluse seadustik III. Komm vlj. Tallinn: Juura 2018.

⁶ Tulenevalt TsMS § 755 lg-st 1² lahendab vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise avalduse Pärnu Maakohus.

⁷ New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) inglise keelne originaaltekst: „*Recognition and enforcement of an arbitral award may also be refused if the competent authority in the country where recognition and enforcement is sought finds that: /.../ (b) The recognition or enforcement of the award would be contrary to the public policy of that country.*“ – United Nations Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 10 June 1958). – <https://www.newyorkconvention.org/english> (28.04.2021).

⁸ Born, G. B. International Commercial Arbitration (Second Edition). Kluwer Law International 2014, lk 3647.

Püstitatud töö eesmärgist tulenevalt on töö esimeseks uurimisküsimuseks, milline on avalik kord New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Teine uurimisküsimus on, millistel konkreetsetel juhtudel võib Eesti kohus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda vastuolu tõttu avaliku korraga. Kolmas uurimisküsimus on, milline on kord välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses, kui tuginetakse avaliku korra rikkumisele.

Magistritöö eesmärgist ja uurimisküsimustest lähtuvalt on töö jaotatud kolmeks peatükiks, mis jagunevad omakorda alapeatükkideks. Töö esimeses peatükis leitakse vastus töö esimesele uurimisküsimusele, st uuritakse, milline on avaliku korra tähendus New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Töö teises peatükis leitakse vastus teisele uurimisküsimusele ehk millistel konkreetsetel juhtudel võib Eesti kohus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda vastuolu tõttu avaliku korraga. Kolmandas peatükis leitakse vastus kolmandale uurimisküsimusele, st milline on kord välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses, kui tuginetakse avaliku korra rikkumisele.

Selleks, et välja selgitada, milline on avaliku kord New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses, tõlgendatakse ja analüüsitakse New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) grammatiliselt, lähtudes konventsiooni eesti keelsest ja inglise keelsest tekstist. Täiendavalt tõlgendatakse ja analüüsitakse New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) ajalooliselt, võttes arvesse konventsiooni ettevalmistavaid dokumente. Lisaks uuritakse võrdlemise eesmärgil, milline on avaliku korra tähendus erinevates välisriikides, analüüsides välisriikide õigusnorme ja kohtupraktikat. Seejärel analüüsitakse võrdlevalt kättesaadavat Eesti kohtupraktikat ning võrdleva analüüsi tulemusel selgitatakse välja, milline on Eesti avalik kord. Avaliku korra mõiste tähenduse välja selgitamisel võetakse arvesse ka asjakohast Euroopa Kohtu praktikat ning analüüsitakse, milline mõju on Euroopa Liidu avalikul korral Eesti avalikule korrale.

Selleks, et välja selgitada, millistel konkreetsetel juhtudel võib Eesti kohus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda vastuolu tõttu avaliku korraga, analüüsitakse kättesaadavat Eesti kohtupraktikat ja välisriikide kohtupraktikat. Kuna Eesti kohtupraktika on välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses avaliku korra kohaldamisel vähene, tutvutakse välisriikide kohtupraktikaga, et leida erinevaid näiteid sellest, millistel alustel on välisriikides välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldutud vastuolu tõttu avaliku korraga.

Välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise korra välja selgitamiseks tõlgendatakse ja analüüsitakse asjakohaseid Eesti õigusnorme, Eesti kohtupraktikat ja võrdlevalt välisriikide kohtupraktikat.

Töö esmaseks allikaks on New Yorgi konventsioon, mis reguleerib välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamist ja täidetavaks tunnustamist. Töö teisesteks allikateks ja võrdlevateks allikateks on TsMS, mis reguleerib riigisiseste vahe- ja kohtuotsuste tunnustamist ja täidetavaks tunnustamist ning Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (uuesti sõnastatud) määrus⁹ (edaspidi Brüssel I (uuesti sõnastatud) määrus), mis reguleerib Euroopa Liidu liikmesriikide kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist. Lisaks analüüsitakse esmasel ja teisel allikatel põhinevat Eesti ja võrdlusriikide kohtupraktikat ning allikatel põhinevat õiguskirjandust. Peamisteks võrdlusriikideks on Saksamaa, Inglismaa ja Šveits, kuid vähesel määral viidatakse töös ka muude riikide praktikale. Saksamaa õiguse kohta käivaid materjale kasutatakse eelkõige põhjusel, et TsMS § 753 ja § 754 eeskujuks on olnud Saksa ZPO õigusnormid.¹⁰ Inglise õiguse kohta käivaid materjale kasutatakse põhjusel, et võrrelda, kas ja millised erinevused on avaliku korra tähendusel ja sisustamisel angloameerika õigussüsteemiga riigis. Muude riikide kohtupraktikat analüüsitakse eelkõige seetõttu, et välja selgitada võimalikult palju erinevaid kaasusgrupe, millisel juhul on välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldunud vastuolu tõttu avaliku korraga.

Kuna avaliku korra rikkumine on tunnustamisest, täidetavaks tunnustamisest või täitmisest keeldumise alusena kohaldatav lisaks välisriigi vahekohtu otsustele ka välisriigi kohtuotsuste tunnustamise menetluses, siis uuritakse käesolevas magistritöös läbivalt ja võrdlevalt, kas ja millised erisused on vahekohtu otsuse ja kohtuotsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumisel vastuolu tõttu avaliku korraga. Võrdluse eesmärk on välja selgitada kas ja millised erinevused on vahekohtu otsuse ja kohtuotsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses, kui tuginetakse avaliku korra rikkumisele, kuivõrd varasemalt on Eesti kohtupraktikas välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamise menetluses korduvalt kohaldatud segamini New Yorgi konventsiooni, TsMS-is muu välisriigi kohtulahendi

---

⁹ 12. detsembri 2012. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012, kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (uuesti sõnastatud). – ELT L 351/1, 1–32.

¹⁰ Torga, M. TsMSK III § 753/2., § 754/2.

tunnustamist reguleerivaid sätteid ja TsMS §-i 753, mis näeb ette reeglid Eestis tehtud vahekohtu otsuse tunnustamiseks või täidetavaks tunnustamiseks.¹¹

Eesti õiguskirjanduses ei ole varem põhjalikult analüüsitud välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamata või tunnustamata jätmise keeldumise aluseid. Eesti õiguskirjanduses on New Yorgi konventsiooni art-st V(2)(b) tulenevat keeldumisalust välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumiseks analüüsitud lühidalt TsMS kommenteeritud väljaandes.¹² Varem on analüüsitud välisriigi vahekohtu otsuste sundtäidetavust ja välisriigi vahekohtu otsuste täidetavaks tunnustamist Eestis,¹³ kuid sealjuures ei ole käsitletud põhjalikult keeldumisaluseid, millele tuginedes võib riiklik kohus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda. Lisaks on varem analüüsitud jõustunud vahekohtu otsuste tühistamist Eesti õiguses,¹⁴ kuid antud töös on keskendunud peamiselt Eestis tehtud vahekohtu otsustele, mitte välisriigis tehtud vahekohtu otsustele. Täiendavalt on 2011. aastal analüüsitud välisriigi kohtuotsuse tunnustamisest keeldumist Brüssel I määruse¹⁵ kontekstis avaliku korra alusel,¹⁶ kuid viidatud magistritöös on keskendunud välisriigi kohtuotsustele, mitte välisriigi vahekohtu otsustele. Kuna vahekohtumenetlus on populaarne piiriüleste kaubandusliku iseloomuga vaidluste lahendamisel ja eelduslikult soovitakse tulevikus järjest enam Eestis tunnustada või täidetavaks tunnustada välisriigi vahekohtu otsuseid, siis on oluline teada, millisel juhul võib riiklik kohus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda, sh millisel juhul oleks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine, täidetavaks tunnustamine või täitmine vastuolus Eesti avaliku korraga.

Märksõnad: vahekohtumenetlus, menetlusõigus, vahekohtud.

---

¹¹ Vt lähemalt nt: HMKm 04.06.2010 2-09-40129; HMKm 27.08.2010 2-10-19495; HMKm 29.03.2011 2-11-5604; HMKm 11.05.2011 2-11-11709; TMKm 22.05.2012 2-12-7786; HMKm 27.12.2016 2-16-1685.

¹² Torga, M. TsMSK III § 754/3.2./p).

¹³ Pärtel, E.-L. Välisriigi vahekohtuotsuste sundtäidetavus ja välisriigi vahekohtuotsuste täidetavaks tunnustamine Eestis. Magistritöö. Tartu Ülikool: 2014.

¹⁴ Kartsep, R. Jõustunud vahekohtu otsuste tühistamine Eesti õiguses. Magistritöö. Tartu Ülikool: 2020.

¹⁵ 22. detsembri 2000, aasta Euroopa Nõukogu määrus (EÜ) nr 44/2001, kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. – ELT L 12, lk 42–64.

¹⁶ Rossi, G. Avalik kord kui alus välisriigi kohtuotsuse tunnustamisest keeldumiseks Brüsseli I määruse kontekstis. Magistritöö. Tartu Ülikool: 2011. (Käsikiri TÜ õigusteaduskonna teabekeskuses Tallinnas).

1. AVALIK KORD NEW YORGI KONVENTSIOONI ART V(2)(B) TÄHENDUSES

1.1. Avaliku korra sisustamine grammatilise ja ajaloolise tõlgendamise kaudu

Tõlgendamismeetodite tundmine ja kasutamine aitab sisustada avaliku korra mõistet. Rahvusvahelise Advokaatide Assotsiatsiooni (ingl *International Bar Association* ehk IBA) 2015. aasta Saksamaa raportis (edaspidi IBA 2015. aasta Saksamaa raport) on selgitatud, et näiteks Saksa kohtud kasutavad New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tõlgendamiseks erinevaid tõlgendamismeetodeid, sh teleoloogilist tõlgendamist, aga ka süstemaatilise ja ajaloolise tõlgendamise meetodeid.¹⁷ Selleks, et välja selgitada, milline on avaliku korra tähendus New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses, tõlgendatakse käesolevas töös esiteks art V(2)(b) grammatiliselt. Grammatilise tõlgendamise kaudu sisustatakse avaliku korra mõistet, lähtudes konventsiooni tekstist. Teiseks tõlgendatakse New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) ajalooliselt, lähtudes eelkõige konventsiooni ettevalmistavatest dokumentidest. Ajaloolise tõlgendamise kaudu püütakse selgitada, kuidas sisustasid New Yorgi konventsiooni loojad avaliku korra mõistet.

(a) Grammatiline tõlgendamine

New Yorgi konventsioon on rahvusvaheline konventsioon, täpsemalt välisleping.¹⁸ Rahvusvaheliste välislepingute tõlgendamise põhimõtted on mh tuletatavad Viini 1969. aasta rahvusvaheliste lepingute õiguse konventsioonist¹⁹ (edaspidi Viini 1969. aasta konventsioon).²⁰ Täpsemalt on Viini 1969. aasta konventsiooni art-st 31(1) on tuletatav, et lepingut tõlgendatakse heas usus, andes lepingus kasutatud mõistetele tavatähenduse ning lähtudes lepingu mõttest ja eesmärgist. Seega, tõlgendades New Yorgi konventsiooni, tuleks eelkõige lähtuda New Yorgi konventsiooni tekstist ja eesmärgist ning anda kasutatud mõistetele tavatähendus.

---

¹⁷ Scherer, M. IBA Country Report Germany (1) 2014, lk 7–8. – [https://www.ibanet.org/LPD/Dispute Resolution Section/Arbitration/Recognitn Enfrcemnt Arbitl Awrd/public policy15.aspx](https://www.ibanet.org/LPD/Dispute%20Resolution%20Section/Arbitration/Recognitn%20Enfrcemnt%20Arbitl%20Awrdr/public%20policy15.aspx) (28.04.2021).

¹⁸ Eesti Vabariigi Välisministeeriumi teadaanne välislepingu jõustumise kohta. Välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon (RT II 1993, 21/22, 51), sõlmitud 1958. a 10. juunil, jõustub Eesti suhtes 28. novembril 1993. a. Välisminister T. Velliste. – Välisministeeriumi teadaanded, RT II 1993, 27.

¹⁹ Rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioon. – RT II 2007, 15. Selgituseks, et Viini 1969. aasta rahvusvaheliste lepingute õiguse konventsioon jõustus Eesti suhtes 20. novembril 1991. a.

²⁰ Viini 1969. aasta konventsiooni art-st 1 on tuletatav konventsiooni kohaldamisala, st konventsiooni kohaldatakse riikidevaheliste lepingute suhtes.

Eestis loetakse eelduslikult enamasti eestikeelset (mitteametlikku) New Yorgi konventsiooni tõlget, mistõttu on oluline märkida, et eestikeelses (mitteametlikus) tõlkes sisaldub tõlkeviga. Täpsemalt on New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) eestikeelne (mitteametlik) tõlge järgnev: „Vahekohtu otsuste tunnustamisest ja täitmisest võib keelduda ka siis, kui selle riigi kompetentne ametkond, kus otsuse tunnustamist ja täitmist nõutakse, leiab, et otsuse tunnustamine või täitmine oleks vastuolus selle riigi poliitikaga.“ Eeltoodust nähtub, et eestikeelses mitteametlikus tõlkes on viidatud „riigi poliitikale“ mitte avalikule korrale. New Yorgi konventsiooni inglise keelse (autentse) versiooni²¹ art V(2)(b) sõnastus on järgnev: „*Recognition and enforcement of an arbitral award may also be refused if the competent authority in the country where recognition and enforcement is sought finds that the recognition or enforcement of the award would be contrary to the public policy of that country.*“ Võrreldes New Yorgi konventsiooni eestikeelset (mitteametlikku) tõlget ja inglise keelset versiooni, siis nähtub, et „*public policy*“ on eesti keelde tõlgitud kui „riigi poliitika“ kuid tegelikkuses on õige kasutada siiski „avalik kord“.²²

Tõlgendades New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) grammatiliselt, siis nähtub, et hinnates, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnistamine on vastuolus avaliku korraga, tuleb lähtuda selle riigi avalikust korrast, kus vahekohtu otsust tunnustada, täidetavaks tunnistada või täita soovitakse. Eeltoodut kinnitab ka New Yorgi konventsiooni kommenteeritud väljaanne, kus on selgitatud, et art V(2)(b) kohaldamisel ei ole üldjuhul relevantne selle riigi avalik kord, kus vahekohtumenetlus toimus ega mõne muu riigi avalik kord, vaid ainult selle riigi avalik kord, kus vahekohtu otsust tunnustada või täidetavaks tunnistada soovitakse.²³ Seega juhul, kui Eestis soovitakse täita välisriigi vahekohtu otsust, peab Eesti kohus võtma arvesse Eesti avalikku korda.²⁴

New Yorgi konventsiooni pealkirjast nähtub, et konventsioon reguleerib välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamist (ingl *recognition*) ja täitmist (ingl *enforcement*). Ka art-s V(2)(b) on sätestatud, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täitmisest võib keelduda, kui

---

²¹ Tegelikult on tulenevalt New Yorgi konventsiooni art-st XVI(1) võrdselt autentseid konventsiooni hiina-, hispaania-, inglise-, prantsuse ja venekeelne tekst. Täpsemalt on New Yorgi konventsiooni art XVI(1) eestikeelse (mitteametliku) tõlke sõnastus järgnev: „Käesolev konventsioon, mille hiina-, hispaania-, inglise-, prantsus- ja venekeelne tekst on võrdselt autentseid, deponeeritakse ÜRO arhiivides.“

²² Riigikohus on samuti kasutanud väljendi „riigi poliitika“ asemel „avalik kord“. Vt lähemalt: RKTkm 12.12.2018 2-18-4731, p 15; RKTkm 11.04.2018 2-16-15675, p-d 22–24. Täiendavalt on tõlkeveale juhitud tähelepanu ka õiguskirjanduses, vt lähemalt: Torga, M. TsMSK III § 754/3.2./p).

²³ Otto, D., Elwan, O. Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention. Article V (2). Netherlands: Kluwer Law International 2010, lk 369.

²⁴ Võrdluseks, et ka Eesti riigisiseste vahekohtu otsuste tunnustamisel või täidetavaks tunnistamisel lähtutakse Eesti avalikust korrast (TsMS § 753 lg 2, § 751 lg 1 p 2).

„otsuse tunnustamine või täitmine oleks vastuolus /.../“. Selleks, et välisriigi vahekohtu otsust saaks Eestis täita, tuleb esmalt see Eestis täidetavaks tunnistada. Eeltoodud nõue on tuletatav täitemenetluse seadustiku²⁵ (edaspidi TMS) § 2 lg 1 p-st 6, mille kohaselt on täitedokumendiks vahekohtu täidetavaks tunnistatud otsus.²⁶ Eeltoodust tulenevalt, kui Eestis soovitakse täita välisriigi vahekohtu otsust, tuleb esmalt Eesti kohtule esitada avaldus vahekohtu otsuse täidetavaks tunnistamiseks. Juhul, kui menetlusosaline või riiklik kohus leiab, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täitmine on vastuolus avaliku korraga, tuvastatakse see vastuolu kas täidetavaks tunnistamise või tunnustamise menetluses.

Kokkuvõtlikult, sisustades avaliku korra mõistet New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) grammatilise tõlgendamise kaudu, ei ole võimalik avaliku korra tähendust lõplikult välja selgitada. Siiski on grammatilise tõlgendamise kaudu tuletatav, et hinnates, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine, täidetavaks tunnistamine või täitmine on vastuolus avaliku korraga, tuleb arvesse võtta vaid selle riigi avalikku korda, kus välisriigi vahekohtu otsust tunnustada või täidetavaks tunnistada soovitakse.

(b) Ajalooline tõlgendamine

Viini 1969. aasta konventsiooni art-st 32(a) on tuletatav, et New Yorgi konventsiooni ettevalmistusmaterjalid ja lepingu sõlmimise asjaolud on tõlgendamise lisavahendid, mida võib kasutada, et määrata kindlaks tähendus (praegusel juhul avaliku korra mõiste tähendus), kui tõlgendamine art 31 kohaselt jätab tähenduse kahemõtteliseks või ebaselgeks. Kuna grammatilise tõlgendamise kaudu ei olnud võimalik sisustada avaliku korra tähendust piisavalt, uuritakse ja analüüsitakse lähemalt New Yorgi konventsiooni ettevalmistusmaterjale ning tõlgendatakse art-s V(2)(b) sisalduvat avaliku korra mõistet ajalooliselt.

New Yorgi konventsiooni ettevalmistavatest dokumentidest ja protokollidest (pr *travaux préparatoires*) nähtub, et art V(2)(b) sõnastuse kohta tehti konventsiooni ettevalmistamisel erinevaid ettepanekuid üsna palju, sh täpse sõnastuse üle arutleti viimase hetkeni enne New

---

²⁵ Täitemenetluse seadustik. – RT I, 09.04.2021, 3.

²⁶ TMS § 2 lg 1 p 6 tähenduses on vahekohtu otsuseks nii välisriigis tehtud vahekohtu otsus kui ka Eestis tehtud vahekohtu otsus, mis ei ole Eesti Kaubandus-Tööstuskoja (edaspidi ETK) Arbitraazikohtu ega Notarite Koja vahekohtu otsus.

Yorgi konventsiooni vastu võtmist.²⁷ New Yorgis 03.06.1958. a toimunud kohtumise kokkuvõttest nähtub, et Brasiilia esindajad tegid ettepaneku lisada art-sse V(2)(b) viite õiguse põhimõtetele (ingl *fundamental principles of law*), kuid sellele ettepanekule hääletati vastu.²⁸ Õiguskirjandusest selgub, et peamine põhjus, miks viide õiguse põhimõtetele sooviti art V(2)(b) sõnastusest välja jätta on see, et avaliku korra klausli kohaldamisala sooviti hoida võimalikult kitsana.²⁹ Juhul, kui New Yorgi konventsioon sisaldaks viidet nii avalikule korrale kui ka õiguse põhimõtetele, oleks tõenäoliselt avaliku korra klausli kohaldamisala laiem. See on nii, sest õiguse põhimõtteid on väga palju erinevaid, kuid iga õiguse põhimõtte rikkumine ei pruugi tähendada vastuolu avaliku korraga.

Täiendavalt nähtub New Yorgi konventsiooni ettevalmistavatest dokumentidest, et algse teksti kohaselt pidi art V(2)(b) sisaldama ka sõnu „selgelt“ (ingl *clearly*) ja „fundamentaalselt“ (ingl *fundamental*).³⁰ Eeltoodud täpsustavate sõnade lisamise ettepaneku idee seisnes selles, et art V(2)(b) oleks tõepoolest võimalik rakendada ainult siis, kui välisriigi vahekohtu otsus on selgelt vastuolus selle riigi fundamentaalsete põhimõtetega, kus soovitakse vahekohtu otsust tunnustada või täidetavaks tunnistada ja täita.³¹ Siiski nähtub 28.03.1955. a toimunud arutelu kokkuvõtlikust protokollist, et Austraalia, India ja Suurbritannia esindajad olid sõna „fundamentaalne“ kasutamise vastu, kuivõrd sõnal „fundamentaalne“ ei olnud Austraalia, India ja Suurbritannia õiguskorras selget tähendust.³² Lisaks nähtub 29.03.1955. a toimunud arutelu kokkuvõtlikust protokollist, et Suurbritannia esindaja on täpsustanud, et lisades art-sse V(2)(b) sõna „fundamentaalne“, mis viitab fundamentaalsetele põhimõtetele, tekitaks see vaid segadust, sest näiteks Suurbritannias ei ole võimalik eristada n-ö fundamentaalseid õiguse põhimõtteid

---

²⁷ New Yorgi konventsioon võeti vastu 10.06.1958. Näiteks nähtub 03.06.1958, s.o seitse päeva enne konventsiooni vastu võtmist toimunud arutelu kokkuvõtlikust protokollist, et Peruu esindaja hinnangul viide lihtsalt avalikule korrale (ingl *public policy*) on ebapiisav, mistõttu tuleks lisada viide „õiguse fundamentaalsetele põhimõtetele“, vt selle kohta lähemalt: C. Summary Records of the United Nations Conference on International Commercial Arbitration. 17th meeting. E/CONF.26/SR.17 – E/2704 and Corr. 1, E/CONF.26/L.31, L.37/Rev.1, L.43 and L.45. New York: 03.06.1958, lk 15. – <http://undocs.org/E/CONF.26/SR.17> (28.04.2021).

²⁸ *Ibidem*, lk 15–16.

²⁹ Born, G. B. *Op cit.*, lk 3649.

³⁰ Algselt välja pakutud art V(2)(b) sõnastus oli järgnev: “/---/ *recognition and enforcement of the award may only be refused if the competent authority in the country where recognition of enforcement is sought, is satisfied: /---/ (h) that the recognition or enforcement of the award, /---/, would be clearly incompatible with public policy or with fundamental principles of the law („ordre public“) of the country which the award is sought to be relied upon.*” – A.1. ECOSOC: Report of the Committee on the Enforcement of Foreign Arbitral Awards. Resolution of the Economic and Social Council establishing the Committee, Composition and Organisation of the Committee, General Considerations, Draft Convention E/2704. New York: 28.03.1955. Annex: E/AC.42/4 – Draft Convention on the recognition and enforcement of foreign arbitral awards, lk 2. – <http://undocs.org/E/2704> (28.04.2021).

³¹ A.1. ECOSOC: Report of the Committee on the Enforcement of Foreign Arbitral Awards. Resolution of the Economic and Social Council establishing the Committee, Composition and Organisation of the Committee, General Considerations, Draft Convention E/2704. New York: 28.03.1955, lk 12. – <http://undocs.org/E/2704> (28.04.2021).

³² *Ibidem*, lk 13.

teistest olulistest õiguse põhimõtetest.³³ Eeltoodust nähtub, et New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) sõnastuse väljatöötamisel sooviti, et konventsiooni tähenduses oleks avaliku korra kohaldamisala võimalikult kitsas, kuid samas ei soovitud sätet täiendada erinevate sõnadega, millel võib osades õiguskordades tähendus puududa või mille tähenduse kindlakstegemine oleks keeruline.

New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) sõnastuse väljatöötamiseks tehti ettepanekuid veelgi. Näiteks 01.03.1955. a toimunud arutelu kokkuvõtlikust protokollist nähtub, et India esindaja tegi ettepaneku, et n-õ avaliku korra sättesse võiks lisada, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täitmisest võib keelduda, kui välisriigis tehtud vahekohtu otsus on illegaalne, tühine, mittetäidetav, vastuolus avaliku korraga, vastuolus avaliku moraaliga või on muul alusel vastuolus materiaaõigusega.³⁴ Eeltoodu oleks tähendanud väga paljude erinevate mõistete lisamist art-sse V(2)(b), millel võib erinevates õiguskordades olla erinev tähendus. Juhul, kui välisriigi vahekohtu otsus on illegaalne, tühine, mittetäidetav, vastuolus avaliku moraaliga või muul alusel vastuolus materiaaõigusega, siis tähendab see muuhulgas eelduslikult ka seda, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täitmine on vastuolus avaliku korraga. Samuti oleks niivõrd konkreetsete mõistete lisamine avaliku korra klauslisse võib olla liigselt kitsendanud avaliku korra klausli kohaldamisala. Lisaks oleks tekkinud ka küsimus, et kui n-õ avaliku korra klausel viitab vaid materiaaõiguslikele rikkumistele, kas siis vahekohtu otsus ei saa olla vastuolus avaliku korraga, kui vahekohtumenetluses on tehtud olulisi menetlusõiguslikke rikkumisi, mis võisid välisriigi vahekohtu otsust sisuliselt mõjutada. Praeguseks on eelkõige kohtupraktikast tulenevalt selge, et eristada saab nii menetlusõiguslikke tingimusi (ingl *procedural public policy*) kui ka materiaaõiguslike tingimusi (ingl *substantial public policy*) keeldumaks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest.³⁵ Seega tõenäoliselt oleks India esindaja poolt välja pakutud mõistete või kriteeriumite lisamine New Yorgi konventsiooni art-sse V(2)(b) liigselt kitsendanud sätte kohaldamisala.

Enne New Yorgi konventsiooni väljatöötamist ja vastu võtmist reguleeris välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise ja täidetavaks tunnustamise menetlust Genfi 1927. aasta välisriigi

---

³³ D.1. Summary Records of the Committee on the Enforcement of International Arbitral Awards. 7th meeting. E/AC.42/SR.7. New York: 07.03.1955, lk 4. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=3432 (28.04.2021).

³⁴ *Ibidem*, lk 7.

³⁵ Vt lähemalt käesoleva töö ptk 2.1 menetlusõiguslike tingimuste ja ptk 2.2 materiaaõiguslike tingimuste kohta keeldumaks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga.

vahekohtu otsuste täitmise konventsioon³⁶ (edaspidi Genfi 1927. aasta konventsioon).³⁷ Genfi 1927. aasta konventsiooniga ühines ka Eesti, Riigikogu võttis 26.03.1929. a vastu välismaaliste vahekohtuotsuste täitmise konventsiooni kinnitamise seaduse ja Genfi 1927. aasta konventsioon, eesti keeles „välismaaliste vahekohtu otsuste täitmise konventsioon“ ratifitseeriti 16.05.1929. a.³⁸

Võrreldes Genfi 1927. aasta konventsiooni ja New Yorgi konventsiooni tekste, siis nähtub, et üldjoontes on avaliku korra klausli sätte sõnastus mõlemas konventsioonis võrdlemisi sarnane. Genfi 1927. aasta eestikeelses 26.03.1929. a Riigi Teatajas avaldatud tõlkes on art-s I(e) sätestatud: „Et niisugust tunnustust või niisugust täitmist saavutada, on peale selle tarvilik, et otsuse tunnustus või täitmine ei käiks vastu selle maa avalikule korrale või avalikõiguslikele põhimõtetele, kus ta täitmisele kuulub.“³⁹ Erinevus New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) ja Genfi 1927. aasta konventsiooni art I(e) vahel seisneb selles, et Genfi 1927. aasta konventsiooni art I(e) tekstist on tuletatav, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnistamine oli üleüldse lubatav ainult siis, kui välisriigi vahekohtu otsuse ei olnud vastuolus avaliku korraga. Seega eelduslikult pidi kohus Genfi 1927. aasta konventsiooni alusel veenduma, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täitmine ei oleks vastuolus avaliku korraga. New Yorgi konventsiooni art V kohaselt tuleb aga vastuolule avaliku korraga eelduslikult eraldi tugineda.

---

³⁶ Convention on the Execution of Foreign Arbitral Awards. Signed at Geneva, September 26, 1927, lk 301–310. – <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%2092/v92.pdf> (28.04.2021). Genfi 1927. aasta konventsiooni väljatöötamise algatas Rahvusvaheline Kaubanduskoda (ingl *International Chamber of Commerce* ehk ICC).

³⁷ New Yorgi konventsiooni art-st VII(2) on tuletatav, et Genfi 1927. aasta konventsioon lakkab kehtimast lepinguosaliste riikide vahel siis, kui nad ühinevad ja sel määral, kui nad ühinevad New Yorgi konventsiooniga. Eesti on New Yorgi konventsiooniga ühinenud ilma reservatsioonide tegemata, seega kohaldub välisriigis tehtud vahekohtu otsuste tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses igal juhul New Yorgi konventsioon. Riikide deklaratsioonide ja reservatsioonide kohta seoses New Yorgi konventsiooniga vt lähemalt ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjoni veebilehelt: Status: Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. – https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/conventions/foreign_arbitral_awards/status2 (28.04.2021).

³⁸ Välismaaliste vahekohtu otsuste täitmise konventsioon. – RT nr 37, 25.04.1929. a. – <https://dea.digar.ee/article/AKriigiteataja/1929/04/25/6> (28.04.2021); selgitusena, et Eesti ratifitseeris Genfi 1927. aasta konventsiooni ehk välismaaliste vahekohtu otsuste täitmise konventsiooni reservatsiooniga, piirates konventsiooni kohaldumist vaid nendele lepingutele, mis Eesti Vabariigi seadusandluse kohaselt on kaubanduslikud. Vt Genfi 1927. aasta konventsiooni reservatsioonide kohta lähemalt: United Nations Treaty Collection. Convention on the Execution of Foreign Arbitral Awards. Geneva, 26.09.1927. Ratifications. – <https://treaties.un.org/Pages/LONViewDetails.aspx?src=LON&id=549&chapter=30&clang=en> (28.04.2021).

³⁹ Kuigi Genfi 1927. aasta konventsiooni eestikeelses (mitteametlikus) 1929. aasta tõlkes on viidatud avalikõiguslikele põhimõtetele, siis konventsiooni inglise keelses originaaltekstis on siiski viidatud õiguse põhimõtetele (ingl *principles of the law*). Genfi 1927. aasta konventsiooni art I(e) ametlik sõnastus on järgnev: „/---/ *To obtain such recognition or enforcement, it shall, further, be necessary: /---/ That the recognition or enforcement of the award is not contrary to the public policy or to the principles of the law of the country in which it is sought to be relied upon.*“ – Convention on the Execution of Foreign Arbitral Awards. Signed at Geneva, September 26, 1927, Article 1(e), lk 301–310(305). – <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%2092/v92.pdf> (28.04.2021).

Täiendavalt erinevad Genfi 1927. aasta konventsiooni art I(e) ja New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) selle poolest, et Genfi 1927. aasta konventsiooni art I(e) viitab lisaks avalikule korrale ka „õiguse põhimõtetele“. Nagu eelpool analüüsitud New Yorgi konventsiooni ettevalmistavatest dokumentidest nähtus, siis ka New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) sõnastuse arutelu käigus tehti ettepanek, et art-s V(2)(b) võiks olla viide õiguse põhimõtetele, kuid sellele ettepanekule häälitati vastu. Võttes arvesse eeltoodut, siis tõenäoliselt ei ole New Yorgi konventsiooni art-s V(2)(b) teadlikult viidet õiguse põhimõtetele, vaid ainult avalikule korrale.

Kokkuvõttes, New Yorgi konventsiooni art-s V(2)(b) on teadlikult viidatud vaid avalikule korrale, kuivõrd muudest ettepanekutest loobuti New Yorgi konventsiooni väljatöötamisel. Saab järeldada, et New Yorgi konventsiooni loomisel ei soovitud avaliku korra tähendusele konkreetset tähendust anda. Arvestati asjaoluga, et erinevates jurisdiktsioonides on mõnevõrra erinevad õiguse põhimõtted. Samuti puudus konventsiooni väljatöötajate vahel üksmeel selles osas, mida avalik kord tähendama peaks. Konventsiooni ettevalmistavate dokumentide pinnalt saab järeldada, et konventsiooni väljatöötajate ühine arusaam oli, et konventsiooniga ühinenud riikide enda otsustada on see, kuidas sisustada avaliku korra mõistet.

1.2. Avaliku korra sisustamine välisriikide kohtupraktikas

Avaliku korra tähenduse selgitamiseks uuritakse, kuidas on välisriikide kohtupraktikas avaliku korra mõistet sisustatud. Viini 1969. aasta konventsiooni art-st 31(3)(a) on tuletatav, et rahvusvaheliste lepingute tõlgendamisel võetakse arvesse ka vastava rahvusvahelise lepingu kohaldamise edaspidist praktikat. Seega tuleks New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) sisustamisel eelduslikult võtta arvesse ka välisriikide kohtupraktikat. Tuleb silmas pidada, et New Yorgi konventsiooni art-st V(2)(b) tuleneva avaliku korra klausli kohaldamisel tuleb hinnata välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise, täidetavaks tunnustamise või täitmise tagajärje võimalikku vastuolu ainult selle riigi avaliku korraga, kus välisriigi vahekohtu otsust tunnustada või täidetavaks tunnustada soovitakse. Siiski aitab teiste riikide kohtupraktika uurimine ja analüüsimine kaasa New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) ehk avaliku korra klausli rakendamise ühtsema rakenduspraktika tekkimisele.

Avaliku korra tähendus võib olla erinevates erinev. Kui Eestis soovitakse tunnustada, täidetavaks tunnustada või täita välisriigi vahekohtu otsust, ei saa riiklik kohus lihtsalt lähtuda välisriigi kohtupraktikast ja sellele viidata. Juhul, kui Eesti kohus soovib avaliku korra mõiste sisustamisel tugineda välisriigi kohtupraktikale, peaks kohus selgitama, miks on konkreetse välisriigi kohtupraktikast tuletatavad õiguspõhimõtted näiteks analoogia korras kohaldatavad ka Eesti kohtutes või konkreetsetes kohtuasjas ning miks on alust arvata, et mõne välisriigi õiguspõhimõtted võiksid olla osaks ka Eesti avalikust korrast. IBA 2015. aasta Saksamaa raportis on viidatud, et näiteks Saksa kohtud viitavad sageli oma otsustes teiste riikide kohtulahenditele, õigusnormidele ja akadeemilistele kirjutistele seoses New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tõlgendamisega.⁴⁰ Eesti kohtupraktikast ei nähtu, et Eesti kohtud oleks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses viidanud konkreetselt mõne muu riigi kohtupraktikale. Riigikohus on viidanud ÜRO 2016. aastal välja antud New Yorgi konventsiooni rakendamise juhisele (edaspidi New Yorgi konventsiooni rakendamise juhise).⁴¹ Võttes arvesse eeltoodut, siis vaatamata sellele, et New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) kohaldamisel tuleks lähtuda vaid selle riigi õigusest, kus välisriigi vahekohtu otsust tunnustada, täidetavaks tunnustada või täita soovitakse, on võimalik ja võib olla mõnel juhul vajalik uurida, kuidas on välisriikide riiklikud kohtud New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tõlgendatud. Eeltoodust tulenevalt uuritakse alljärgnevalt, kuidas on välisriikide kohtupraktikas avaliku korra mõistet sisustatud.

New Yorgi konventsiooni rakendamise juhiseist nähtub, et USA kohtud on selgitanud, et välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamisest võib New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel keelduda, kui vahekohtu otsuse täitmisega rikutaks täitmise riigi kõige põhilisemaid moraali ja õigluse põhimõtteid.⁴² Samas ei ole selge, millised on riigi (antud juhul USA) kõige põhilisemad moraali ja õigluse põhimõtted. Siiski saab järeldada, et eelduslikult

---

⁴⁰ Näiteks viidatakse Saksa kohtutes avaliku korra tähenduse selgitamisel Euroopa Kohtu lahenditele, Prantsuse kõrgeima kohtu lahenditele, Šveitsi kõrgeima kohtu lahenditele, Inglise kohtute lahenditele jm. Vt lähemalt: Scherer, M. *Op cit.*, lk 8.

⁴¹ RKTkm 12.12.2018, 2-18-4731, p 15. Selgitusena, et New Yorgi konventsiooni rakendamise juhise andis välja 2016. aastal ÜRO. Juhendi koostas ÜRO rahvusvahelise kaubanduse komisjoni (UNCITRAL) sekretariaat tuginedes ekspertide sisendile. Juhendit ei ole sisuliselt läbi arutatud UNCITRALi komisjonis. Eeltoodust lähtuvalt ei kajasta juhend UNCITRALi liikmesriikide ametlikke seisukohti ega arvamusi ning samuti ei kajasta juhend New Yorgi konventsiooni ametlikku tõlgendust. Vt lähemalt: UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958). New York: United Nations 2016, lk ii. – <https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210583183/read> (28.04.2021).

⁴² UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958). New York: United Nations 2016, lk 240. – <https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210583183/read> (28.04.2021).

on USAs avaliku korra klausli kohaldamisala kitsas ja seda kohaldatakse vaid äärmistel juhtudel ning avalikku korda sisustatakse lähtudes riigi olulisematest õiguse põhimõtetest.

Venemaa Kõrgeim Arbitraažikohus on keeldunud välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest ja täidetavaks tunnustamisest New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel, kui tunnustamine või täitmine oleks vastuolus universaalselt tunnustatud moraali ja eetika reeglitega või mis ohustaks kodanike elu ja tervist või riigi julgeolekut.⁴³ Eeltoodust nähtub, et Venemaa Kõrgeim Arbitraažikohus on viidanud universaalselt tunnustatud moraali ja eetika reeglitele, kuigi New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) sõnastus viitab selgelt ja konkreetselt selle riigi avalikule korrale, kus välisriigi vahekohtu otsust soovitakse tunnustada või täita. Samas on Venemaa kõrgeim vahekohus lisanud, et tegemist on selliste reeglitega, mis ohustaks „kodanike elu ja tervist või riigi julgeolekut,“ mis samas ikkagi viitab riigisisesele (eelkõige Venemaa) olulistele põhimõtetele ja avalikele huvidele.⁴⁴ Eeltoodust saab järeldada, et Venemaa kohtud on püüdnud ühest küljest püüdnud avaliku korra mõistet hoida võimalikult kitsana, kuid samas siiski jätnud riiklikele kohtutele avaliku korra mõiste sisustamise osas ulatuslikult tõlgendamisruumi.

Õiguskirjanduses on selgitatud, et mõnikord viidatakse riigisisestes vahekohtumenetlust reguleerivates õigusaktides rahvusvahelisele avalikule korrale (ingl *international public policy*), rahvusvahelise avaliku korra printsiipidele (ingl *principles of international public policy*) või avalikule korrale kui rahvusvahelisele eraõigusele (ingl *public policy as international private law*).⁴⁵ Lisaks on õiguskirjanduses selgitatud, et avalikku korda on võimalik sisustada ka riikideülel (ingl *transnational public policy, supranational public policy, truly international public policy*) ja riikideülene avalik kord viitab universaalsetele standarditele või ülemaailmselt tunnustatud normidele, hõlmates põhimõtteid, mis on tunnustatud erinevate poliitiliste vaadete ja õigussüsteemidega riikides, sh hõlmab riikideülene avalik kord naturaalõigust (ingl *natural law*) ja universaalõigust (ingl *universal justice*).⁴⁶

Osad riigid (näiteks Inglismaa, Šveits, Itaalia) on sisustanud avalikku korda rahvusvaheliste õiguspõhimõtete järgi. See tähendab, et avaliku korra sisustamisel ei lähtuta vaid selle riigi

---

⁴³ Высший Арбитражный Суд Российской Федерации, А40-24208/10-63-209, 03.08.2010, lk 3 (mitteametlikus inglise keelses tõlkes lk 2). – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=859 (28.04.2021).

⁴⁴ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. *Op cit.*, lk 243.

⁴⁵ Born, G. B. *Op cit.*, lk 3650.

⁴⁶ Shenoy, N. C. Public Policy Under Article V(2)(b) of the New York Convention: Is There a Transnational Standard? – *Cardozo Journal of Conflict Resolution* 2018/1, lk 77–103(80–81).

avalikust korrast, kus välisriigi vahekohtu otsust tunnustada või täita soovitakse, vaid võetakse arvesse erinevate riikide praktikad ning tuletatakse õiguse põhimõtted, mida võib pidada osaks avalikuks korrast väga paljudes erinevates riikides. Põhiline asjaolu, miks viidatakse rahvusvahelisele avalikule korrale on eelduslikult see, et New Yorgi konventsioon on rahvusvaheline konventsioon, millega on liitunud paljud erinevad riigid.⁴⁷ Üldjuhul tuleks New Yorgi konventsiooni kõikides konventsiooniga ühinenud riikides tõlgendada ja rakendada sarnaselt, et tagada võimalikult ühtne konventsiooni kohaldamise praktika. Ka Eesti õiguskirjanduses on üldiselt selgitatud, et Eesti kohus peaks New Yorgi konventsiooni tõlgendama autonoomselt, st arvestama konventsiooni rakenduspraktikat välisriikides.⁴⁸ Eeltoodust saaks justkui järeldada, et ka avaliku korra mõistet tuleks tõlgendada autonoomselt, kuid võttes arvesse New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) ajaloolist kujunemist ja sõnastust, mis viitab konkreetselt „selle riigi“ avalikule korrale, on selge, et art V(2)(b) tähenduses ei ole silmas peetud rahvusvahelist avalikku korda.

New Yorgi konventsiooni rakendamise juhiseist nähtub, et Pariisi apellatsioonikohus on defineerinud rahvusvahelist avalikku korda kui eeskirjade ja väärtuste kogumit, mille rikkumist Prantsuse õiguskord ei saa tolereerida isegi rahvusvahelise iseloomuga olukordades.⁴⁹ Seega nähtub Prantsuse kohtupraktikast, et „rahvusvahelise iseloomuga olukordades“ kohaldub n-ö rahvusvaheline avalik kord. Rahvusvahelise iseloomuga olukorraks tuleks eelduslikult pidada seda, kui soovitakse tunnustada või täidetavaks tunnistada välisriigis tehtud vahekohtu otsust.

Inglise kohus on kohtuasjas *Tamil Nadu Electricity Board v. ST-CMS Electric Company Private Ltd.* selgitanud, et rahvusvahelise vahekohtumenetluse kontekstis tähendab avalik kord rahvusvahelist avalikku korda ja on erinev avaliku korra riigisisest tähendusest.⁵⁰ Inglise kohtu seisukohast saab järeldada, et riigisisese avaliku korra kõrval eksisteerib ka rahvusvaheline avalik kord, mida tuleks eelkõige rakendada juhul, kui tegemist on olnud rahvusvahelise vahekohtumenetlusega. Kuna New Yorgi konventsioon on rahvusvaheline konventsioon, tuleks inglise kohtupraktikast tulenevalt välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise vastuolu avaliku korraga hinnata rahvusvahelise

---

⁴⁷ Käesoleval hetkel on konventsiooniga liitunud 166 riiki. Vt lähemalt: United Nations Commission on International Trade Law. Status: Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958). – https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/conventions/foreign_arbitral_awards/status2 (28.04.2021).

⁴⁸ Torga, M. TsMSK III § 754/3.2/c).

⁴⁹ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. *Op cit.*, lk 241.

⁵⁰ *Tamil Nadu Electricity Board v St-Cms Electric Company Private Ltd*, EWHC 1713 (Comm), 16.07.2007; ¶ 42. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Comm/2007/1713.html> (28.04.2021).

avaliku korra alusel. Inglise vahekohtumenetluse seaduse (ingl *English Arbitration Act*) kommentaarides on selgitatud, et on äärmiselt oluline, et Inglise kohtud ei tõlgendaks New Yorgi konventsiooni vaid angloameerika õigussüsteemi keskselt, vaid võtaks arvesse konventsiooni rahvusvahelisust.⁵¹ Eeltoodust nähtub selgelt, et Inglise õiguses peetakse oluliseks asjaolu, et New Yorgi konventsioon on rahvusvaheline ja et konventsiooniga on ühinenud paljud erinevad riigid. Täiendavalt on Inglise vahekohtumenetluse seaduse kommentaarides selgitatud, et New Yorgi konventsiooni rahvusvahelisusega seoses tuleb kõiki keeldumisaluseid välisriigi vahekohtu otsuse täitmisest keeldumiseks tõlgendada kitsalt ja New Yorgi konventsiooni eesmärk on toetada vahekohtu otsuste tunnustamist ja täitmist, seda põhimõtet on tunnistanud kohtud üle maailma.⁵²

IBA 2015. aasta raportis on näide toodud Šveitsi kohtumenetlusõigusest, kus avalik kord on defineeritud kui fundamentaalsete ja laialt tunnustatud väärtuste kogum, mis on iga õigussüsteemi aluseks.⁵³ Seega on Šveitsi seadusandja viidanud avalikule korrale, mis on „iga õigussüsteemi aluseks“ – tegemist on väga kitsa määratlusega avalikust korrast, kuivõrd viide iga õigussüsteemi alusele tähendab seda, et tegemist peab olema niivõrd fundamentaalse õigusväärtusega, mis on iseloomulik iga riigi õigussüsteemile. New Yorgi konventsiooni rakendamise juhises on viidatud, et Itaalia kohtud on leidnud, et avalik kord on universaalsete printsiipide kogum, mida jagavad sama tsivilisatsiooni rahvad, kelle eesmärk on kaitsta fundamentaalseid inimõigusi, mis sageli sisalduvad rahvusvahelistes deklaratsioonides või konventsioonides.⁵⁴ Eeltoodust nähtub, et Itaalia kohtute käsitlus avaliku korra tähendusest on äärmiselt kitsas, viidates koguni inimõigustele. Rahvusvahelise Õiguse Assotsiatsioon (ingl *International Law Association* ehk ILA) on selgitanud, et avaliku korra osaks võivad olla fundamentaalsed printsiibid, mis on tuletatavad rahvusvahelistest konventsioonidest, näiteks inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonist.⁵⁵ Samuti on õiguskirjanduses selgitatud, et rahvusvahelist avalikku korda tuleks eelkõige rakendada siis, kui tehingud või menetlusosaliste suhted on rahvusvahelise iseloomuga.⁵⁶

---

⁵¹ Merkin, R., Flannery, L. *Arbitration Act 1996*. 5th Edition. Informa Law from Routledge 2014, lk 394.

⁵² *Ibidem*.

⁵³ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report, lk 10. – https://www.ibanet.org/LPD/Dispute_Resolution_Section/Arbitration/Recognitn_Enfrcemnt_Arbitl_Awrdr/public_policy15.aspx (28.04.2021).

⁵⁴ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. *Op cit.*, lk 243–244.

⁵⁵ Mayer, P., Sheppard, A. Final ILA Report on Public Policy as a Bar to Enforcement of International Arbitral Awards. – *Arbitration International* 2003/19(2), lk 249–263(259).

⁵⁶ Bermann, G. A. *Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: The Interpretation and Application of the New York Convention by National Courts*. Cham: Springer 2017, lk 63.

Eeltoodust nähtub selgelt, et mitmete riikide kohtupraktikas ja mõnel juhul isegi õigusaktides on kinnitatud, et eksisteerib ka n-ö rahvusvaheline avalik kord. Üheks põhjuseks võib pidada seda, et riigid on soovinud avaliku korra klausli kohaldamisala hoida võimalikult kitsana. Täiendavalt on õiguskirjanduses selgitatud, et üheks põhjuseks, miks avalikku korda tõlgendatakse niivõrd kitsalt, on see, et on oht, et vastasel juhul hakkavad riiklikud kohtud liiga kergekäeliselt keelduma välisriigi vahekohtute otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest, kui nad ei nõustu vahekohtu otsusega – see vähendaks drastiliselt vahekohtumenetluse efektiivsust rahvusvaheliste vaidluste lahendamisel alternatiivse meetodina riiklikele kohtutele.⁵⁷ Siiski, arvestades, et riiklikel kohtutel puudub õigus vaadata välisriigi vahekohtu otsust sisuliselt läbi ning üldiselt on New Yorgi konventsiooni eesmärk lihtsustada välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamist ja täitmist, on üsna ebatõenäoline, et riiklikud kohtud keelduksid kergekäeliselt vahekohtu otsuse tunnustamisest või täitmisest. Lisaks, arvestades, et riikide õiguskultuurid on erinevad, on keeruline leida niivõrd universaalseid ja samas fundamentaalseid õigusväärtusi, mis oleksid reaalselt rakendatavad iga riigi õigussüsteemis vahekohtu otsuse tunnustamisest, täidetavaks tunnistamisest või täitmisest keeldumiseks.

Mõnel juhul eristatakse riigisisest ja rahvusvahelist avalikku korda sõltuvalt sellest, kas tunnustada või täita soovitakse riigisisest vahekohtu otsust või välisriigis tehtud vahekohtu otsust. Inglise kohtupraktikast nähtub, et Inglise kohtud eristavad riigisisest avalikku korda ja rahvusvahelist avalikku korda, mh sõltuvalt sellest, kas tunnustada või täita soovitakse välisriigi vahekohtu otsust või riigisisest vahekohtu otsust.⁵⁸ IBA 2015. a Saksamaa raportis on selgitatud, et ka Saksamaal eristatakse n-ö riigisisest avalikku korda, mis kohaldub riigisiseses vahekohtumenetluses ehk juhul, kui vahekohtumenetluse koht on Saksamaal ja menetlusosalised on Saksamaa residendid ning n-ö rahvusvahelist avalikku korda, juhul, kui vahekohtumenetluse koht on väljaspool Saksamaad.⁵⁹ Samas on Saksamaa kõrgeim kohus (sks *Bundergerichtshof* ehk BGH) leidnud, et erinevus riigisisese avaliku korra ja rahvusvahelise avaliku korra vahel on minimaalne, kuivõrd mõlemal juhul on vahekohtu otsuse

---

⁵⁷ Bermann, G. A. Navigating EU Law and the Law of International Arbitration. – *Arbitration International* 2012/28(3), lk 397–446(409).

⁵⁸ *RBRG Trading (UK) Ltd v Sinocore International Co Ltd*, EWCA (Civ), 23.04.2018, ¶ 24. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2018/838.html> (28.04.2021).

⁵⁹ Raeschke-Kessler, H.; Ziemons, H. IBA Country Report Germany (2). 2015, lk 2. – https://www.ibanet.org/LPD/Dispute_Resolution_Section/Arbitration/Recognntn_Enfrcemnt_Arbitl_Awrd/public_policy15.aspx (28.04.2021).

tunnustamisest või täitmisest keeldumine vastuolu tõttu avaliku korraga väga erandlik.⁶⁰ Seega, kuigi Saksamaal eristatakse riigisisest ja rahvusvahelist avalikku korda, siis tegelikkuses sellisel eristamisel praktiline tähendus puudub.

Avaliku korra sisustamist rahvusvahelise või riikideülese praktika alusel on kritiseeritud. New Yorgi konventsiooni rakendamise juhises on viidatud, et India kõrgeim kohus on leidnud, et riikideülene kontseptsioon avalikust korrast on liiga hoomamatu.⁶¹ Täiendavalt on õiguskirjanduses selgitatud, et New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) lai tõlgendamine takistab konventsiooni efektiivset kohaldamist.⁶² Paratamatult tekib küsimus, millised õiguspõhimõtted on niivõrd universaalsed, rahvusvahelised ja riikideülased, et neid oleks võimalik ka praktikas New Yorgi konventsiooni art-st V(2)(b) tuleneva avaliku korra mõiste tõlgendamisel kasutada. Esmapilgul võib tunduda selliste õiguspõhimõtete tuletamine lihtne. Näiteks võib universaalseteks õiguspõhimõteteks pidada inimõigusi. Eesti õiguskirjanduses on selgitatud, et inimõigused kehtivad moraalselt, need on universaalsed, fundamentaalsed, prioriteetsed ja abstraktsed.⁶³ Tegelikkuses ei ole inimõigused absoluutselt igas riigis olulisteks õiguse põhimõteteks. Täiendavalt on New Yorgi konventsiooni kommenteeritud väljaandes selgitatud, et näiteks riikides, kus rangelt järgitakse islami õiguspõhimõtteid, võib olla arusaam õiguspõhimõtetest ja avalikust moraalist oluliselt erinev muust maailmast.⁶⁴ Seega, arvestades eeltoodut, on keeruline sisustada rahvusvahelist avalikku korda. Isegi, kui leida niivõrd universaalsed õiguspõhimõtted, mis on osaks iga riigi avalikust korrast, oleks avaliku korra ja eelkõige New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) kohaldamisala äärmiselt kitsas.

Kokkuvõtlikult, erinevates jurisdiktsioonides on erinevaid seisukohti seoses rahvusvahelise ning riikideülese avaliku korra rakendamise võimalikkusega ning riikide vahel puudub ühtne arusaam sellest, kuidas tuleks avaliku korra mõistet sisustada New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Rahvusvaheline avalik kord on liiga hoomamatu ja väga suure üldistustasemega. Sisustades avaliku korra mõistet lähtudes rahvusvahelisest avalikust korrast, tähendaks see seda, et tuleks tuletada või tuvastada sellised õiguspõhimõtted, mis on niivõrd universaalsed, et kehtivad igas õigussüsteemis ja igas riigis. Käesoleva töö autor on seisukohal,

---

⁶⁰ BGH, III ZB 17/08, 30.10.2008, vnr 5. – <https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=fd877f9b9891dd3ba8443b11dba4d939&nr=45978&pos=12&anz=22> (28.04.2021).

⁶¹ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. *Op cit.*, lk 243.

⁶² Cole, R. A. The Public Policy Exception to the New York Convention on the Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. – Ohio State Journal on Dispute Resolution 1986/1(2), lk 365–383(366).

⁶³ Ernits, M. Õigus igapähele. Tallinn: Juura, 2017, lk 37.

⁶⁴ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 390.

et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumisel tuleks eelkõige lähtuda selle riigi avalikust korrast, kus vahekohtu otsust tunnustada või täidetavaks tunnustada soovitakse, kuivõrd vahekohtu otsuse täitmise tagajärjed saavad just selles riigis. Sisustades avalikku korda rahvusvahelise avaliku korra kaudu, tähendaks see seda, et New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) kohaldamisala muutuks väga kitsaks ning võib olla isegi võimatu leida olukorda, kus tegemist oleks avaliku korra vastuoluga välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses.

1.3. Avaliku korra sisustamine Eesti õiguses

Juhul, kui Eestis esitatakse riiklikule kohtule avaldus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumiseks New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel, tuleb avalikku korda sisustada lähtudes eelkõige Eesti õigusest, st tuleb selgitada, milline on riigisisene avalik kord. ILA on selgitanud, et (riigisisene) avalik kord võiks koosneda: (a) fundamentaalsetest põhimõtetest, sh õiglus või moraalsus, mida konkreetne riik soovib kaitsta; (b) reeglitest, mis toetavad riigi olulisi poliitilisi, sotsiaalseid või majanduslikke huve; ning (c) riigi kohustust austada oma kohustusi teiste riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide suhtes.⁶⁵ Välismaises õiguskirjanduses on selgitatud, et riigisisene avalik kord hõlmab fundamentaalseid aluseid seoses moraali ja õiglusega, mis on omased riigisisestele vaidlustele oma jurisdiktsioonis.⁶⁶ Eeltoodust tulenevalt uuritakse, milline on avaliku korra tähendus Eesti õiguses.

Avalikule korrale viidatakse mitmes erinevas Eesti õigusaktis,⁶⁷ kuid välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses on asjakohane avaliku korra

---

⁶⁵ Mayer, P., Sheppard, A. *Op cit.*, lk 249–263(255).

⁶⁶ Shenoy, N. C. *op. cit.*, lk 77–103(79–80).

⁶⁷ Selgituseks, et Eesti riigisisese õiguses kasutatakse avaliku korra mõistet lisaks tsiviilõigusele ka karistusõiguses ja haldusõiguses (täpsemalt korrakaitseõiguses). Korrakaitseeaduses (edaspidi: KorS) on avalik kord defineeritud KorS § 4 lg-s 1, mille kohaselt on avalik kord ühiskonna seisund, milles on tagatud õigusnormide järgimine ning õigushüvede ja isikute subjektiivsete õiguste kaitstus. Sama sätte lg 2 kohaselt on eraõiguse normide järgimine ja isiku subjektiivsete õiguste ning õigushüvede kaitstus avaliku korra osa niivõrd, kuivõrd kohtulikku õiguskaitse ei ole võimalik õigel ajal saada ja ilma korrakaitseorgani sekkumiseta ei ole õiguse realiseerimine võimalik või on oluliselt raskendatud ning kui ohu tõrjumine on avalikes huvides. Korrakaitseeadus. – RT I, 03.03.2021, 4.

tsiviilõiguslik tähendus.⁶⁸ TsMS § 753 lg-st 2 ja TsMS § 751 lg 2 p-st 2 on tuletatav, et kohus jätab Eestis tehtud vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamise avalduse rahuldamata ja tühistab vahekohtu otsuse poole avalduse alusel või omal algatusel, kui kohus teeb kindlaks, et vahekohtu otsus on vastuolus Eesti avaliku korraga või heade kommetega. Samas ei ole selgitatud avaliku korra mõiste tähendust. Lisaks kehtib eeltoodu vaid Eestis tehtud vahekohtu otsuste tunnustamise või täidetavaks tunnustamise kohta. Tulenevalt TsMS § 620 lg 1 p-st 1 kuulub tsiviilasjas tehtud välisriigi kohtulahend Eesti Vabariigis tunnustamisele, välja arvatud juhul, kui lahendi tunnustamine oleks vastuolus Eesti õiguse oluliste põhimõtetega (avalik kord), eelkõige isikute põhiõiguste- ja vabadustega. Eeltoodu kehtib kohtulahendite, mitte vahekohtu otsuste tunnustamise ja täidetavaks tunnustamise menetluses, kuid siiski on seadusandja avaliku korra mõistet sisustades viidanud Eesti õiguse olulistele põhimõtetele. Siiski ei ole võimalik TsMS-st tuletada avaliku korra mõiste tähendust välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumiseks.

Tsiviilõiguslikest õigusaktidest kasutatakse avaliku korra mõistet ka näiteks rahvusvahelise eraõiguse seaduses⁶⁹ (edaspidi REÕS) ja tsiviilseadustiku üldosa seaduses⁷⁰ (edaspidi TsÜS). REÕS § 7 kohaselt, mis on pealkirjastatud kui „avalik kord“ ei kohaldata välisriigi õigust, kui selle kohaldamine viiks tulemuseni, mis on ilmselgelt vastuolus Eesti õiguse oluliste põhimõtetega (avaliku korraga), sellisel juhul kohaldatakse Eesti õigust. Seega on REÕS §-st 7 tuletatav, et REÕS tähenduses hõlmab avalik kord Eesti õiguse olulisi põhimõtteid. TsÜS § 86 lg-st 1 on tuletatav, et heade kommete või avaliku korraga vastuolus olev tehing on tühine.⁷¹ TsÜS §-s 86 selgitatud, millisel juhul on tehing heade kommetega vastuolus, kuid õigusnormis puudub selgitus selle kohta, millisel juhul on tehing vastuolus avaliku korraga. TsÜS kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et avaliku korraga on vastuolus käitumine, mis on vastuolus põhiseaduse normidega ning põhiseadusest tulenevate põhimõtete ja väärtushinnangutega.⁷² Lisaks on TsMS kommenteeritud väljaandes selgitatud, et Eestis

---

⁶⁸ Kokku viidatakse TsMS-is avalikule korrale kuues erinevas sättes, sh menetluse kinniseks kuulutamisel riigi julgeoleku või avaliku korra tagamiseks (TsMS § 38 lg 1 p 1), dokumendi ehtsuse vaidlustamises (TsMS § 277 lg 5), välisriigi kohtulahendi tunnustamisel (TsMS § 620 lg 1 p 1), välisriigi muu täitedokumendi tunnustamisel (TsMS § 627 lg 2 p 3), kompromissis vahekohtumenetluses (TsMS § 744) ja välisriigi vahekohtu otsuse tühistamises (TsMS § 751 lg 2 p 2).

⁶⁹ Rahvusvahelise eraõiguse seadus. – RT I, 26.06.2017, 31.

⁷⁰ Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I, 22.03.2021, 8.

⁷¹ Võrdluseks, et 1994. aasta TsÜS-is (TsÜS 1994) ei olnud viidet avalikule korrale, vaid selle asemel kasutati mõistet „põhiseaduslik kord“. TsÜS 1994 § 66 lg-st 1 on tuletatav, et tehing, mis on vastuolus põhiseadusliku korra või heade kommetega on tühine. Sarnaselt nt TsÜS 1994 §-st 140 on tuletatav, et välismaal tehtud tehingut ei loeta Eestis kehtivaks, kui see on vastuolus Eesti seaduse, põhiseadusliku korra või heade kommetega. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I 1994, 53, 889.

⁷² Varul, P. TsÜSK § 86/3.1.2. – Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. Tallinn: Juura 2010.

peaksid avalikuks korraks olema eelkõige Eesti õiguses tuntud isikute põhiõigused ja vabadused.⁷³ Seega on tuletatav et Eesti (eraõiguslik või tsiviilõiguslik) avalik kord hõlmab eelkõige Eesti õiguse olulisi põhimõtteid ning põhiseadusest tulenevaid põhimõtteid ja väärtushinnanguid. Kuna välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses kohaldatakse selle riigi avalikku korda, kus vahekohtu otsust tunnustada või täidetavaks tunnustada soovitakse, siis eelduslikult on eeltoodud definitsioonid ja põhimõtted kohaldatavad ka avaliku korra sisustamisel New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses.

Riigikohus on selgitanud, et Eesti avaliku korraga oleks vastuolus eelkõige sellise vahekohtu otsuse tunnustamine, mille aluseks oleks Eesti õigussüsteemile ja selle põhiväärtustele (nt põhiseaduslik kord, põhiõigused ja -vabadused, moraalsed väärtused aga ka materiaalsed ja protsessiõiguse kõige üldisemad põhimõtted, vrd TsMS § 620 lg 1 p 1) täiesti võõras õigusarusaam.⁷⁴ Ka New Yorgi konventsiooni rakendamise juhises on selgitatud, et põhiseaduslikud (konstitutsioonilised) põhimõtted võivad mõjutada avaliku korra klausli kohaldamist vahekohtu otsuste tunnustamisel ja täidetavaks tunnustamisel New Yorgi konventsiooni alusel.⁷⁵ Lisaks selgub IBA 2015. aasta raportist, et üldiselt peetakse vahekohtu otsust erinevates jurisdiktsioonides avaliku korraga vastuolus olevaks, kui vahekohtu otsus on vastuolus vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise õigussüsteemi põhi- või aluspõhimõtetega.⁷⁶ New Yorgi konventsiooni kommenteeritud väljaandes on samuti selgitatud, et avaliku korra klausli kohaldamine võib olla õigustatud, kui vahekohtu otsuse täitmine oleks vastuolus konstitutsiooniliste õigustega (ehk põhiõigustega) või tsiviilõiguse fundamentaalsete põhimõtetega.⁷⁷

Eesti õiguse olulised põhimõtted, põhiseadusest tulenevad põhimõtted ja väärtushinnangud on eelkõige tuletatavad Eesti Vabariigi põhiseadusest⁷⁸ (edaspidi PS), kus on ka mitmes erinevas õigusnormis kasutatud avaliku korra mõistet.⁷⁹ Siiski tekib küsimus, millised on need

---

⁷³ Torga, M. TsMSK III § 751/3.2.8/a).

⁷⁴ RKTko 12.12.2018, 2-18-4731, p 15.2.

⁷⁵ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. *Op cit.*, lk 247.

⁷⁶ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 6.

⁷⁷ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 367.

⁷⁸ Eesti Vabariigi põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.

⁷⁹ Täpsemalt on Eesti Vabariigi põhiseaduses viidatud avalikule korrale kuuel korral, sh perekonna- ja eraelu puutumatuses (PS § 26), kodu puutumatuses (PS § 33), usuvabaduses (PS § 40), väljendusvabaduses (PS § 45), kogunemisvabaduses (PS § 47) ning sõjaseisukorra ja erakorralise seisukorra erisättes (PS § 130).

põhiõigused ja -vabadused, põhiseaduslik kord, fundamentaalsed õiguspõhimõtted ning fundamentaalsed alused seoses moraali ja õiglusega, mille rikkumise korral saab välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamist või täidetavaks tunnustamist pidada vastuolus olevaks Eesti avaliku korraga ehk millised on need alused, mille põhjal peaksid Eesti kohtud asuma hindama, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine on vastuolus avaliku korraga või mitte.

Eesti õiguskirjanduses on arutletud „aluspõhimõtte“ mõiste üle ja selgitatud, et „aluspõhimõtte“ viitab eriti olulisele põhimõttele.⁸⁰ Täiendavalt on M. Ernits selgitanud, et keeruline on eristada põhiseaduse aluspõhimõtteid ja õiguse üldpõhimõtteid ehk üldiseid õiguspõhimõtteid ning õiguse üldpõhimõtete ammendavat kataloogi pole võimalik kusagilt leida.⁸¹ M. Ernits on Riigikohtu praktikale tuginedes selgitanud, et õiguspõhimõtetel on kumulatiivselt järgmised tunnused: nad on ajalooliselt kujunenud, tunnustatud Euroopa õigusruumis, tuletatud arenenud õiguskultuuriga liikmesriikide õiguse üldpõhimõtetest, seotud demokraatialiku ja sotsiaalse õigusriigi põhimõtetega, seotud riigi rajanemisega vabadusele, õiglusele ja õigusele.⁸² Seega on õiguskirjanduses toodud erinevaid tunnuseid, mille põhjal on võimalik tuvastada Eesti õigusele omased põhiõigused ja -vabadused, õiguse aluspõhimõtted ja põhiseaduslik kord, mis on osaks avalikust korrast ning mille rikkumine viitab ühtlasi ka avaliku korra rikkumisele. Eesti kohtupraktikast selgub, et Riigikohus on tunnustanud põhiseaduse aluspõhimõtetena näiteks demokraatiat,⁸³ õigusriiki,⁸⁴ inimväärikust,⁸⁵ ja sotsiaalriiki⁸⁶ – samas on Eesti õiguskirjanduses võetud seisukoht, et küsimuses, millised on Eesti põhiseaduse aluspõhimõtted, puudub Eesti õigusajanduse seas üksmeel.⁸⁷ Samas on Eesti õiguskirjanduses avaldatud seisukoht, et ühtne arusaam põhiseaduslikust avaliku korra mõistest meie õiguskorras puudub.⁸⁸ Kuigi ühtne arusaam põhiseaduslikust avaliku korra mõistest puudub, siis ei takista see avaliku korra sisustamist. Seega on ka arusaam Eesti põhiseaduslikest põhimõtetest ja avalikust korrast varieeruv ning suuresti kohtupraktika kujundada. Kindlasti saab Eesti avaliku korra osaks pidada eeltoodud Riigikohtu praktikas nimetatud

---

⁸⁰ Ernits, M. Põhiõigused, demokraatia, õigusriik. Tartu: Tartu Ülikool 2011, lk 6–7.

⁸¹ *Ibidem*, lk 9.

⁸² *Ibidem*, lk 11; RKPJKo 30.09.1994, III-4/A-5/94.

⁸³ RKÜKo 01.07.2010, 3-4-1-33-09, p 52, 67; RKHKm 16.01.2003, 3-3-1-2-03, p 11; RKHKm 27.01.2003, 3-3-1-6-03, p 11.

⁸⁴ RKÜKo 19.03.2009, 3-4-1-17-08, p 26; RKHKm 16.01.2003, 3-3-1-2-03, p 11; RKHKm 27.01.2003, 3-3-1-6-03, p 11.

⁸⁵ RKÜKo 21.01.2004, 3-4-1-7-03, p 14; RKHKm 04.05.2011, 3-3-1-11-11, p 10.

⁸⁶ RKÜKo 21.01.2004, 3-4-1-7-03, p 14.

⁸⁷ Ernits, M., Jäätma, J. Õigus igapähele. Tallinn: Juura 2017, lk 84.

⁸⁸ Laaring, M. Avaliku korra mõiste põhiseaduses. – *Juridica* 2012/4, lk 241–261(251).

aluspõhimõtteid (demokraatia, õigusriik, inimväärikus, sotsiaalriik), kuivõrd need vastavad eelnimetatud õiguspõhimõtete tunnustele.

Selleks, et sisustada avalikku korda Eesti õiguses, uuritakse ka TsMS vahekohtumenetlust reguleerivate sätete eeskujuks olnud õigusnorme (eelkõige TsMS § 754). TsMS kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et TsMS § 754 eeskujuks oli mh Saksa ZPO § 1061 kui ka ÜRO 1985. aasta mudelseadus rahvusvahelise kaubandusarbitraaži kohta⁸⁹ (ingl *UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration*, edaspidi *UNCITRAL mudelseadus*).⁹⁰

Saksa ZPO § 1061 lg-st 1 on tuletatav, et Saksamaal kohaldatakse välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisel ja täitmisel New Yorgi konventsiooni. Sisuliselt on tegemist samasuguse sättega nagu TsMS § 754. Seega võib eeldada, et Saksamaal sisustatakse avalikku korda peamiselt kohtupraktika kaudu. IBA 2015. aasta raporti kohaselt peetakse Saksamaal avaliku korra all silmas avaliku ja majandusliku elu põhialuseid ning Saksa õiguskorra aluspõhimõtteid.⁹¹ Siinkohal tekib küsimus, millised on need riigisisised huvid või avaliku ja majandusliku elu põhialused ning õiguskorra põhimõtted, mille alusel on võimalik tuvastada, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnistamine on vastuolus avaliku korraga või mitte. Tegemist on üldiste kategooriatega, mille sisustamisel võiks eelkõige lähtuda konkreetse kaasuse asjaoludest. Näiteks tuleks konkreetse kaasuse asjaoludest lähtuvalt hinnata, milliseid riigisiseseid huve või õiguskorra põhimõtteid välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamisega riivataks.

UNCITRAL mudelseaduse art-st 36 on tuletatavad vahekohtu otsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnistamise keeldumisalused. UNCITRAL mudelseaduse art-st 36(1)(b)(ii) on tuletatav, et vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest võib keelduda, kui kohus leiab, et vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnistamine oleks vastuolus selle riigi avaliku korraga. Seega on UNCITRAL mudelseaduse art 36(1)(b)(ii) ja New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) grammatiliselt väga sarnased. Võttes arvesse, et New Yorgi

---

⁸⁹ UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985, with amendments as adopted in 2006, United Nations, 2008. – https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09955_e_ebook.pdf (28.04.2021).

⁹⁰ Torga, M. TsMSK III § 754/2. Võrdluseks, et samad sätted ja New Yorgi konventsiooni art-d III–V olid ka TsMS § 751 ja § 753 eeskujuks, mis reguleerivad Eestis tehtud vahekohtu otsuste tunnustamist ja täidetavaks tunnistamist. Vt lähemalt: Torga, M. TsMSK III § 751/2.2; TsMS § 753/2.

⁹¹ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 7.

konventsioon võeti vastu ligikaudu 27 aastat varem kui UNCITRAL mudelseadus,⁹² siis eelduslikult võeti UNCITRAL mudelseaduse väljatöötamisel mh arvesse New Yorgi konventsiooni sätteid ja selleks ajaks kujunenud praktikat. Eeltoodu selgitab seda, miks on TsMS-s (mille eeskujuks on mh olnud UNCITRAL mudelseadus) Eestis tehtud vahekohtu otsuse tunnustamist ja täidetavaks tunnistamise sätteid ja New Yorgi konventsiooni sätteid, mis reguleerivad välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamist ja täitmist, väga sarnased. Eeltoodust saab järeldada seda, et avaliku korra tähendus Eesti riigisisese vahekohtu otsuse ja välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses on sarnane, kui mitte sama.

Täiendavalt uuritakse võrdlemise eesmärgil, kas kuidas on teiste riikide riigisisestes õigusaktides sisustatud avalikku korda. IBA 2015. aastal koostatud ülevaatliku raporti (edaspidi IBA 2015. aasta raport) kohaselt on vaid mõnes üksikus jurisdiktsioonis defineeritud avaliku korra mõiste, täpsemalt Araabia Ühendemiraatide ja Austraalia õigusaktides.⁹³ Seega kujuneb avaliku korra mõiste tähendus erinevates riikides eelduslikult peamiselt ikkagi kohtupraktika kaudu. Kuna avalik kord on iga riigi enda kujundada, on arusaadavalt avaliku korra klausli sõnastus erinevate riikide õigusaktides mõneti varieeruv. Osaliselt sõltub avaliku korra klausli sõnastus riigisisestes õigusaktides eelduslikult ka sellest, kas konkreetne riik on riigisisese vahekohtumenetluse õigusnormistiku loomisel võtnud aluseks UNCITRAL mudelseaduse või mitte.

India kõrgeim kohus on sisustanud riigisisese avaliku korra tähendust näiteks nii, et välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnistamine rikub (India) avalikku korda, kui välisriigi vahekohtu otsuse täitmine oleks vastuolus (i) India õiguse fundamentaalsete aluspõhimõtetega; (ii) India huvidega; (iii) õiguse või moraaliga.⁹⁴ Seega on India kohtupraktikas sisuliselt leitud, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täitmine on vastuolus avaliku korraga, kui see on vastuolus riigisiseste huvidega.

---

⁹² UNCITRAL mudelseadus võeti vastu 1985. aastal. Vt lähemalt: UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985, with amendments as adopted in 2006, United Nations, 2008. – https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09955_e_ebook.pdf (28.04.2021).

⁹³ IBA 2015. aasta raportis analüüsiti avaliku korra tähendust New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) kontekstis enam kui 40 jurisdiktsioonis. Vt lähemalt: IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 2.

⁹⁴ *Renusagar Power Co Ltd v. General Electric Company and anor.*, Supreme Court of India, 07.10.1993, ¶ 66. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=411 (28.04.2021).

Mõnes jurisdiktsioonis võib otseviide avalikule korrale üldse puududa. Näiteks Rootsi riigisisese õiguses puudub viide avalikule korrale. Rootsi vahekohtumenetluse seaduse⁹⁵ (rootsi k *Lag om skiljeförfarande*, ingl *Swedish Arbitration Act*) § 55 lg 2 kohaselt võib Rootsi riigisisene kohus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda, kui vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine oleks selgelt vastuolus Rootsi õigussüsteemi põhiprintsiipidega.⁹⁶ Seega on Rootsi riigisisese õiguses viidatud vaid õigussüsteemi põhiprintsiipidele ning otsene viide avalikule korrale riigisisese õigusaktis puudub. IBA 2015. aasta Rootsi raportist nähtub, et Rootsis on avaliku korra klausli kohaldamisala väga kitsas ning avaliku korra klausli kohaldamise üle otsustatakse kaasuspõhiselt.⁹⁷ Asjaolu, et Rootsi seadusandja ei ole kasutanud „avaliku korra“ mõistet, ei tähenda, et avalikku korda kui sellist Rootsis ei oleks. Viidet „Rootsi õigussüsteemi põhimõtetele“ võib mõnes mõttes pidada isegi selgemaks kui viidet avalikule korrale, mis on määratlemata õigusmõiste. Kuna Rootsi on ühinenud New Yorgi konventsiooniga, siis ikkagi peab ka Rootsi kohus eelkõige lähtuma välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks keeldumisel New Yorgi konventsiooni art-s V toodud keeldumusalustest ja sisustama avaliku korra tähendust New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses.

Ka muudes riikides on arusaam õigussüsteemi põhi- ja aluspõhimõtetest erinev. IBA 2015. aasta raportis on selgitatud, et kohtud ja õigusteadlased tõlgendavad õigussüsteemi põhi- ja aluspõhimõtteid erinevalt, sõltuvalt sellest, kas tegemist on mandrieuroopa õigussüsteemiga või angloameerika õigussüsteemiga.⁹⁸ IBA 2015. aasta raporti kohaselt viidatakse mandrieuroopa õigussüsteemiga riikides avalikule korrale kui üldistele põhimõtetele või väärtustele, millele ühiskond toetub, kuid konkreetseid põhimõtteid või väärtusi sealjuures ei nimetata, kuid angloameerika riikides viidatakse sageli täpsemalt määratletud, kuid samas väga laiadele väärtustele, nagu näiteks õiglus, ausus või moraalsus.⁹⁹ Seega sõltub riigisisese avaliku korra mõiste sisustamine igas riigis vastava riigi õigussüsteemist ja ka õigustraditsioonist.

---

⁹⁵ *Lag om skiljeförfarande* 1999. Mitteametlik inglise keelne tõlge. – <https://sccinstitute.com/media/37089/the-swedish-arbitration-act.pdf> (28.04.2021).

⁹⁶ „Recognition and enforcement of a foreign award shall also be refused where a court finds: /---/ that it would be clearly incompatible with the basic principles of the Swedish legal system to recognise and enforce the award.“ – *Lag om skiljeförfarande* § 55 lg 2. Mitteametlik inglise keelne tõlge. – <https://sccinstitute.com/media/37089/the-swedish-arbitration-act.pdf> (28.04.2021).

⁹⁷ Ewerlöf, P. IBA Country Report Sweden. 2015, lk 12 – https://www.ibanet.org/LPD/Dispute_Resolution_Section/Arbitration/Recognntn_Enfrcemnt_Arbitl_Awrdr/publicpolicy15.aspx (28.04.2021).

⁹⁸ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 6.

⁹⁹ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 6.

Eeltoodust järeldeb, et üldjuhul on riigisisene avalik kord iga riigi enda kohtupraktika kujundada ja avaliku korra sisustamisel võetakse arvesse konkreetse kaasuse asjaolusid. Avaliku korra sisustamisel Eesti õiguse alusel tuleks eelkõige aluseks võtta PS-s sisalduvad õiguse põhimõtted, kuid pole välistatud, et ka muud olulised õiguspõhimõtted võivad olla osaks Eesti avalikust korrast.

1.4. Avaliku korra sisustamine Euroopa Kohtu praktikas

Euroopa Liidu õigusaktid ei reguleeri vahekohtumenetlusega seonduvat. Siiski on Euroopa Kohtusse jõudnud mõned kaasused, kus Euroopa Liidu liikmesriigi kohus on vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses esitanud Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse selgitamiseks Euroopa Liidu õiguse põhimõtete, sh avaliku korra kohaldumist vahekohtumenetluses. Täiendavalt on Euroopa Kohus avaliku korra mõistet sisustanud ka seoses välisriigi kohtuotsuste tunnustamise menetlusega. Võttes arvesse, et Eesti on alates 2004. aastast Euroopa Liidu liikmesriik, tuleb avaliku korra sisustamisel arvestada asjakohase Euroopa Kohtu praktikaga. Alljärgnevalt uuritakse, kuidas Euroopa Kohtu praktika mõjutab avaliku korra mõiste sisustamist Eesti õiguses, täpsemalt välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses.

Arvestades, et Eesti avaliku korra osaks on õiguse (alus)põhimõtted ning Euroopa Liidu õigus on oluliselt mõjutanud Eesti õiguskultuuri, sh õiguse põhimõtete kujunemist, saab Eesti avaliku korra osaks olevaid põhimõtteid tuletada ka Euroopa Liidu õigusest, sh Euroopa Kohtu praktikast. Õiguskirjanduses on selgitatud, et õiguse üldpõhimõtteid loob ja leiab Euroopa Kohus.¹⁰⁰ Vastuolu Euroopa Liidu õiguse üldpõhimõtetega tähendab eelduslikult ka vastuolu Euroopa Liidu liikmesriigi riigisisese avaliku korraga. Siinkohal tekib küsimus, millised võiksid olla need Euroopa Liidu õigusest tulenevad ja igas liikmesriigis kehtivad õiguse üldpõhimõtted, millega tuleks arvestada, kui riiklik kohus hindab välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise, täidetavaks tunnustamise või täitmise võimalikku vastuolu avaliku korraga. Eesti õiguskirjanduses on selgitatud, et eelkõige võiks peamiste Euroopa õiguse üldpõhimõtetena ära tuua põhivabadusi, põhiõigusi ja protsessiõigusi.¹⁰¹ Täiendavalt on õiguskirjanduses selgitatud, et konkreetselt põhiõiguste all käsitletakse näiteks selliseid üldtuntud põhimõtteid nagu

---

¹⁰⁰ Laffranque, J. Eesti põhiseaduse ja Euroopa õiguse kooselu. – *Juridica* 2003/3, lk 180–190(182).

¹⁰¹ *Ibidem*, lk 182.

legaalsus, võrdne kohtlemine, õiguskindlus, *ne bis in idem* põhimõte, õiguspärane ootus, tagasiulatuva jõu lubamatus, õigus heale haldusele ja proportsionaalsuse põhimõte.¹⁰² Eeltoodud põhimõtteid saab pidada osaks Euroopa Liidu liikmesriikide, sh Eesti avalikust korrast.

Euroopa Kohtusse jõudnud kohtuasjad, kus liikmesriikide kohtud on esitanud Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses, on valdavalt olnud seotud küsimusega, kas mõnest Euroopa Liidu õigusaktist, sh Euroopa Liidu toimimise lepingust¹⁰³ tuletatavad õiguse põhimõtted on osaks Euroopa Liidu avalikust korrast ja seeläbi ka liikmesriikide avalikust korrast.

Kõige esimene Euroopa Kohtu lahend, kus liikmesriigi kohus (antud juhul Hollandi kõrgeim kohus) esitas eelotsusetaotluse seoses vahekohtu otsuse vastuoluga avaliku korraga on *Eco Swiss China Time Ltd versus Benetton International NV* (edaspidi *Eco Swiss*).¹⁰⁴ *Eco Swiss* kaasuses oli Hollandi kõrgeima kohtu küsimuseks, kas riiklik kohus võib tühistada vahekohtu otsuse, kui kohus leiab, et vahekohtu otsus on vastuolus Euroopa Ühenduse asutamislepingu¹⁰⁵ art-ga 81 (praegune ELTL art 101).¹⁰⁶ Euroopa Kohus selgitas, et EÜ asutamislepingu art 81 (ELTL art 101) on oluline aluspõhimõte, mille järgimine on oluline mh selleks, et tagada siseturu toimimine.¹⁰⁷ Euroopa Kohus täpsustas, et EÜ asutamislepingu art 81 (ELTL art 101) võib pidada osaks avalikust korraks New Yorgi konventsiooni tähenduses ja juhul, kui vahekohtu otsus on nimetatud sättega vastuolus, tuleks selline vahekohtu otsus tühistada vastuolu tõttu riigisisese avaliku korraga.¹⁰⁸ Võttes arvesse eeltoodut, siis tuleneb Euroopa Kohtu praktikast selgelt, et kui vahekohtu otsus on vastuolus ELTL art-ga 101, on see vastuolus ka avaliku korraga. Sellisel juhul on liikmesriigi kohtul õigus (tugides Euroopa Kohtu praktikale) kas tühistada vahekohtu otsus (võimalik juhul, kui tegemist on riigisisese vahekohtu otsusega) või keelduda vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest vastuolu tõttu avaliku korraga. Eeltoodut on kinnitatud ka New Yorgi konventsiooni rakendamise juhises, kus on tuginedes *Eco Swiss* kaasusele selgitatud, et Euroopa Liidu

---

¹⁰² Laffranque, J. *Op cit.*, lk 183.

¹⁰³ Euroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioon. – ELTL C 202/1, 07.06.2016.

¹⁰⁴ EKo C-126/97, *Eco Swiss China Time Ltd versus Benetton International NV*, ECLI:EU:C:1999:269.

¹⁰⁵ Euroopa Ühenduse asutamislepingu konsolideeritud versioon. – 29.12.2006 ELT C 321 E/73.

¹⁰⁶ EKo C-126/97, *Eco Swiss China Time Ltd versus Benetton International NV*, p 30, 31. EÜ asutamislepingu art 81 (praegune ELTL art 101) reguleerib ettevõtjate kooskõlastatud tegevust, konkurentsi kahjustavate kokkulepete keeldu ehk tegemist on konkurentsiõiguse valdkonda kuluva õigusnormiga.

¹⁰⁷ EKo C-126/97, *Eco Swiss China Time Ltd versus Benetton International NV*, p 36.

¹⁰⁸ EKo C-126/97, *Eco Swiss China Time Ltd versus Benetton International NV*, p 39, 41.

liikmesriikidel on keelatud tunnustada, täidetavaks tunnistada või täita välisriigi vahekohtu otsuseid, mis on vastuolus ELTL art-ga 101.¹⁰⁹

Asturcom Telecomunicaciones SL v Cristina Rodríguez Nogueira (edaspidi *Asturcom Telecomunicaciones*) kaasuses oli vaidlus seoses tarbijalepinguga (mobiiltelefoni liitumisleping), mille kohaselt kuulusid lepingust tulenevad vaidlused lahendamisele Euroopa vahekohtuühenduse (AEADE) vahekohtus.¹¹⁰ Kostja, kes oli ühtlasi tarbija, jättis osa arveid tasumata ning lõpetas lepingu ennetähtaegselt, mistõttu pöördus hageja vahekohtusse, vahekohtu otsusega mõisteti kostjalt võlgnevus välja ning kuna kostja ei esitanud tühistamiskaebust, siis vahekohtu otsus jõustus.¹¹¹ Riiklik kohus esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluses küsimuse, kas Euroopa Nõukogu 05. aprilli 1993. a direktiiviga 93/13/EMÜ¹¹² (edaspidi direktiiv 93/13/EMÜ) tarbijatele antud kaitse võib tähendada seda, et ilma tarbija osalemiseta vahekohtumenetluses tehtud lõpliku otsuse sundtäitmise avaldust lahendav kohus võib omal algatusel hinnata vahekohtukokkuleppe tühisust ja seega tühistada vahekohtu otsuse, kui ta leiab, et vahekohtukokkulepe sisaldab ebaõiglast ja tarbijat kahjustavat tingimust.¹¹³ Euroopa Kohus leidis, et direktiivi 93/13/EMÜ art 6 tuleb pidada võrdväärseks riigisiseste õigusnormidega, mis on riigisiseses õiguskorras osaks avalikust korrast ning juhul, kui riiklik kohus hindab vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamise menetluses vastuolu avaliku korraga, peab kohus omal algatusel hindama art 6 silmas pidades ka seda, kas vahekohtukokkulepe on ebaõiglane.¹¹⁴ Kuigi Euroopa Kohus ei võtnud *Asturcom Telecomunicaciones* kaasuses selget seisukohta, kas antud juhul oleks olnud vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamine vastuolus avaliku korraga, siis vaatamata sellele andis Euroopa Kohus selgelt mõista, et direktiivi 93/13/EMÜ art 6 võib pidada osaks liikmesriigi avalikust korrast. Kuigi direktiivi 93/13/EMÜ art 6 võib pidada osaks avalikust korrast, siis on käesoleva töö autori hinnangul kaheldav, kas juhul, kui kostja ise ei osale vahekohtumenetluses, jätab kasutamata õiguskaitsevahendid (st jätab esitamata vahekohtu

---

¹⁰⁹ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. *Op cit.*, lk 245.

¹¹⁰ EKo C-40/08, *Asturcom Telecomunicaciones SL versus Cristina Rodríguez Nogueira*, ECLI:EU:C:2009:615, p 20. Selgituseks, et käesoleval hetkel kehtivate õigusnormide kohaselt oleks Eestis selline vahekohtukokkulepe tühine tulenevalt TsMS § 718¹ lg-st 1, kuivõrd vahekohtumenetluse kokkulepet, mille üheks pooleks on tarbija, ei või sõlmida enne nõude sissenõutavaks muutumist. *Asturcom Telecomunicaciones* kaasuses sisaldas aga vahekohtukokkulepe juba algses tarbijalepingus, st vahekohtumenetluse kokkulepe oli sõlmitud juba enne nõuete tekkimist.

¹¹¹ EKo C-40/08, *Asturcom Telecomunicaciones SL versus Cristina Rodríguez Nogueira*, p 21, 22, 23.

¹¹² 05. aprilli 1993. aasta Euroopa Ühenduste Nõukogu direktiiv nr 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes. – EÜT L 95, 21.4.1993, lk 29–34 (eestikeelne eriväljaanne: ptk 15, kd 2, lk 288–293).

¹¹³ EKo C-40/08, *Asturcom Telecomunicaciones SL versus Cristina Rodríguez Nogueira*, p 27.

¹¹⁴ EKo C-40/08, *Asturcom Telecomunicaciones SL versus Cristina Rodríguez Nogueira*, p 52, 53.

otsuse tühistamisavalduse) võiks riiklik kohus keelduda vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga. Samas, kui tarbija oleks vahekohtumenetluses tuginenud asjaolule, et vahekohtu otsus on vastuolus Euroopa Liidu tarbijakaitseõigusega, ei oleks saanud vahekohus ise asuda tõlgendama Euroopa Liidu õigust. Samuti puudub vahekohtul üldjuhul õigus küsida Euroopa Liidu kohtult eelotsust, kuivõrd tegemist ei ole kohtuga ELTL art 267 tähenduses. Eeltoodut on kinnitanud ka Euroopa Kohus, selgitades, et hinnates, kas eelotsusetaotluse esitanud organ on „kohus“ ELTL art 267 tähenduses, võtab Euroopa Kohus arvesse järgmiseid asjaolusid: organi õiguslik alus, alalisus, otsuste kohustuslikkus, menetluse võistlevus, õigusnormide kohaldamine organi poolt, sõltumatus.¹¹⁵ Täiendavalt, tulenevalt PS §-st 148 koosneb Eesti kohtusüsteem maa- ja linnakohtutest ning halduskohtutest, ringkonnakohtust ja Riigikohtust. Arvestades eeltoodut, ei ole Eestis vahekohtud kohtuteks ELTL art 267 tähenduses.

Elisa María Mostaza Claro versus Centro Móvil Milenium SL (edaspidi *Mostaza*) kaasuses oli samuti tegemist tarbijalepinguga (mobiiltelefoni sideühenduse leping), mis sisaldas samuti sellist vahekohtuklauslit, mille kohaselt tuli vaidlused lahendada AEADE vahekohtus.¹¹⁶ Erinevus võrreldes *Asturcom Telecomunicaciones* kaasusega seisneb selles, et *Mostaza* asjas esitas kostja oma argumendid ja vastuväited vahekohtumenetluses, kuid ei keeldunud vahekohtumenetlusest ega tuginenud vahekohtukokkuleppe tühisusele ning vahekohus langetas otsuse kostja kahjuks.¹¹⁷ Kostja esitas riiklikule kohtule avalduse vahekohtu otsuse tühistamiseks, viidates vahekohtukokkuleppe tühisusele ning riiklik kohus esitas Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse, milles küsis, kas direktiivist 93/13/EMÜ tuleneb nõue, mille kohaselt peab riiklik kohus hindama vahekohtukokkuleppe tühisust juhul, kui kostja (tarbija) viitas tühisusele alles tühistamishagi esitamisel, kuid mitte vahekohtumenetluses.¹¹⁸ Euroopa Kohus selgitas, et direktiivi 93/13/EMÜ art 6 on kohustuslik säte, mille eesmärk on ühe lepingupoole nõrgemat seisundit arvesse võttes tasakaalustada tarbija ja müüja või teenuse osutaja vahelist ebavõrdsust ning eeltoodut arvestades peab riiklik kohus tühistama vahekohtu otsuse, kui vahekohtukokkuleppe sisaldab ebaõiglast lepingutingimust ja seda isegi juhul, kui tarbija ei ole viidanud kokkuleppe tühisusele vahekohtumenetluse käigus, vaid alles tühistamishagi esitamisel.¹¹⁹ Kuigi eeltoodud kohtuasjas oli tegemist tühistamismenetlusega, siis analoogia korras on ka vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise

---

¹¹⁵ EKm C-555/13, *Merck Canada Inc. versus Accord Healthcare Ltd jt*, ECLI:EU:C:2014:92, p 16.

¹¹⁶ EKo C-168/05, *Elisa María Mostaza Claro versus Centro Móvil Milenium SL*, ECLI:EU:C:2006:675, p 16.

¹¹⁷ EKo C-168/05, *Elisa María Mostaza Claro versus Centro Móvil Milenium SL*, p 17.

¹¹⁸ EKo C-168/05, *Elisa María Mostaza Claro versus Centro Móvil Milenium SL*, p 18, 20.

¹¹⁹ EKo C-168/05, *Elisa María Mostaza Claro versus Centro Móvil Milenium SL*, p 36, 38, 39.

menetluses võimalik tugineda vastuolule (Euroopa Liidu) avalikule korraga, kui vahekohtukokkulepe on vastuolus oluliste tarbijaõigustega.

Avaliku korra mõistet tuleks sisustada sarnaselt nii välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamisel või täidetavaks tunnustamisel kui ka välisriigi kohtuotsuste tunnustamisel.¹²⁰ See on nii, sest kuigi vahekohtumenetlus ja kohtumenetlus on erinevad, siis mõlemal juhul on tulemus sama – lahendi täitmisega kaasneb tagajärg, mida pole võimalik aktsepteerida vastuolu tõttu avaliku korraga. Seega on asjakohane uurida võrdlemise eesmärgil ka seda, kuidas Euroopa Kohus on sisustanud avaliku korra mõistet liikmesriigi kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise menetluses. Liikmesriigi kohtuotsuse tunnustamist ja täitmist reguleerib Brüssel I (uuesti sõnastatud) määrus.¹²¹ New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) ja Brüssel I (uuesti sõnastatud) määruse avaliku korra klausel on võrdlemisi sarnased. Täpsemalt on Brüssel I (uuesti sõnastatud) määruse art 45(1)(a) sõnastus järgnev: „Kohtuotsuse tunnustamisest keeldutakse huvitatud poole taotlusel, kui tunnustamine on selgelt vastuolus taotluse saanud liikmesriigi avaliku korraga (*ordre public*).“ Erisuseks on see, et Brüssel I (uuesti sõnastatud) määruse art 45(1)(a) kohaselt saab riiklik kohus keelduda kohtuotsuse tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga poole taotluse alusel, st kohus ei saa tugineda vastuolule avaliku korraga omal algatusel. See omakorda tähendab, et avaliku korra klausli kohaldamisala on kohtuotsuste tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses mõnevõrra kitsam, kuid eelduslikult ei mõjuta kitsam kohaldamisala avaliku korra üldisemat tähendust. Avaliku korra mõiste sisustamise eesmärgil analüüsitakse alljärgnevalt Euroopa Kohtu lahendeid, kus kohus on sisustatud Euroopa Liidu avalikku korda. Alljärgnevalt on toodud mõned näited Euroopa Kohtu praktikast, kus on selgitatud avaliku korra mõistet kohtuotsuse tunnustamise kontekstis.

Lahendites *Dieter Krombach versus André Bamberski* (edaspidi *Krombach*) ja *Solo Kleinmotoren GmbH versus Emilio Boch* (edaspidi *Solo Kleinmotoren*) on Euroopa Kohus kohtuotsuste tunnustamise menetlusega seonduvalt selgitanud, et avaliku korra mõistet tuleb tõlgendada kitsalt.¹²² Eeltoodu kehtib analoogia korras ka välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise korral, kuivõrd avaliku korra n-ö keeldumisalus

---

¹²⁰ Seda kinnitab ka Eesti õiguskirjandus, kus on näiteks riigisiseste vahekohtu otsuste tunnustamise ja täitmise kontekstis selgitatud, et avaliku korra mõistet tuleks sisustada sarnaselt TsMS 620 lg 1 p-s 1 tooduga. Vt lähemalt: Torga, M. TsMSK III § 751/3.2.8./a).

¹²¹ Selguse mõttes, Brüssel I (uuesti sõnastatud) määruse art-s 1(2)(d) on *expressis verbis* sätestatud, et Brüssel I (uuesti sõnastatud) määrust ei kohaldata vahekohtumenetluse suhtes. Lisaks on ka Riigikohus kinnitanud, et välisriigi vahekohtu otsustele ei kohaldata TsMS § 619 ega Brüssel I (uuesti sõnastatud) määrust. Vt lähemalt: RKTkm 15.10.2010, 3-2-1-100-10, p 11.

¹²² EKo C-7/98, *Dieter Krombach versus André Bamberski*, ECLI:EU:C:2000:164, p 21; EKo C-414/92, *Solo Kleinmotoren GmbH versus Emilio Boch*, ECLI:EU:C:1994:221, p 20.

takistab välisriigi vahekohtu otsuse puhul New Yorgi konventsioonist ja liikmesriigi kohtuotsuse puhul Brüssel I (uuesti sõnastatud) määrusest tulenevate eesmärkide täitmist, eelkõige täitmise lihtsustamist ja samas vähendab otsuse tunnustamisest või täitmisest keeldumine ka riikidevahelist usaldust üleüldiselt. Lisaks on Euroopa Kohus selgitanud, et vastuolule avaliku korraga tuleks tugineda vaid erandlikel juhtudel.¹²³ Eeltoodu kinnitab, et avaliku korra keeldumisalus peaks olema pigem erandlik keeldumisalus, samuti tuleks avaliku korra mõistet sisustada kitsalt.

Krombach kohtuasjas on Euroopa Kohus selgitanud, et kuigi iga Euroopa Liidu liikmesriik võib sisustada avalikku korda kooskõlas riigisisese õigusega, siis avaliku korra mõiste piirid on tuletatavad New Yorgi konventsiooni tõlgendustest ja Euroopa Kohtu tõlgendustest.¹²⁴ Arvestades eeltoodut, siis kuigi iga liikmesriik on vaba otsustama, mis on osaks avalikust korrast ja mis mitte, siis olles Euroopa Liidu liikmesriik, tulevad avaliku korra mõiste piirid hoopis mujalt (eelkõige Euroopa Kohtu praktikast) ning liikmesriigil ei ole täielikku vabadust otsustada avaliku korra mõiste piiride üle. Selline tõlgendus on tervitatav, kuivõrd see aitab kaasa ühtsema avaliku korra tähenduse tekkimisel liikmesriikides, mille õiguse aluspõhimõtted on niigi sarnased ning mille vahel kehtib ülim usaldus.

Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt võib Euroopa Liidu avaliku korra osaks pidada konkurentsioigusega seotud õigusnorme, aga ka osasid tarbijakaitsega seonduvaid õigusnorme. Ühes Euroopa Kohtu kaasuses on kohtujurist analüüsinud ka seda, kas Brüssel I määrus, mis kehtis enne Brüssel I (uuesti sõnastatud) määrust, võiks olla osaks Euroopa Liidu avalikust korrast. Brüssel I määruses on Brüssel I (uuesti sõnastatud) määruse art-ga 45(1)(a) sarnane säte art 34(1), mille kohaselt otsust ei tunnustata, kui tunnustamine oleks selgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse. Täpsemalt on kohtujurist M. Wathelet kohtuasjas "*Gazprom*" OAO versus *Lietuvos Respublika* sisustanud avaliku korra mõistet lähtudes New Yorgi konventsiooni art-st V(2)(b) ja selgitanud, et Euroopa Kohus tõlgendab avaliku korra mõistet samamoodi kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise korral ning asunud seisukohale, et Brüssel I määruse sätteid ei saa käsitada osana avalikust korrast, kuivõrd sätet, mis ei ole oma laadilt kohustuslik, ei saa olla osaks avalikust korrast.¹²⁵ Samas tuleb arvestada, et kohtujuristi arvamusel puudub siduv iseloom, st kohtujuristi arvamus ei ole siduv

---

¹²³ EKo C-7/98, *Dieter Krombach versus André Bamberski*, p 21; EKo C-78/95, *Bernardus Hendrikman ja Maria Feyen versus Magenta Druck & Verlag GmbH*, ECLI:EU:C:1996:380, p 23.

¹²⁴ EKo C-7/98, *Dieter Krombach versus André Bamberski*, p 22, 23.

¹²⁵ EK C-536/13, "*Gazprom*" OAO versus *Lietuvos Respublika*, ECLI:EU:C:2014:2414, kohtujuristi M. Melchior ettepanek, p 184. Selgituseks, et kohtuotsuses ei sisustanud Euroopa Kohus avaliku korra mõistet.

Euroopa Kohtus asja lahendavatele kohtunikele ega ka menetlusosalistele. Kahjuks Euroopa Kohus ei analüüsinud antud kohtuotsuses avaliku korraga seonduvat. Siiski kinnitab kohtujuristi tõlgendus kaudselt Euroopa Kohtu poolt korduvalt kinnitatud põhimõtet, et avalikku korda tuleks sisustada kitsalt.

Euroopa Kohus on liikmesriigi kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise seoses selgitanud ka, kas ja millises ulatuses Euroopa Kohus üleüldse võib sisustada avalikku korda. Lahendis *flyLAL-Lithuanian Airlines AS versus Starptautiskā lidosta Rīga VAS ja Air Baltic Corporation AS* (edaspidi *Air Baltic*) on Euroopa Kohus selgitanud, et Euroopa Kohtu ülesanne ei ole sisustada liikmesriigi avalikku korda, vaid pigem kontrollida piire, mille raames võib liikmesriigi kohus vastuolule avaliku korraga tugineda teise liikmesriigi kohtu otsuse tunnustamisest keeldumisel.¹²⁶ Siiski saab Euroopa Kohus avaliku korra kohaldamise „piire“ kontrollida ainult siis, kui Euroopa Kohtusse jõuavad eelotsuse taotlused, milles palutakse analüüsida avaliku korra kohaldumist konkreetses kaasuses. Selge on see, et Euroopa Liidu kohus ei saa öelda, milline peaks olema igas konkreetses riigis avalik kord.

Kuigi Euroopa Kohus on mitmetes lahendites sisustanud avalikku korda ja selgitanud avaliku korra kohaldumise piire, on õiguskirjanduses avaldatud ka seisukoht, et riiklikud kohtud ei peaks avaliku korra sisustamisel Euroopa Kohtu tõlgendustest lähtuma. Täpsemalt on selgitatud, et New Yorgi konventsiooni loojate tahe ei olnud see, et art-st V(2)(b) tuleneva avaliku korra tähendust hakataks sisustama Euroopa Kohtu praktika alusel ning New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tuleb tõlgendada lähtuvalt selle sõnastusest, objektist, eesmärgist ja ajaloolisest kujunemisest.¹²⁷ Käesoleva töö autor ei nõustu sellise seisukohaga, kuivõrd sellel hetkel, kui New Yorgi konventsioon loodi, ei eksisteerinud Euroopa Liit sellisel kujul nagu see tänasel päeval eksisteerib, mistõttu ei osanud ka konventsiooni väljatöötajad sellega arvestada. Lisaks on selge, et avaliku korra mõiste on ajas muutuv – avalikku korda ei sisustata igas küsimuses samamoodi nagu seda tehti 1958. aastal. Avaliku korra mõiste on ajas muutuv ning iga riigi enda kujundada ja võttes arvesse, et Euroopa Liidu liikmesriikide õigus on tihedalt põimunud Euroopa Liidu õigusest tulenevate õiguspõhimõtetega, on keeruline mõista, kuidas oleks praktikas võimalik mitte Euroopa Kohtu praktikaga arvestada vähemalt Euroopa Liidu

---

¹²⁶ EKo C-302/13, *flyLAL-Lithuanian Airlines AS versus Starptautiskā lidosta Rīga VAS ja Air Baltic Corporation AS*, ECLI:EU:C:2014:2319, p 47. Samale põhimõttele on Euroopa Kohus viidanud ka varasemates otsustes, vt lähemalt nt: EKo C-7/98, *Dieter Krombach versus André Bamberski*, p 22, 23; EKo C-38/98, *Régie nationale des usines Renault SA versus Maxicar SpA ja Orazio Formento*, ECLI:EU:C:2000:225, p 27, 28.

¹²⁷ Maurer, A. G. *The Public Policy Exception Under the New York Convention: History, Interpretation and Application*. New York: Juris Net 2012, lk 57.

liikmesriikides. Euroopa Kohtu praktikast tulenevate tõlgendustega ei pea siiski arvestama need riigid, mis ei ole Euroopa Liidu liikmesriikideks.

Kokkuvõttes selgub Euroopa Kohtus menetletud asjade pinnalt, et avaliku korra klausel kohaldub eelkõige Euroopa Liidu õigusest tulenevate konkurentsioiguse või tarbijaõiguse oluliste õigusnormide rikkumise korral. Õiguskirjanduses on spekuleeritud, kas avaliku korra klausel võiks hõlmata ka näiteks Euroopa Liidu keskkonnaõigust, tööõigust või töötervishoiu- ja tööohutuse õigust.¹²⁸ Tegelikult selgub see, millised konkreetset Euroopa Liidu õigusnormid võivad olla osaks Euroopa Liidu avalikust korrast just Euroopa Kohtu praktika kaudu, kuid see omakorda eeldab, et riiklikud kohtud taotlevad Euroopa Kohtult eelotsust olukordades, kus on vaja selgust, kas teatud õigusnorm või mõnel juhul isegi õigusvaldkond tervikuna on osa (Euroopa Liidu) avalikust korrast. Euroopa Kohtu praktikaga peaksid avaliku korra sisustamisel arvestama eelkõige Euroopa Liidu liikmesriigid.

---

¹²⁸ Bermann, G. A. Navigating EU Law and the Law of International Arbitration. – *Arbitration International* 2012/28(3), lk 397–446 (418).

2. VÄLISRIIGI VAHEKOHTU OTSUSE TUNNUSTAMISEST VÕI TÄIDETAVAKS TUNNUSTAMISEST KEELDUMISE TINGIMUSED AVALIKULE KORRALE TUGINEDES

2.1. Menetlusõiguslikud tingimused keeldumaks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest avaliku korra alusel

Tingimused, mille alusel saab keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga jagunevad menetlusõiguslikeks ja materiaalõiguslikeks tingimusteks. IBA 2015. aasta raportis on leitud, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldutakse avalikule korrale tuginedes suurema tõenäosusega, kui tegemist on menetlusõigusliku rikkumisega, mitte materiaalõigusliku rikkumisega.¹²⁹ Menetlusõiguslikud tingimused hõlmavad eelkõige vahekohtumenetluses tehtud menetlusõiguslike rikkumisi, millele tuginedes võib riiklik kohus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda. Alljärgnevalt selgitatakse, millised on need menetlusõiguslikud tingimused, millele tuginedes võib riiklik kohus keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga.

Menetlusõiguslik tingimus, mille alusel riiklik kohus saab keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest, peab olema oluline menetlusõigus. Eeltoodut on näiteks kinnitanud Saksamaa kõrgeim kohus (BGH), leides, et menetlusõiguse rikkumine saab olla vahekohtu otsuse tunnustamisest või täitmisest keeldumise aluseks, kui vastav menetlusõiguslik rikkumine mõjutab või oleks võinud mõjutada vahekohtu otsust.¹³⁰ Lisaks on Saksa õiguskirjanduses leitud, et menetlusõigust ja avalikku korda on rikutud, kui vahekohtu otsuse tegemisel on Saksamaa menetlusõiguse põhimõtetest kõrvale kaldunud sedavõrd, et vahekohtu otsust ei saa pidada Saksamaa põhiseadusega kooskõlas olevaks.¹³¹ Eestis on näiteks Harju maakohus leidnud, et menetlusõiguse rikkumine võib tunnustamata jätmise aluseks olla vaid erijuhtudel.¹³² Harju maakohu seisukohaga ei saa nõustuda, kuivõrd ka menetlusõigus

---

¹²⁹ Selline järeldus põhineb eelkõige erinevate riikide esitatud raportitel. Vt lähemalt: IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 14.

¹³⁰ BGH, III ZB 83/07, 15.01.2009. – <https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=993bc27200e312ace3149d224b7fd9a0&nr=46943&pos=12&anz=25> (28.04.2021).

¹³¹ Vorwerk, V., Wolf, C. BeckOK ZPO. 39. Edition. München: C. H. BECK 2020, ZPO § 1061, vnr 49.

¹³² HMKm 04.06.2010, 2-09-40129.

võib olla oluliseks õiguse põhimõtteks, mille alusel välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täitmisest keelduda.

New Yorgi konventsiooni art-s V(1) sisaldub kaks keeldumisalust, mis viitavad menetlusõiguste rikkumisele mille alusel võib riiklik kohus menetlusosalise taotlusel välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda. New Yorgi konventsiooni art-st V(1)(b)¹³³ ning art-st V(1)(d)¹³⁴ tuletatavad menetlusõiguslikud tingimused keeldumaks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täitmisest on näiteks see, kui välisriigi vahekohtu lahendi võlgnikku ei teavitatud nõuetekohaselt vahekohtuniku nimetamisest, vahekohtu protseduurist või kui vahekohtu lahendi võlgnikul ei olnud muul põhjusel võimalik vahekohtumenetluses kaebust esitada. Samuti, kui välisriigi vahekohtuorgani koosseis või vahekohtumenetlus ei vastanud poolte kokkuleppele või menetlusosaliste vahel puudus vahekohtukokkulepe ja vahekohtumenetlus ei olnud kooskõlas selle riigi õigusega, kus vahekohtupidamine toimus.

Kuigi New Yorgi konventsiooni art-st V(1) on tuletatavad mitmed menetlusõiguslikud tingimused, mille rikkumise korral saab välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda, erinevad art V(1)(b) ja art V(1)(d) ning art V(2)(b) keeldumisalused selle poolest, et art-s V(1) toodud keeldumisalustele saab tugineda ainult menetlusosaline, kelle kahjuks on otsus tehtud ehk välisriigi vahekohtu lahendi võlgnik. New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) keeldumisalusele ehk vastuolule avaliku korraga saab tugineda nii see menetlusosaline, kelle kahjuks otsus on tehtud kui ka riiklik kohus omal algatusel.

Ei ole välistatud, et New Yorgi konventsiooni art V(1)(b) või art V(1)(d) rikkumine tähendab samaaegselt ka avaliku korra rikkumist New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Õiguskirjanduses on selgitatud, et New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses on avaliku korra rikkumiseks väga tõsised rikkumised seoses menetlusliku ebaaususega, mida saab pidada rikkumiseks ka New Yorgi konventsiooni art V(1)(b) või art V(1)(d) tähenduses.¹³⁵ Praktikas

---

¹³³ New Yorgi konventsiooni art V(1)(b) sõnastus eestikeelses (mitteametlikus) tõlkes on järgnev: „Otsuse tunnustamisest ja täitmisest keeldumist võib taotleda pool, kelle kahjuks on otsus tehtud, ainult siis, kui see pool esitab tunnustamist ja täitmist taotlevale kompetentsele ametkonnale kinnituse, et poolele, kelle kahjuks otsus on tehtud, ei teatud nõuetekohaselt vahekohtuniku nimetamisest või vahekohtu protseduurist või ei olnud mingil muul põhjusel võimalik oma kaebusi esitada.“

¹³⁴ New Yorgi konventsiooni art V(1)(d) sõnastus eestikeelses (mitteametlikus) tõlkes on järgnev: „Otsuse tunnustamisest ja täitmisest keeldumist võib taotleda pool, kelle kahjuks on otsus tehtud, ainult siis, kui see pool esitab tunnustamist ja täitmist taotlevale kompetentsele ametkonnale kinnituse, et vahekohtuorgani koosseis või vahekohtumenetlus ei vastanud poolte kokkuleppele või sellise kokkuleppe puudumisel ei olnud see kooskõlas selle riigi, kus vahekohtupidamine toimus, õigusega.“

¹³⁵ Born, G. B. *Op cit.*, lk 3683.

on näiteks Šveitsi kohus leidnud, et vahekohtuniku sõltumatuse küsimuses võib tegemist olla samaaegselt nii New Yorgi konventsiooni art V(1)(d) kui ka art V(2)(b) rikkumisega.¹³⁶ Täpsemalt leidis Šveitsi kohus olukorras, kus menetlusosaline tugines nii art V(1)(d) kui ka art V(2)(b) rikkumisele, et keeldumisaluseid tuleks kontrollida koos ning juhul, kui leiab tõendamist, et vahekohtunik tõepoolest ei olnud vahekohtumenetluses sõltumatu, siis tähendaks see, et esineb keeldumisalus nii New Yorgi konventsiooni art V(1)(d) kui ka art V(2)(b) tähenduses.¹³⁷ Täiendavalt nähtub New Yorgi konventsiooni ettevalmistavatest dokumentidest, et kuigi New Yorgi konventsiooni art V(1) alusel võib menetlusosaline üldjuhul taotleda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest keeldumist menetlusõiguslike tingimuste rikkumise tõttu, siis samaaegselt võib menetlusosaline viidata ka vastuolule avaliku korruga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses.¹³⁸

Alljärgnevalt moodustatakse kaasusgrupid tuginedes peamiselt riiklike kohtute praktikale ja analüüsitakse lähemalt menetlusõiguslike tingimusi keeldumaks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest vastuolu tõttu avaliku korruga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Kokkuvõtvalt on tulenevalt riiklike kohtute praktikast peamised menetlusõiguslikud tingimused, millele tuginedes võib riiklik kohus keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest järgnevad:

- menetlusosalisi ei ole koheldud vahekohtumenetluses võrdselt, vahekohtumenetlust ei ole läbi viidud nõuetekohaselt (kattub osaliselt art New Yorgi konventsiooni V(1)(b) ja art V(1)(d) keeldumisalustega);
- vahekohtumenetluses on rikutud ärakuulamisõigust (kattub osaliselt New Yorgi konventsiooni art V(1)(b) keeldumisalusega);
- vahekohtumenetluses on rikutud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsioonist¹³⁹ (edaspidi EIÕK) tuletatavaid menetluslike õigusi;
- välisriigi vahekohtu otsus on tehtud pettusega või tuginedes võltsitud dokumendile;
- vahekohtumenetluses on vahekohtunikule makstud altkäemaksu või ähvardatud vahekohtunikku;
- vahekohtumenetluses on rikutud erapooletuse ja iseseisvuse põhimõtteid;

---

¹³⁶ First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_233/2010, 28.07.2010, p 3.3. – <https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/28%20juillet%202010%204A%20233%202010.pdf> (28.04.2021).

¹³⁷ *Ibidem*.

¹³⁸ D.1. Summary Records of the Committee on the Enforcement of International Arbitral Awards. 6th meeting. E/AC.42/SR.6. New York: 04.03.1955, lk 4. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=3431 (28.04.2021).

¹³⁹ Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon. – RT II 2010, 14, 54.

- vahekohtu otsus on menetlusosalistele üllatuslik.

(a) Menetlusosalisi ei ole vahekohtumenetluses koheldud võrdselt, vahekohtumenetlust ei ole läbi viidud nõuetekohaselt

Riiklik kohus võib välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest keelduda, kui menetlusosalisi ei ole koheldud vahekohtumenetluses võrdselt. Võrdse kohtlemise põhimõte (ingl *principle of equal treatment*) on oluline menetluspõhimõte nii vahekohtumenetluses kui ka kohtumenetluses.¹⁴⁰ IBA 2015. aasta raportis on viidatud, et võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumine on üks levinumaid keeldumisaluseid välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses.¹⁴¹ Eesti õiguskirjanduses on selgitatud, et ka Eestis tehtud vahekohtu otsuse puhul võib poolte ebavõrdne kohtlemine olla vahekohtu otsuse tühistamiseks ning poolte võrdse kohtlemise tuleks äärmiselt tõsiselt suhtuda.¹⁴² Võttes arvesse eeltoodut, siis võrdse kohtlemise põhimõte on väga oluline menetluspõhimõte, mida võib pidada osaks Eesti avalikust korrast.

Võrdse kohtlemise põhimõte on üsna laia tähendusega, mistõttu tuleks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamise keeldumisel selgitada, millised konkreetset menetluslikud rikkumised viitavad võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisele ja vastuolule avaliku korraga. New Yorgi konventsiooni kommentaarides on selgitatud, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnistamine võib olla vastuolus avaliku korraga, kui menetlusosalisele ei ole antud võimalust esitada vahekohtule tõendeid.¹⁴³ Asjaolu, et ühel menetlusosalisel ei olnud võimalik esitada vahekohtumenetluses tõendeid tähendab, et rikutud on võrdse kohtlemise põhimõtet ning mõnel juhul võib olla tegemist piisava tingimusega keeldumaks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest vastuolu tõttu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Asjaolu, et ühel menetlusosalisel ei olnud vahekohtumenetluses võimalik tõendeid esitada, ei tähenda vastuolu avaliku korraga näiteks siis, kui tõendite esitamise võimalus puudus

---

¹⁴⁰ Üldine võrdsuspõhiõigus on tuletatav PS §-st 12. TsMS § 732 lg 1 kohaselt tuleb vahekohtumenetluses pooli kohelda võrdsena. Mõlemale poolele tuleb anda võimalus avaldada oma seisukohta. TsMS § 7 kohaselt on õigusemõistmisel tsiviilasjades pooled ja muud isikud seaduse ja kohtu ees võrdsed. Samuti on näiteks Stockholmi Kaubanduskoja Vahekohtu (edaspidi SCC) reeglite art 23 lg-st 2 tuletatav, et menetlusosalisi tuleb kohelda võrdselt. Vt lähemalt: Arbitration Rules of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce. Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce: 2017. – https://sccinstitute.com/media/1407444/arbitrationrules_eng_2020.pdf (28.04.2021).

¹⁴¹ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 14–15.

¹⁴² Torga, M. TsMSK III § 732/3.2./d).

¹⁴³ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 390.

menetlusosalise enda tegevuse või tegevusetuse tõttu. Selline olukord võib olla näiteks siis, kui menetlusosaline ei ole talle antud menetlustähtaegadest kinni pidanud. Võttes arvesse eeltoodut, siis võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumine võib olla aluseks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumisel vastuolu tõttu avaliku korruga, kuivõrd tegemist on olulise menetlusõigusliku tingimusega ja samuti põhiõigusega PS § 12 tähenduses.

(b) Vahekohtumenetluses on rikutud ärakuulamisõigust

Välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine võib olla vastuolus avaliku korruga, kui on rikutud menetlusosalise ärakuulamisõigust (ingl *right to be heard* või ka *right to present its case*). Eesti õiguses ei ole tsiviilkohtumenetluse õiguses eraldi ette nähtud „õigust olla ära kuulatud“, vaid see põhimõte on hõlmatud võrdse kohtlemise põhimõttega. Ära kuulamisõiguse põhimõtte rikkumine riivab ka kohtumenetlusele iseloomulikku võistleva menetluse põhimõtet.¹⁴⁴ Vahekohtumenetluses on ärakuulamisõigus oluline menetlusõigus,¹⁴⁵ kuid üldjuhul keeldub riiklik kohus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest ärakuulamisõiguse rikkumise tõttu New Yorgi konventsiooni art V(1)(b) alusel, mitte vastuolu tõttu avaliku korruga art V(2)(b) alusel. IBA 2015. aasta raportis, kus on analüüsitud ca 40 erineva jurisdiktsiooni kohtulahendeid, on leitud, et ärakuulamisõiguse rikkumine on üks sagedasemaid keeldumisaluseid välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täitmise menetluses vastuolu tõttu avaliku korruga.¹⁴⁶ Täiendavalt on ärakuulamise õiguse rikkumisele kui välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumise alusele viidatud ka New Yorgi konventsiooni rakendamise juhises.¹⁴⁷ Eeltoodu põhjal saab järeldada, et ärakuulamisõiguse rikkumine võib olla keeldumisaluseks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumiseks nii New Yorgi konventsiooni art V(1)(b) kui ka art V(2)(b) tähenduses. Ära kuulamisõiguse rikkumine tähendab eelkõige seda, et vahekohtumenetluses on jäetud ühe poole seisukohad, avaldused, taotlused jm kuulamata ja arvestamata. Saksamaa kõrgeim kohus on leidnud, et menetluslikku

---

¹⁴⁴ Vt võistleva menetluse põhimõtte kohta Eesti õiguses lähemalt: Järvekülg, I.; Kõve, V. TsMSK I § 5/3.1. Tsiviilkohtumenetluse seadustik I. Komm vlj. Tallinn: Juura 2017.

¹⁴⁵ Ära kuulamisõiguse rikkumine on ka vahekohtu otsuse tühistamise alus. Eestis tehtud vahekohtu otsuse saab tühistada ärakuulamisõiguse rikkumise tõttu TsMS § 751 lg 1 p 3 alusel, millest on tuletatav, et kohus tühistab Eestis tehtud vahekohtu otsuse poole avalduse alusel, kui pool tõendab, et ta ei ole saanud vahekohtumenetluses esitada ega kaitsta oma seisukohti.

¹⁴⁶ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 14–15.

¹⁴⁷ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. *Op cit.*, lk 253.

õigust olla ära kuulatud on rikutud, kui rikkumisel oli või võis olla mõju vahekohtu otsusele.¹⁴⁸ Eelduslikult peab lahendi võlgnik tõendama, et ärakuulamisõiguse rikkumisel oli mõju vahekohtu otsuse tulemusele.

(c) Vahekohtumenetluses on rikutud EIÕK-st tuletatavaid menetluslikke õigusi

Riiklik kohus võib välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda vastuolu tõttu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses, kui vahekohtumenetluses on rikutud EIÕK-st tuletatavaid menetluslikke õigusi. Tulenevalt EIÕK art-st 6 on igaühel õigus õiglasele kohtumenetlusele. Kuigi EIÕK art 6 viitab kohtumenetlusele, mitte vahekohtumenetlusele, siis vaatamata sellele kohaldatakse EIÕK-st tuletatavaid menetlusõiguslikke põhimõtteid ka vahekohtumenetluses. Eeltoodut on näiteks kinnitatud Saksa õiguskirjanduses, kus on leitud, et hinnates välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise võimalikku vastuolu avaliku korraga, võib tugineda EIÕK art 6 lg 1 menetlusõiguslikele põhimõtetele,¹⁴⁹ kuid arvesse tuleb võtta vahekohtumenetluse eripärasid, sh asjaolu, et vahekohtumenetluses kehtib „poolte autonoomia põhimõte“¹⁵⁰ (ingl *party autonomy*).¹⁵¹ Õiguskirjanduses on selgitatud, et poolte autonoomia põhimõte on vahekohtumenetluses üks olulisemaid põhimõtteid, kuid see põhimõte ei kehti piiramatult, mh piirab poolte autonoomia põhimõtte kohaldamist avalik kord.¹⁵² Tekib küsimus, et kas menetlusosalised võiksid poolte autonoomia põhimõttele tuginedes kokku leppida, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses ei kohaldu New Yorgi konventsiooni art-st V(2)(b) tuletatav avaliku korra keeldumisasul. Õiguskirjanduses on selgitatud, et põhimõtteliselt võib olla pooltel õigus kokkuleppel ja kooskõlas poolte autonoomia põhimõttega keelduda vähemalt osadest New Yorgi konventsiooni art-s V toodud keeldumisasuluste kohaldumisest tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses, eriti, kui menetlusosalisteks on äriühingud, kuid siiski ei peaks see olema võimalik New Yorgi

---

¹⁴⁸ BGH, III ZB 83/07, 15.01.2009. – <https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=993bc27200e312ace3149d224b7fd9a0&nr=46943&pos=12&anz=25> (28.04.2021).

¹⁴⁹ EIÕK art 6 lg-st 1 tuletatavad menetluslikud põhimõtted on mh õigus õiglasele ja avalikule kohtumenetlusele, mõistliku aja jooksul, sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud kohus, kohtumenetluse avalikkuse piiramine.

¹⁵⁰ New Yorgi konventsioonis on poolte autonoomia põhimõte tuletatav art-st V(1)(d), millest on tuletatav, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest võib keelduda, kui vahekohtumenetlus ei vastanud poolte kokkuleppele. Riigikohus on selgitanud poolte autonoomia põhimõtte tähendust selgitanud näiteks Eestis tehtud vahekohtu otsuse tühistamise menetluses, kus Riigikohus leidis, et poolte autonoomia põhimõte iseloomustab vahekohtumenetluse korraldust (p 7.2.) ja poolte autonoomia põhimõttest johtuvalt toimub poolte kokkuleppel vahekohtu moodustamine (p 7.3). Vt lähemalt: RKTkm 06.12.2017, 2-17-5977.

¹⁵¹ Wilske, S., Markert, L. *Op cit.*, ZPO § 1061/Rn. 49.

¹⁵² Blackaby, N.; Partasides, C., *et al.* Redfern and Hunter on International Arbitration. Student Version. New York: Oxford University Press 2009, lk 365, 367.

konventsiooni art-s V(2) toodud keeldumisaluste osas (st mittearbitreeritavuse ja avaliku korra osas).¹⁵³ Seega, kui üldjuhul võivad menetlusosalised poolte autonoomia põhimõttele tuginedes välistada osade keeldumisaluste kohaldumise, siis avaliku korra ehk New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) kohaldumise või sellele tuginemise välistamine ei ole üldjuhul lubatav.

Võrreldes vahekohtumenetlust riikliku kohtumenetlusega, siis vahekohtumenetluses oleks alusetu viidata New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses avaliku korra ja EIÕK art 6 lg 1 rikkumisele seetõttu, et vahekohus lahendas pooltevahelise vaidluse kinnises menetluses, kuivõrd vahekohtumenetluse üheks suurimaks eeliseks võib pidada konfidentsiaalsust ja kinnist menetlust. Seevastu riikliku kohtumenetluse puhul on avalik kohtumenetlus üheks tähtsamaks menetlusõiguseks.¹⁵⁴ Järelikult, kuigi EIÕK art-st 6 tuletatavad menetlusõiguslikud põhimõtted on põhimõtteliselt kohaldatavad ka vahekohtumenetluses, siis vaatamata sellele tuleb arvestada vahekohtumenetlusele iseloomulike eripäradega.

EIÕK art-st 6 saab tuletada lisaks üldisele õigusele õiglasele menetlusele ka õiguse asja lahendamisele mõistliku aja jooksul.¹⁵⁵ Saksa õiguskirjanduses on leitud, et menetlusosalised saavad kaitsta oma menetlusõigusi pöördudes vajadusel juba vahekohtumenetluse kestel riikliku kohtu poole ja on kaheldav, kas näiteks ainuüksi menetluse pikk kestus EIÕK art 6 lg 1 tähenduses ilma muude rikkumisteta oleks piisav alus, et keelduda vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest.¹⁵⁶ Käesoleva töö autori hinnangul ei saa vahekohtumenetluse liiga pikka kestust pidada välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest keeldumise aluseks vastuolu tõttu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Vahekohtumenetluses ei ole oluline mitte ainult vaidluse lahendamine mõistliku aja jooksul, vaid vaidluse lahendamine võimalikult kiiresti. Näiteks EKTK Arbitraažikohtu reglemendi § 29 lg 1 kohaselt peab arbitraažikohus lahendama vaidluse võimalikult kiiresti, kuid mitte hiljem kui kuue kuu jooksul arvates haginõude või hagiavalduse koos lisadega vaidlust lahendavale arbitraažikohtule üleandmisest. Samuti näiteks SCC reeglite art 43 ning ICC vahekohtumenetluse reeglite¹⁵⁷ art 31(1) kohaselt peab vahekohus lõpliku vahekohtu otsuse tegema kuue kuu jooksul. Eeltoodu viitab sellele, et menetluskiirus on küll oluline osa vahekohtumenetlusest, kuid menetluse kestusega seotud vastuväited tuleks

---

¹⁵³ Born, G. B. *Op cit.*, lk 3442.

¹⁵⁴ Avaliku kohtumenetluse tähtsus tuleneb ka põhiseadusest, kuivõrd PS § 24 kohaselt on kohtuistungid avalikud.

¹⁵⁵ Eesti tsiviilkohtumenetluse õiguses on tsiviilasja lahendamine mõistliku aja jooksul üks tsiviilkohtumenetluse ülesannetest tulenevalt TsMS §-st 2.

¹⁵⁶ Wilske, S., Markert, L. *Op cit.*, ZPO § 1061/Rn. 49.

¹⁵⁷ Vt lähemalt: International Chamber of Commerce. ICC Arbitration Rules 2021. – <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/> (28.04.2021).

lahendada juba vahekohtumenetluse kestel. Liiga pikk menetlusaeg ei tohiks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest keeldumise aluseks olla ka seetõttu, et menetluse liiga pikk kestus ei tähendaks vastuolu selle riigi avaliku korraga, kus otsust tunnustada või täita soovitakse, kuivõrd välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamisega ei kaasneks tagajärke, mis viitaks vastuolule avaliku korraga.

(d) Välisriigi vahekohtu otsus on tehtud pettusega või tuginedes võltsitud dokumendile

Riiklik kohus võib tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest keelduda vastuolu tõttu avaliku korraga, kui välisriigi vahekohtu otsus on tehtud pettusega. New Yorgi konventsiooni kommenteeritud väljaandes on viidates Rootsi kõrgeima kohtu kohtupraktikale selgitatud, et Rootsi kohus keeldus tuginedes New Yorgi konventsiooni art-le V(2)(b) täidetavaks tunnistamast fiktiivset vahekohtu otsust, kus oli tegemist fabritseeritud vaidlusega, et menetlusosalised saaksid kasu pankrotimenetluses.¹⁵⁸ Eestis on olnud sarnane vaidlus, kuid Riigikohus ei tuvastanud vastuolu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Riigikohus leidis, et Eesti avaliku korraga ei ole vastuolus see, kui võlausaldaja ja võlgnik ei vaidle kohustuse olemasolu üle, kuid vaatamata sellele esitab võlausaldaja kohtusse võlgniku vastu hagi ning saab enda kasuks enne võlgniku pankrotimenetluse algatamist kohtulahendi.¹⁵⁹ Riigikohtu menetluses olnud asjas oli ringkonnakohus leidnud, et menetlusosaliste vahel oli kooskõlastatud käitumine eesmärgiga saada vahekohtu lahendi näol täitedokument,¹⁶⁰ mille tulemusel oleks pankrotimenetluses tegemist kaitsmiseta tunnustatud nõudega.¹⁶¹ Ringkonnakohtu hinnangul viitas menetlusosaliste kooskõlastatud käitumisele see, et menetlusosalised ei esitanud vahekohtumenetluses sisulisi vastuväiteid, vaid soovisid võimalikult kiiresti otsuse langetamist ehk otsus sooviti saavutada enne ühe menetlusosalise Eestis toimivas pankrotimenetluses ajutise halduri määramist.¹⁶² Lisaks viitas ringkonnakohus, et avaldaja kui juriidiline isik kanti äriregistrisse vaid päev enne vahekohtu menetluse aluseks

---

¹⁵⁸ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 374.

¹⁵⁹ RKTm 12.12.2018, 2-18-4731, p 16.3.

¹⁶⁰ Riigikohtu 12.12.2018. a otsuse tegemise ajal kehtinud pankrotiseaduse (edaspidi PankrS) § 103 lg 4 kohaselt loeti pankrotimenetluses nõuete kaitsmise koosolekul kaitsmiseta mh tunnustatuks nõue, mis oli kohtu või vahekohtu jõustunud lahendiga rahuldatud. Vt lähemalt: Pankrotiseadus. – RT I 2003, 17, 95; RT I, 31.05.2018, 30; Sarnane põhimõtte on tuletatav ka käesoleval hetkel kehtiva PankrS § 100³ lg 4 p-st 1, mille kohaselt loetakse kaitsmiseta tunnustatuks nõue, mis on rahuldatud jõustunud kohtulahendiga või kohaselt täitedokumendiks oleva vahekohtu lahendiga. Vt lähemalt: Pankrotiseadus. – RT I, 04.01.2021, 49; Riigikohus on sama kohtuasja p-s 16.1 kinnitanud, et vahekohtu lahendiks PankrS § 103 lg 4 tähenduses on ka välisriigi vahekohtu lahend. Vt lähemalt: RKTm 12.12.2018, 2-18-4731, p 16.1

¹⁶¹ RTKTm 12.12.2018, 2-18-4731, p 16.

¹⁶² RTKTm 12.12.2018, 2-18-4731, p 16.

olnud lepingu ning vahekohtu kokkuleppe sõlmimist.¹⁶³ Eeltoodu võib viidata sellele, et vahekohtu otsus on tehtud pettusega, eesmärgiga saada pankrotimenetluses kasu, kuid seeläbi kahjustades teisi võlausaldajaid, tekitades n-ö kunstlikult juurde täiendavaid nõudeid pankrotimenetluses. Paraku Riigikohus ei analüüsinud lähemalt, kas tegemist võiks olla pettusega ja n-ö fabritseeritud vaidlusega, et saada kasu pankrotimenetluses. Autori hinnangul on eeltoodud kahtlused piisavalt tõsised, et kohus oleks võinud rakendada hagita menetluses kehtivat kohtulikku uurimisprintsipi ja välja selgitada, kas sellise välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine võib olla vastuolus avaliku korruga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses.

New Yorgi konventsiooni kommentaarides on selgitatud, et selleks, et keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest pettuse tõttu, peaks tegu olema tahtliku ja/või ebakohase käitumisega, mis ei olnud tuvastatav enne vahekohtumenetlust ega vahekohtumenetluse kestel, sh peavad olema esitatud selged ja veenvad tõendid.¹⁶⁴ Juhul, kui vahekohtumenetluses juba analüüsi viimase võimalikkude pettuse kahtlusi ja vahekohus on jõudnud järeldusele, et pettust ei olnud või puudub piisav tõendusmaterjal, siis ei peaks välisriigi vahekohtu otsust täidetavaks tunnistav riiklik kohus uuesti pettusega seonduvaid vastuväiteid ja asjaolusid analüüsima.¹⁶⁵ Seega selleks, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses riiklik kohus keelduks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest pettuse tõttu ja seega vastuolu tõttu avaliku korruga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses, peaks menetlusosaline esitama selged ja veenvad tõendid asjaolude kohta, et vahekohtumenetluses ei analüüsitud pettusega seonduvat või ei olnud vahekohtumenetluse toimumise hetkel võimalik pettus teada, mistõttu ei olnud võimalik seda vahekohtumenetluses analüüsida.

Välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest võib keelduda New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel, kui vahekohtu otsus on tehtud tuginedes võltsitud dokumentidele.¹⁶⁶ Näiteks võib olla võimalik olukord, kus menetlusosaline on esitanud vahekohtumenetluses tõenditena dokumente, mis on võltsitud ja vahekohus on teinud otsuse tuginedes võltsitud dokumentidele. Viidates asjaolule, et vahekohtumenetluses esitati

---

¹⁶³ RKTkm 12.12.2018, 2-18-4731, p 16.

¹⁶⁴ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 374.

¹⁶⁵ *Ibidem*, lk 375.

¹⁶⁶ Erialakirjanduse kohaselt võib dokumendi võltsimine olla nii intellektuaalne kui ka tehniline. Intellektuaalne võltsimine tähendab seda, et dokumendi koostaja lisab teadlikult dokumenti ebaõiged andmed. Tehniline võltsimine tähendab seda, kui dokument tehakse n-ö „järele“ ehk tekitatakse dokument ja jäetakse mulje nagu oleks dokument kellegi teise koostatud. Vt lähemalt: Kangur, A. TsMSK I § 277/3.1.

tõenditena võltsitud dokumente, on välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumisel oluline hinnata, kas juba vahekohtumenetluse kestel oli vastaspoolele või vahekohtule teada, et tõenditena on esitatud võltsitud dokumente ning kas võltsitud tõendite esitamine mõjutas vahekohtu otsuse tulemust. Asjaolule, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest võib keelduda, kui see on tehtud tuginedes võltsitud dokumentidele, on viidatud ka IBA 2015. aasta raportis.¹⁶⁷ Täiendavalt on näiteks Hollandi kohtupraktikas leitud, et riiklik kohus põhimõtteliselt võib välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamisest keelduda (konkreetses asjas sooviti Hollandis täidetavaks tunnustada Venemaal tehtud vahekohtu otsust), kui otsus põhineb võltsitud dokumentidel, kuid sellisel juhul peab vahekohtu lahendi võlgnik tõendama ja tegema riikliku kohtu jaoks usutavaks, et vahekohtu otsus tõepoolest põhineb võltsitud dokumentidel.¹⁶⁸

(e) Vahekohtumenetluses on vahekohtunikule makstud altkäemaksu või ähvardatud vahekohtunikku

Riiklik kohus võib välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda, kui vahekohtumenetluses on vahekohtunikule makstud altkäemaksu või kui vahekohtunikku on ähvardatud, samuti võib keelduda tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest väljapressimise korral. New Yorgi konventsiooni kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et pelgalt altkäemaksu kahtlus ei ole piisav, et tegemist oleks New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses avaliku korra rikkumisega.¹⁶⁹ Šveitsi kohus on selgitanud, et altkäemaksu andmine on küll vastuolus (Šveitsi) avaliku korraga, kuid selleks, et vahekohtu

---

¹⁶⁷ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 15.

¹⁶⁸ Hollandi kohtutes leiti kõigis kolmes kohtuastmes, et välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamisest võib keelduda, kui see põhineb võltsitud dokumentidel. Samas selgitasid kohtud ka kõigis kolmes kohtuastmes, et sellisel juhul on vahekohtu lahendi võlgniku ülesanne tõendada, et vahekohtu otsus põhineb võltsitud dokumentidel. Kuna vahekohtu otsuse võlgnik ei tõendanud, et otsus tõepoolest põhineb võltsitud dokumentidel, siis ei rahuldanud riiklik kohus taotlust keeldumaks välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamisest. Vt lähemalt: Rechtbank Amsterdam (Amsterdami piirkonnakohus), ECLI:NL:RBAMS:2012:BW7066, 10.05.2012, p 4.15. – <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBAMS:2012:BW7066> (28.04.2021); Gerechtshof Amsterdam (Amsterdami ringkonnakohus), ECLI:NL:GHAMS:2014:1235, 08.04.2014, p 3.9. – <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHAMS:2014:1235> (28.04.2021); Hoge Raad (Hollandi ülemkohus), ECLI:NL:HR:2015:1077, 17.04.2015, p 3.2.3, 3.5.4. – <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:HR:2015:1077> (28.04.2021); Meijer, G. J. IBA Country Report Netherlands 2015, lk 10. – [https://www.ibanet.org/LPD/Dispute Resolution Section/Arbitration/Recognitn Enfrcemnt Arbitl Awrd/public policy15.aspx](https://www.ibanet.org/LPD/Dispute%20Resolution%20Section/Arbitration/Recognitn%20Enfrcemnt%20Arbitl%20Awrdr/public%20policy15.aspx) (28.04.2021).

¹⁶⁹ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 372.

otsuse tunnustamisest keelduda, peab altkäemaksule viitav tegu olema tuvastatud.¹⁷⁰ Inglise kohtupraktikast on tuletatav, et (Inglise) avaliku korraga ei ole vastuolus olukord, kus altkäemaksu andmine on ebaõnnestunud, st kui on toimunud altkäemaksu andmise katse.¹⁷¹ Täiendavalt on Inglise kohtupraktikas selgitatud, et kuigi altkäemaksu andmine ning lepingud, millega nähakse ette altkäemaksu andmine on vastuolus (Inglise) avaliku korraga ja pole seega ka täidetavad, siis leping, mis on sõlmitud altkäemaksu andes ei tähenda, et leping poleks täidetav.¹⁷² Seega eelduslikult peaks olema menetlusosalisel, kes altkäemaksu andmisele tugineb, kindlaid tõendeid selle kohta, et altkäemaksu andmine või siis ähvardamine või väljapressimine on tegelikkuses aset leidnud. Kuigi üldiselt tõlgendavad Inglise kohtud avaliku korra klausli kohaldamisala väga kitsalt ja mh on varem leidnud, et välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamine on olulisem kui näiteks rahvusvahelise kaubanduskorruptsiooni tõkestamine, siis praeguseks on selles osas Inglise kohtud oma seisukoha mõnevõrra pehmenanud.¹⁷³ Eelduslikult võib keelduda välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga, et tõkestada rahvusvahelist kaubanduskorruptsiooni. Eeltoodu viitab sellele, et Inglise kohtud on soovinud hoida avaliku korra kohaldamisala äärmiselt kitsana ja seda isegi olukorras, kus välisriigi vahekohtu otsuse täitmine võib soodustada korruptsiooni.

(f) Vahekohtumenetluses on rikutud erapooletuse või iseseisvuse põhimõtteid

Välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine võib olla vastuolus menetlusliku avaliku korraga, kui vahekohus (eelkõige konkreetne vahekohtunik või vahekohtunikud, kes asja lahendasid) ei olnud vahekohtumenetluses erapooletu, iseseisev ega neutraalne. New Yorgi konventsiooni rakendamise juhises on selgitatud, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest võib keelduda, kui on kahtlus, et vahekohtunik on vahekohtumenetluses rikkunud erapooletuse ja sõltumatuse põhimõtteid.¹⁷⁴

---

¹⁷⁰ First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_231/2014, 23.09.2014, p 5.1. – https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/23%20septembre%202014%204A%20231_0.pdf (28.04.2021).

¹⁷¹ *National Iranian Oil Company v Crescent Petroleum Company International Ltd & Anor*, EWHC 510 (Comm), 04.03.2016, ¶ 49. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Comm/2016/510.html> (28.04.2021).

¹⁷² *Honeywell International Middle East Ltf v Meydan Group Llc*, EWHC 1344 (TCC), 30.04.2014, ¶ 185. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/TCC/2014/1344.html> (28.04.2021).

¹⁷³ *National Iranian Oil Company v Crescent Petroleum Company International Ltd & Anor*, EWHC 510 (Comm), 04.03.2016, ¶ 39.

¹⁷⁴ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. *Op cit.*, lk 253.

Samale keeldumisalusele on viidatud ka IBA 2015. aasta raportis.¹⁷⁵ Lisaks on Saksamaa kõrgeim kohus (BGH) on selgitanud, et juhul, kui on kahtlus, kas vahekohtunik on olnud vahekohtumenetluses erapooletu ja sõltumatu, loetakse „kahtlus“ avaliku korra rikkumiseks vaid juhul, kui on alust arvata, et võimalik vahekohtuniku erapooletus võis mõjutada vaidluse tulemust.¹⁷⁶ Riigikohtu tsiviilkolleegium on selgitanud riigisisese vahekohtu otsuse tunnustamise menetluses, et heade kommete ja Eesti avaliku korraga oleks vastuolus, kui vahekohtu otsuse langetaks vahekohtunik, kes samal ajal esindab ühe vahekohtumenetluse poole huve, kuid samas vaid esindamise faktist ei piisa vahekohtu otsuse tühistamiseks.¹⁷⁷ Riigikohus selgitas samas asjas, et vahekohtu otsuse tühistamine või selle tunnustamisest keeldumine vahekohtuniku erapoolikuse tõttu on võimalik, kui menetlusosalisel ei olnud võimalik vastuväidet varem maksma panna, kusjuures selline olukord võiks olla nt siis, kui vahekohtuniku erapoolikusele viitavad asjaolud selguvad pärast vahekohtumenetlust.¹⁷⁸ New Yorgi konventsiooni kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et juhul kui menetlusosaline tugineb vastuolule avaliku korraga, viidates, et vahekohtunik on olnud erapoolik, siis peab ta ka tõendama, milles erapoolikus seisneb, st tuleb tõendada seost, esitada konkreetset faktid ehk ainult erapoolikuse kahtlus ei ole piisav.¹⁷⁹ Võttes arvesse eeltoodut, saab järeldada, et teoreetiliselt saab välisriigi vahekohtu otsuse (kuid Riigikohtu praktika kohaselt ka Eestis tehtud vahekohtu otsuse) tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest keelduda tuginedes vastuolule avalikule korrale, kui vahekohtunik ei olnud erapooletu, sõltumatu ja neutraalne. Siiski peaks sellisel juhul olema menetlusosalisel tõendeid selle kohta, et vahekohtu otsuse teinud vahekohtunik ei olnud vahekohtumenetluses erapooletu, sõltumatu ja neutraalne.

---

¹⁷⁵ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 15.

¹⁷⁶ BGH, III ZR 198, 15.05.1986. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=220&opac_view=6 (28.04.2021); BGH, III ZR 332/99, 01.02.2001, lk 7–8. – <https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=367e419f13a1c1e067e0518a8ec2916d&nr=23573&pos=4&anz=8> (28.04.2021).

¹⁷⁷ Riigikohtu menetluses olnud kohtuasjas esitas üks menetluspooltest seisukoha, et vahekohtunik ei olnud vahekohtu otsust tehes erapooletu, kuivõrd vahekohtunik asus pärast vahekohtumenetlust teist menetluspoolt esindama maakohus vahekohtu otsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnistamise menetluses (p 13). Riigikohus viitas otsuses ringkonnakohtu seisukohale, mille kohaselt asjaolu, et vahekohtu kokkuleppes nimeliselt nimetatud vahekohtunik on pärast vahekohtumenetlust üht poolt esindanud, ei anna alust järeldada, et vahekohtu otsus muutus sellega tagasiulatuvalt vastuolus olevaks heade kommetega. Vt lähemalt: RKTkm 02.03.2016, 3-2-1-186-15, p 12, p 13.

¹⁷⁸ RKTkm 02.03.2016, 3-2-1-186-15, p 14.

¹⁷⁹ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 370–371.

(g) Välisriigi vahekohtu otsus on menetlusosalistele üllatuslik

Avaliku korraga võib vastuolus olla ka sellise välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine, mis on menetlusosalistele üllatuslik. New Yorgi konventsiooni kommentaarides on selgitatud, et vahekohus ei või otsuse tegemisel tugineda asjaoludele, faktidele ja õiguslikele printsiipidele, mida ei olnud menetlusosalised vahekohtumenetluses esitanud või mida ei arutatud vahekohtumenetluses.¹⁸⁰ Sarnane põhimõte ehk n-ö üllatamise keeld kehtib ka Eesti tsiviilkohtumenetluses, täpsemalt on üllatamise keeld tuletatav TsMS § 436 lg-st 4, mille kohaselt ei või kohus otsust tehes tugineda asjaolule, mida ei ole menetluses arutatud ning samuti ei või kohus hinnata esile toodud asjaolu otsuses erinevalt mõlemast poolest, välja arvatud juhul, kui kohus on juhtinud sellisele võimalusele eelnevalt tähelepanu ja andnud võimaluse avaldada oma seisukoht. Võttes arvesse New Yorgi konventsiooni kommentaarides toodut, kehtib sarnane põhimõte ka vahekohtumenetluses ning menetlusosaliste jaoks n-ö üllatusliku vahekohtu otsuse puhul võib välisriigi vahekohtu otsus olla vastuolus avaliku korraga ning sellise välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest võib riiklik kohus keelduda.

(h) Muud menetlusõiguslikud tingimused keeldumaks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest avaliku korra alusel

Välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest võib riiklik kohus keelduda, kui menetlusosaline tõendab, et samas asjas on lahend juba tehtud. Eeltoodut on selgitatud näiteks New Yorgi konventsiooni kommenteeritud väljaandes, kus on viidatud Hiina ja Tšiili kohtulahenditele, kus riiklik kohus keeldus vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamisest, sest samas vaidluses oli varem juba lahend tehtud.¹⁸¹ Lahendi võlgnik peaks sellisel tõendama, et samadel asjaoludel on juba lahend tehtud ning esitama asjakohased tõendid riiklikule kohtule.

Täiendavalt on õiguskirjanduses toodud muid, vähem levinud menetlusõiguslikke tingimusi, mis võivad viidata avaliku korra rikkumisele New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses ja seega olla takistuseks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisel või täidetavaks tunnustamisel. Näiteks Saksa õiguskirjanduses on selgitatud, et vahekohtumenetluse kokkuleppest kõrvale kalduva menetluskeele kasutamine võib kujutada endast

---

¹⁸⁰ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 393.

¹⁸¹ *Ibidem.*

menetlusrikkumist (kuid ei pruugi, kui sellele ei tugineta).¹⁸² Vahekohtumenetluse läbiviimine vales menetluskeeles võib osutada mõnel juhul küllaltki oluliseks rikkumiseks, kuivõrd võib tekkida olukord, kus üks menetlusosaline ei saanud menetlusedokumentidest aru. Samas on menetlusosalisel võimalik n-ö vale menetluskeeles kasutamise vastuargument esitada juba vahekohtumenetluse kestel ja sellisel juhul oleks põhjendamatu tugineda n-ö vale menetluskeeles kasutamise vastuargumentidele vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses. Seega tuleks vale menetluskeeles kasutamine välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest keeldumiseks kõne alla eelkõige juhul, kui menetlusosalisel ei olnud võimalik vahekohtumenetluse kestel esitada vastuväidet. Selline olukord võib olla näiteks siis, kui menetlusosalisele edastatud dokumendid ei olnud mõnes üldlevinud keeles ning ei olnud võimalik aru saada, et tegemist on vahekohtumenetluse dokumentidega, mistõttu menetlusosaline ei olnud teadlik käimasolevast vahekohtumenetlusest.

Eesti kohtupraktikas on olnud vaidlus, kus menetlusosaline tugines välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnistamise menetluses vastuolule avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses, kuivõrd menetlusosalisele ei olnud vahekohtu otsusega menetlusedokumentid kätte toimetatud arusaadavas keeles või eesti keeles, mistõttu puudus menetlusosalisel võimalus enda huve kaitsta.¹⁸³ Kohus ei tuvastanud selles asjas vastuolu avaliku korraga, kuivõrd pooled ei olnud vahekohtu kokkuleppes kokku leppinud menetluskeeles, mistõttu vaadati vahekohtumenetlusele kohalduvaid reegleid, mille kohaselt tuli vahekohtumenetlus läbi viia Läti riigi ametlikus keeles, kui pooltel puudus menetluskeeles osas kokkulepe.¹⁸⁴ Kohtu seisukohaga võib nõustuda. Juhul, kui menetlusosaline oleks soovinud, et välisriigi vahekohtu otsus jäetaks tunnustamata või täidetavaks tunnistamata, oleks ta pidanud esitama kohtule selged tõendid selle kohta, et pooled olid siiski menetluskeeles kokku leppinud või siis, et Läti keeles menetluse läbi viimine rikkus tõsiselt menetluslikke põhiõigusi. Siiski oleks käesoleva töö autori hinnangul sellise vaidluse korral üsna keeruline leida ja esitada tõendeid, mis viitaksid avaliku korra rikkumisele.

Analüüsides eeltoodud menetlusõiguslikke tingimusi, mis võivad viidata välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise vastuolule avaliku korraga, siis ilmnes, et iga tingimuse puhul tuleb hinnata, kas menetlusõigusliku tingimuse rikkumisele oli võimalik

---

¹⁸² Wilske, S., Markert, L. *Op cit.*, ZPO § 1061/Rn. 36.

¹⁸³ HMKm 24.03.2016, 2-15-6976, p 2.

¹⁸⁴ *Ibidem*, p 12.

tugineda juba vahekohtumenetluse kestel ning kui see nii oli, siis miks seda varem ei tehtud. New Yorgi konventsiooni rakendamise juhised nähtub, et kui menetluspooleid ei ole esitanud vastuväiteid menetlusõiguslike rikkumiste kohta vahekohtumenetluse kestel, siis on nad loobunud õigusest tugineda menetlusõigusliku rikkumise peale vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses.¹⁸⁵ Ühest küljest on selline lähenemine vaieldav, kuivõrd alati ei ole võimalik tugineda menetlusõiguslikele rikkumistele vahekohtumenetluse kestel. Näiteks võib selline olukord tekkida siis, kui vahekohtumenetluses lahendatakse asja, kus tuleb kohaldada Euroopa Liidu õigust ja asja lahendaval vahekohtul tekib küsimus, kas kohaldatav õigusnorm on osa Euroopa Liidu avalikust korrast või mitte. Vahekohtul puudub sellises olukorras pädevus otsustada, kuidas tuleb Euroopa Liidu õigust tõlgendada, samuti ole vahekohtutel üldjuhul õigust esitada Euroopa Kohtule eelotsuse taotlust.

Kokkuvõttes on käesolevas peatükis toodud vaid mõned, kuid praktikas levinumad näited menetlusõiguslikest tingimustest, mille alusel võib riiklik kohus keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Tegemist ei ole ammendava loeteluga kaasusgruppidest, millistel juhtudel võib riiklik kohus keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest ja millistel juhtudel mitte. Oluline on lähtuda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses konkreetse kaasuse asjaoludest ja läheneda n-ö kaasuspõhiselt. Igal juhul tuleks hinnata, kas vastuväidet oli võimalik esitada juba vahekohtumenetluses ja kui oli, siis miks seda ei tehtud. Lisaks on oluline hinnata, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise tagajärg tooks kaasa vastuolu avaliku korraga, st ainult menetlusõiguse rikkumisest vahekohtumenetluses ei piisa selleks, et keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest.

2.2. Materiaalõiguslikud tingimused keeldumaks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest avaliku korra alusel

Välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest võib keelduda New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel vastuolu tõttu avaliku korraga, viidates materiaalõiguslike tingimuste rikkumisele. Peamised materiaalõiguslikud tingimused, millele

---

¹⁸⁵ UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. *Op cit.*, lk 256.

tuginedes võib riiklik kohus keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korruga, on järgnevad:

- tunnustamine või täidetavaks tunnustamine oleks vastuolus õiguse aluspõhimõtetega, sh põhiseadusest tuletatavate põhiõigustega, Euroopa Liidu avaliku korruga;
- tunnustamise või täidetavaks tunnustamisega rikutaks hea usu põhimõtet;
- tunnustamine või täidetavaks tunnustamine soodustab illegaalset tegevust;
- tunnustamise või täidetavaks tunnustamisega rikutaks *pacta sunt servanda* põhimõtet;
- tunnustamise või täidetavaks tunnustamisega rikutaks maksejõuetusmenetluses kehtivat võrdsuse põhimõtet;
- välisriigi vahekohtu otsusega on välja mõistetud karistuslik kahjuhüvitis;
- välisriigi vahekohtu otsusega on välja mõistetud ülemääraselt kõrge intress;
- vahekohus on lahendanud asja, mille lahendamine vahekohtumenetluses ei olnud lubatav;
- välisriigi vahekohtu otsuses puudub põhjendav osa.

(a) Tunnustamine või täidetavaks tunnustamine oleks vastuolus õiguse aluspõhimõtetega, sh põhiseadusest tuletatavate põhiõigustega, Euroopa Liidu avaliku korruga

Üheks sagedasemaks ja olulisemaks materiaalõiguslikuks tingimuseks, mille alusel välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korruga keeldutakse on see, kui tunnustamise või täidetavaks tunnustamisega rikutaks riigi õiguse aluspõhimõtteid. Eeltoodut on kinnitatud ka erinevate riikide kohtupraktikas. Šveitsi kohus on selgitanud, et välisriigi vahekohtu otsus on vastuolus materiaalõiguslike tingimustega, kui materiaalõiguslike tingimusi on rikutud nii, et välisriigi vahekohtu otsust ei saa pidada kooskõlas olevaks (Šveitsi) õiguskorra ja väärtuspõhimõtetega.¹⁸⁶ Saksamaa kõrgeim kohus on leidnud, et vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumine võib tulla kõne alla, kui on rikutud Saksa õiguse põhilisi põhimõtteid, eelkõige Saksa põhiseadusest tulenevaid põhiõigusi.¹⁸⁷ Seega tuleb hinnata välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine, täidetavaks tunnustamise või täitmise tagajärjel rikutaks õiguse olulisi põhimõtteid. Eesti õiguskirjanduses

---

¹⁸⁶ First Civil Court of the Swiss Federal Tribunal, 4P_278/2005, 08.03.2006, p 2.2.1. – <https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/8%20mars%202006%204P%20278%202005.pdf> (28.04.2021).

¹⁸⁷ BGH, III ZB 40/13, 28.01.2014. – <https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=df239566394718dc2449c27f4021baa0&nr=67042&pos=10&anz=29> (28.04.2021).

on Eestis tehtud vahekohtu otsuste kontekstis selgitatud, et avalikule korrale tuginedes saab vahekohtu otsuse tühistada, kui vahekohtu otsuse täitmine oleks seadusevastane.¹⁸⁸ Eelduslikult kehtib eeltoodud põhimõtte analoogia korras ka välisriigis tehtud vahekohtu otsuste tunnustamise või täidetavaks tunnustamise korral. Tõenäoliselt ei saa välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumise aluseks olla kerge seadusrikkumine või vastuolu vahekohtu otsuses, vaid tegu peaks olema ikkagi niivõrd olulise materiaalõigusliku rikkumisega, mida ei saaks Eesti õigussüsteemis aktsepteerida.

Arvestades, et Eesti on ka Euroopa Liidu liikmesriik ja Eesti avaliku korra sisustamisel tuleb arvesse võtta, kuidas Euroopa Kohus on sisustanud avalikku korda, võib riiklik kohus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda eelduslikult ka siis, kui tunnustamine või täitmine viiks tulemuseni, mis oleks vastuolus Euroopa Liidu avaliku korraga.¹⁸⁹ Siiski on Euroopa Kohus (küll välisriigi kohtuotsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnustamise menetluse raames) selgitanud, et tunnustamisest ei saa keelduda vaid seetõttu, et Euroopa Liidu õigust on valesti kohaldatud.¹⁹⁰

(b) Tunnustamise või täidetavaks tunnustamisega rikutaks hea usu põhimõtet

Riiklik kohus võib tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda, kui välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täitmine rikuks hea usu põhimõtet. Eristatakse menetlusõiguslikku hea usu põhimõtet¹⁹¹ ja materiaalõiguslikku hea usu põhimõtet.¹⁹² Šveitsi kohtupraktikast on tuletatav, et hea usu põhimõtte on materiaalõiguslik tingimus, mille rikkumise korral võib riiklik kohus tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest¹⁹³

---

¹⁸⁸ Torga, M. TsMSK III § 751/3.2.8./b).

¹⁸⁹ Vt lähemalt Euroopa Liidu avaliku korra kohta ka käesoleva töö ptk 1.4.

¹⁹⁰ EKO C-38/98, *Régie nationale des usines Renault SA versus Maxicar SpA ja Orazio Forment*, p 33.

¹⁹¹ Menetlusõiguslik hea usu põhimõtte on Eesti õiguses tuletatav TsMS § 200 lg-st 1, mille kohaselt on menetlusosaline kohustatud kasutama oma menetlusõigusi heauskselt. Analoogia korras võib menetlusõiguslik hea usu põhimõtte olla kohaldatav ka vahekohtumenetluses. Vt lähemalt menetlusõigusliku hea usu põhimõtte kohta Eesti õiguses: Järvekülg, I.; Kõve, V. TsMSK I § 200; Täiendavalt on menetlusõiguslik hea usu põhimõtte tuletatav ka näiteks Londoni Rahvusvahelise Vahekohtu (edaspidi LCIA) reeglite art-st 14.2, vt lähemalt: https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2020.aspx (28.04.2021).

¹⁹² Materialõiguslik hea usu põhimõtte on Eesti õiguses tuletatav eelkõige TsÜS § 138 lg-st 1, võlgniku ja võlausaldaja vahel kehtiv hea usu põhimõtte on tuletatav võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS) § 6 lg-st 1. – Võlaõigusseadus. – RT I, 04.01.2021, 19. Vt lähemalt materiaalõigusliku hea usu põhimõtte kohta Eesti õiguses: Kull, I., TsÜSK § 138; Kull, I., VÕSK I § 6. – Võlaõigusseadus I. Komm vlj. Tallinn: Juura 2016.

¹⁹³ Šveitsi kohtupraktikas on analüüsitud vastuolu avaliku korra ja hea usu põhimõttega peamiselt küll vahekohtu otsuse tühistamise menetluses, kuid analoogia korras on kohtupraktikas toodud põhimõtted kohaldatavad ka välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumisel New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Eeltoodut on kinnitatud IBA 2015. aasta Šveitsi raportis. Vt lähemalt: Brown-Berset, D. IBA Country Report Switzerland. 2015, lk 5. – https://www.ibanet.org/LPD/Dispute_Resolution_Section/Arbitration/Recognitn_Awrdr/publicpolicy15.aspx (28.04.2021).

keelduda.¹⁹⁴ Täiendavalt on Eesti õiguskirjanduses viidatud Eestis tehtud vahekohtu otsuse tühistamise kontekstis, et avalikule korrale tuginedes saab vahekohtu otsuse tühistada, kui vahekohtu otsuse täitmine rikuks räägelt hea usu põhimõtet.¹⁹⁵ Eelduslikult on kehtib eeltoodu ka välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise või täidetavaks tunnistamise kontekstis.

(c) Tunnustamine või täidetavaks tunnistamine soodustab illegaalset tegevust

Riiklik kohus võib välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest keelduda vastuolu tõttu avaliku korraga, kui vahekohtu otsus soodustab illegaalset tegevust. IBA 2015. aasta raportis on selgitatud, et valdavas osas jurisdiktsioonides on sarnane, et välisriigi vahekohtu otsused, mis soodustavad illegaalset tegevust või siis üldiselt õigusvastaseid tegusid nagu näiteks terrorism, narkokaubandus, prostitutsioon, pedofiilia, korruptsioon või pettus rahvusvahelises kaubanduses on vastuolus materiaalse avaliku korraga.¹⁹⁶

(d) Tunnustamise või täidetavaks tunnistamisega rikutaks *pacta sunt servanda* põhimõtet

Välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest võib keelduda, kui rikutud on *pacta sunt servanda* põhimõtet. Eesti õiguses on *pacta sunt servanda* põhimõte tuletatav VÕS § 8 lg-st 2, mille kohaselt on leping lepingupooltele täitmiseks kohustuslik.¹⁹⁷ IBA 2015. aasta raportis on viidatud, et *pacta sunt servanda* põhimõtte rikkumine võib olla aluseks vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest vastuolu tõttu avaliku korraga, kuid *pacta sunt servanda* põhimõte ei ole n-ö universaalne põhimõte.¹⁹⁸ Saksamaa kohtupraktikas on leitud, et *pacta sunt servanda* põhimõtte ja avaliku korraga vastuolus oleks sellise vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnistamine, kus menetlusosalised jõudsid kohtuväliselt kokkuleppele enne vahekohtu otsuse tegemist, kuid vahekohtu sellest ei

---

¹⁹⁴ First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_304/2013, 03.03.2014, p 5.1.1. – <https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/3%20mars%202014%204A%20304%202013.pdf> (28.04.2021); First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_16/2012, 02.05.2012, p 4.1. – https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/2%20mai%202012%204A%2016%202012_0.pdf (28.04.2021).

¹⁹⁵ Torga, M. TsMSK III § 751/3.2.8./b).

¹⁹⁶ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 16.

¹⁹⁷ Vt lähemalt *pacta sunt servanda* põhimõtte kohta Eesti õiguses: Kull, I., VÕSK I § 8/4.2.

¹⁹⁸ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 17.

teavitatud.¹⁹⁹ Šveitsi kohtupraktikast tulenevalt on *pacta sunt servanda* põhimõtte osa avalikust korrast, kuid seda põhimõtet rikutakse ainult siis, kui vahekohtus näiteks nõuab menetlusosaliselt mõne lepingupunkti täitmist, kuid samas on asunud seisukohale, et leping ei ole pooltele siduv.²⁰⁰ Eeltoodust nähtub, et *pacta sunt servanda* põhimõtte on osaks avalikust korrast ning selle põhimõtte rikkumine võib viia välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumiseni New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel.

(e) Tunnustamise või täidetavaks tunnustamisega rikutaks maksejõuetusmenetluses kehtivat võrdsuse põhimõtet

Juhul, kui välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise, täidetavaks tunnustamise või täitmise tagajärjel rikutakse maksejõuetuse menetluses kehtivat võlausaldajate võrdsuse põhimõtet, võib välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda. Sellisele seisukohale on viidatud ka IBA 2015. aasta raportis, kuid täiendavalt on selgitatud, et tegemist ei ole n-ö universaalse põhimõttega.²⁰¹ Eesti õiguskirjanduses on Eestis tehtud vahekohtu lahendite tunnustamise kontekstis selgitatud, et avalikule korrale tuginedes saab vahekohtu lahendi tühistada ka juhul, kui vahekohtu lahendi täitmise tagajärjel koheldakse ebavõrdselt pankrotivõlausaldajaid.²⁰²

(f) Välisriigi vahekohtu otsusega on välja mõistetud karistuslik kahjuhüvitis

Välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest võib vastuolu tõttu avaliku korraga keelduda, kui vahekohtu otsusega on välja mõistetud karistuslik kahjuhüvitis, st on rikutud karistusliku kahjuhüvitise keeldu. IBA 2015. aasta raportis on leitud, et karistusliku kahjuhüvitise keelu rikkumine võib olla keeldumisalus vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumiseks.²⁰³ New Yorgi konventsiooni kommentaarides on selgitatud, et mandrieuroopa õiguskultuuris on kohtud leidnud, et karistuslik kahjuhüvitis on pigem karistus kui saamata jäänud tulu hüvitamine, mistõttu on

---

¹⁹⁹ BayObLG, 4Z Sch 17/03, 20.11.2003. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&i_d=271 (28.04.2021).

²⁰⁰ First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_93/2013, 29.10.2013, p 4.1.–4.2. – <https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/29%20octobre%202013%204A%2093%202013.pdf> (28.04.2021).

²⁰¹ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 17.

²⁰² Torga, M. TsMSK III § 751/3.2.8./b).

²⁰³ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 17.

karistusliku kahjuhüvitise väljamõistmine vastuolus avaliku korraga, kuid angloameerika õiguskultuuris on kohtud karistusliku kahjuhüvitise osas tolereerivamad ning on aktsepteerinud karistuslikku kahju hüvitamist, kui see on kohalduva materiaalõiguse kohaselt lubatav.²⁰⁴ IBA 2018. aasta Leedu raportis on leitud, et Leedus võib vahekohtus karistusliku kahjuhüvitise välja mõista, kui vahekohtumenetlusele kohalduv õigus ei ole Leedu õigus, vastasel juhul võib vahekohtu otsus olla vastuolus avaliku korraga.²⁰⁵ Eesti õiguses üldjuhul ei tunnustata karistuslikku kahjuhüvitist.²⁰⁶ VÕS § 127 lg 1 tähenduses on kahju hüvitamise eesmärk kahjustatud isiku asetamine olukorda, mis on võimalikult lähedane olukorrale, milles ta oleks olnud, kui kahju hüvitamise kohustuse aluseks olevat asjaolu ei oleks esinenud. Tulenevalt VÕS § 127 lg-st 5 tuleb kahjuhüvitisest maha arvata igasugune kasu, mida kahjustatud isik sai kahju tekitamise tagajärjel. Riigikohtu seisukohast on tuletatav, et karistuslik kahjuhüvitis võib viia põhjendamatu rikastumiseni ning kahju hüvitamine ei tohi olla kannatanu rikastumise allikaks, sh kahju hüvitamise eesmärgiks ei ole kohustust rikkunud poole karistamine.²⁰⁷ Siiski ei saa eeltoodust järeldada, et juhul, kui välisriigi vahekohtu otsusega on välja mõistetud karistuslik kahjuhüvitis, siis oleks sellise välisriigi vahekohtu otsuse täitmine Eestis vastuolus Eesti avaliku korraga, sh oluliste õiguse aluspõhimõtetega.

(g) Välisriigi vahekohtu otsusega on välja mõistetud ülemääraselt kõrge intress

Riiklik kohus võib välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest keelduda vastuolu tõttu avaliku korraga, kui vahekohtu otsusega on välja mõistetud ülemääraselt kõrge intress. IBA 2015. aasta raportis on selgitatud, et ülemäärase intressi nõudmise keeld on üheks aluseks, mis võib tähendada osades jurisdiktsioonides avaliku korra rikkumist ning viia vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest keeldumiseni.²⁰⁸ New Yorgi konventsiooni kommentaarides on viidatud Austria kohtulahendile, kus riiklik kohus leidis, et vahekohtu otsus, millega mõisteti välja võlgnevuselt intress 107% aastas on vastuolus Austria rahvusvahelise avaliku korraga.²⁰⁹ Täiendavalt on näiteks ka Leedu kõrgeim kohus leidnud, et ebamõistlikult kõrge intressi nõudmine võib olla vastuolus (Leedu) avaliku korraga ning antud asjas tunnustas Leedu kõrgeim kohus välisriigi

---

²⁰⁴ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 403.

²⁰⁵ Vaitkute Pavan, V.; Aukstuoliene, G. *Arbitration Guide*. IBA Arbitration Committee. Lithuania 2018. – <https://bit.ly/3kyId1C> (28.04.2021).

²⁰⁶ Vt lähemalt karistusliku kahjuhüvitise lubatavuse probleemide kohta Eesti õiguses: Sein, K. Kas Eesti õiguses tuleks lubada karistuslikke kahjuhüvitisi? – *Juridica* 2008/2, lk 93–101.

²⁰⁷ RKTko 02.12.2015, 3-2-1-133-15, p 17.

²⁰⁸ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 17.

²⁰⁹ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 392.

vahekohtu otsuse ainult osaliselt täidetavaks.²¹⁰ Eestis on Riigikohus majandustegevuses sõlmitud lepingu viivisemäära osas leidnud, et näiteks viivisemäär 0,2% viivitatud summast päevas (s.o 73% aastas) ei ole ebamõistlikult kõrge.²¹¹ Mõnevõrra hilisemas asjas on Riigikohus leidnud, et viivisemäär 0,5% päevas (s.o 182,5% aastas) on ebamõistlikult kõrge.²¹² Kuigi viidatud kohtuasjades on analüüsitud viivisemääraga seonduvat, mitte intressimääraga seonduvat, siis vaatamata sellele saab analoogia korras tuletada, et Eesti õiguse kohaselt on ebamõistlikult kõrge intressimäär, mis on mõnevõrra kõrgem kui 73% aastas, kuid kindlasti on ebamõistlikult kõrge intressimäär, mis on 182,5% aastas. Eelduslikult on niivõrd kõrge intressimäär vastuolus ka Eesti avaliku korraga.

(h) Vahekohus on lahendanud asja, mille lahendamine vahekohtumenetluses ei olnud lubatav

IBA 2015. aasta raporti kohaselt peetakse osades jurisdiktsioonides vastuolus olevaks avaliku korraga ka seda, kui vahekohus on lahendanud asja, mille lahendamine vahekohtumenetluses ei olnud lubatav. Asjaolu, et vaidlust ei võinud vahekohtumenetluses lahendada on välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumiseks eraldi alus New Yorgi konventsiooni art V(2)(a) tähenduses.²¹³ Õiguskirjanduses on selgitatud, et on üleüldiselt aktsepteeritud, et asjaolu, kas vaidlust võis vahekohtumenetluses üleüldse lahendada on osaks ka avalikust korrast New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses ning arbitreeritavuse ja avaliku korra eristamine art-s V(2) on kujunenud nii ajalooliselt.²¹⁴ Seega, kui vaidlust ei võinud poolte kokkuleppe kohaselt vahekohtus lahendada, kuid vaatamata sellele seda tehti, on vahekohtu otsus eelduslikult vastuolus ka avaliku korraga.

(i) Välisriigi vahekohtu otsuses puudub põhjendav osa

On vaieldav, kas juhul, kui välisriigi vahekohtu otsuses puudub põhjendav osa, võib riiklik kohus keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga. IBA 2015. aasta raportis on viidatud, et juhul, kui välisriigi

---

²¹⁰ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, 3K-3-562/2008, 10.11.2008. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1444 (28.04.2021).

²¹¹ RKTko 30.04.2013, 3-2-1-5-13, p 48–49.

²¹² RKTkm 10.05.2016, 3-2-1-25-16, p 13.

²¹³ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 17.

²¹⁴ Böckstiegel, K.-H. Comparative Arbitration Practice and Public Policy in Arbitration. Netherlands: Kluwer Law and Taxation Publishers 1987, lk 183.

vahekohtu otsus on põhjendamata, st vahekohtu otsuses puudub põhjendav osa, siis üldiselt ei pea riiklikud kohtud seda avaliku korra rikkumiseks.²¹⁵ New Yorgi konventsiooni kommentaarides on selgitatud, et välisriigi vahekohtu otsuse põhjendav osa on väga oluline osa vahekohtu otsusest ning põhjendava osa puudumine annab üldjuhul aluse vahekohtu otsuse tühistamiseks vahekohtumenetlusele kohalduva õiguse alusel, kuid mõnel juhul on vahekohtu otsuse põhjendava osa puudumine olnud aluseks ka vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamisest keeldumiseks.²¹⁶ Teoreetiliselt võib vahekohtu otsuses põhjenduste puudumine olla aluseks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumiseks ka New Yorgi konventsiooni art V(1)(c) alusel või art V(1)(d) alusel, kui vahekohtumenetlusele kohalduva õiguse kohaselt on põhjendused vahekohtu otsuses kohustuslikud.

Juhul, kui vahekohtumenetlusele kohaldub Eesti õigus, on vahekohtu otsuses põhjenduste toomine tulenevalt TsMS-st kohustuslik. Tulenevalt TsMS § 745 lg-st 4 tuleb vahekohtu otsust põhjendada, välja arvatud juhul, kui pooled on kokku leppinud teisiti või kui tegu on kompromissil põhineva otsusega. Ka ETKK Arbitraažikohtu reglemendi § 31 lg 1 kohaselt peab Arbitraažikohtu otsus sisaldama põhjendusi. Välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses tuleks eelkõige lähtuda vahekohtumenetluse kokkuleppest, st selgitada, kas pooled on kokku leppinud selles, kas vahekohtu otsus peab sisaldama põhjendavat osa või mitte. Juhul, kui vahekohtukokkuleppes puudub viide sellele, kas vahekohtu otsus peab sisaldama põhjendavat osa või mitte, tuleks vaadata vahekohtumenetlusele kohalduvaid menetlusreegleid. Näiteks SCC reeglite art-st 42(1) on tuletatav, et vahekohtu otsust tuleb põhjendada, kui pooled ei ole teisiti kokku leppinud. Sarnased põhimõtted on tuletatavad ka ICC reeglite art-st 32(2), LCIA reeglite art-st 10.6. Samas näiteks Šveitsi Arbitraažikoja (*Swiss Chambers' Arbitration Institution* ehk SCAI) reeglite art 11 kohaselt ei ole vahekohtul kohustust vahekohtu otsust põhjendada.²¹⁷ Seega võib olla võimalik olukord, kus vahekohtumenetlusele kohalduvate reeglite kohaselt ei olegi vahekohtu otsuse põhjendamine kohustuslik ja sellisel juhul ei saaks ilma põhjendava osata vahekohtu otsust pidada vastuolus olevaks avaliku korraga. Eeltoodust nähtub, et vahekohtukokkuleppega saavad menetlusosalised välistada tingimuse, et vahekohtu otsus peab

---

²¹⁵ IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. *Op cit.*, lk 15.

²¹⁶ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 376.

²¹⁷ Swiss Chambers' Arbitration Institution. Swiss Rules of International Arbitration 2012. – https://www.swissarbitration.org/files/837/Swiss%20Rules%202019/Web%20versions%202019/Arbitration%20Web%202019/Arbitration/SwissRules2012_English_2019.pdf (28.04.2021).

sisaldama põhjendavat osa, samuti võib selline kohustus olla välistatud kohalduvate menetlusreeglite kohaselt.

Võrdluse mõttes, Euroopa Kohus on selgitanud seoses välisriigi kohtuotsuse põhistamiskohustusega, et põhistamine on oluline, et kostjal oleks võimalik mõista tema süüdistamise põhjusi ja kohtuotsust tõhusalt ja tegelikult vaidlustada.²¹⁸ Samas asjas on Euroopa Kohus leidnud, et põhjendamiskohustuse ulatus võib sõltuda konkreetsest kohtuotsusest, sealjuures tuleb arvesse võtta menetlust tervikuna, arvestades kõiki asjaolusid, sh menetluslikke tagatise, kontrollimaks, kas need tagavad võimaluse kohtuotsust tõhusalt ja tegelikult vaidlustada.²¹⁹ Kokkuvõttes leidis Euroopa Kohus konkreetses asjas, et põhistuse elemendid on olemas, sest on võimalik järgida põhjenduste jada.²²⁰ Seega ei pea välisriigi vahekohtu otsus alati sisaldama põhjendavat osa, kuid välisriigi kohtuotsuses peaks olema põhjendav osa vähemalt sellises ulatuses, et oleks võimalik järgida kohtu põhjenduste jada.

Kokkuvõttes on käesolevas peatükis toodud vaid mõned, kuid praktikas levinumad näited materiaalõiguslikest tingimustest, mille alusel võib riiklik kohus keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest vastuolu tõttu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Kindlasti ei ole tegemist ammendava loeteluga kaasusgruppide, millistel juhtudel riiklik kohus võiks keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest. Igal juhul on oluline võtta arvesse konkreetse kaasuse asjaolusid, olemasolevaid tõendeid väidetava materiaalõigusliku tingimuse rikkumise kohta ning tagajärjesid, mis kaasnevad või kaasneksid sellise välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamisega Eesti õiguskorras.

---

²¹⁸ EKo C-302/13, *flyLAL-Lithuanian Airlines AS versus Starptautiskā lidosta Rīga VAS ja Air Baltic Corporation AS*, p 51.

²¹⁹ EKo C-302/13, *flyLAL-Lithuanian Airlines AS versus Starptautiskā lidosta Rīga VAS ja Air Baltic Corporation AS* p 52; EKo C-619/10, *Trade Agency Ltd versus Seramico Investments Ltd*, ECLI:EU:C:2012:531, p 60.

²²⁰ EKo C-302/13, *flyLAL-Lithuanian Airlines AS versus Starptautiskā lidosta Rīga VAS ja Air Baltic Corporation AS*, p 53.

3. AVALIKU KORRA KLAUSLI KOHALDAMISE KORD

3.1. Avaliku korra klausli kohaldamine kohtu omal algatusel

Riiklik kohus võib välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses tugineda New Yorgi konventsiooni art-s V(2) toodud keeldumisalustele omal algatusel ehk *ex officio*.²²¹ Alljärgnevalt selgitatakse, millisel juhul võiks kohus kasutada enda New Yorgi konventsiooni art-st V(2) tulenevat õigust keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korruga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses.

Riiklik kohus võiks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses tugineda vastuolule avaliku korruga omal algatusel, kui menetlusosalised ei ole vastuolule avaliku korruga tuginenud ei vahekohtumenetluses ega riigisiseses kohtumenetluses, kuid samas on riiklik kohus jõudnud järeldusele, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täitmine oleks vastuolus Eesti avaliku korruga. Selline olukord võib tekkida näiteks siis, kui menetlusosalised on teadlikud, et välisriigis tehtud vahekohtu otsus on vastuolus avaliku korruga, kuid vaatamata sellele soovivad otsust tunnustada või täidetavaks tunnustada.

Hüpoteetiliselt võib olla võimalik olukord, kus äriühingud on omavahel sõlminud Eesti ja võib olla ka Euroopa Liidu õiguse tähenduses illegaalse lepingu. Samas ei ole pooltevaheline leping ja lepingu täitmine vastuolus avaliku korruga selle riigi õiguse tähenduses, mille pooled on valinud lepingule kohalduvaks õiguseks, st pooltevahelisele lepingule kohaldub mõne kolmanda riigi õigus. Menetlusosaliste vahel tekib lepingust tulenev vaidlus, mis lahendatakse välisriigi vahekohtumenetluses. Seejärel selgub, et vahekohtumenetluse lahendi võlgniku vara asub Eestis, mistõttu soovitakse välisriigi vahekohtu otsust täita Eestis. Selgub, et välisriigi vahekohtu otsuse täitmine oleks vastuolus Eesti avaliku korruga, kuivõrd sellise lahendi täitmisega soodustatakse tegevust, mis on rikuks oluliselt Eesti õiguse aluspõhimõtteid, oleks vastuolus oluliste imperatiivsete õigusnormidega (sh nt karistusõiguslike normidega) või rikuks põhiõigusi. Sellisel juhul peaks riiklik kohus omal algatusel selgitama menetlusosalistele

---

²²¹ New Yorgi konventsiooni art-s V(2) on toodud kaks keeldumisalust, millele võib riiklik kohus omal algatusel tugineda. Lisaks art V(2)(b) n-õ avaliku korra keeldumisalusele, võib kohus keelduda art V(2)(a) tähenduses välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest, kui vaidlust ei võinud lahendada vahekohtus, st vaidlus ei olnud arbitreeritav.

vastuolu avaliku korraga ja vajadusel keelduma välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest. Sellised juhtumid on tõenäoliselt siiski pigem harvad.

Riiklik kohus peaks omal algatusel vahekohtu otsuse täitmise vastuolu avaliku korraga analüüsima, kui vahekohtumenetluses on olnud üks pool nõrgem, nt juhul, kui üks menetlusosalistest on tarbija ning tarbijal puudus võimalus osaleda vahekohtumenetluses. Euroopa Kohus on *Asturcom Telecomunicaciones* kaasuses selgitanud, et tulenevalt direktiivist 93/13/EMÜ, mis reguleerib ebaõiglaseid tingimusi tarbijalepingutes, peab liikmesriigi kohus välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamise menetluses omal algatusel esmalt selgitama, kas vahekohtukokkulepe on ebaõiglane ja kui see nii on, peab riiklik kohus tagama, et selline vahekohtukokkulepe ei oleks tarbija jaoks siduv.²²² Kuigi Euroopa Kohus ei selgitanud *Asturcom Telecomunicaciones* kaasuses täpselt, kuidas „tagada“ seda, et vahekohtukokkulepe ei oleks tarbija jaoks siduv, siis üheks võimalikuks viisiks on keelduda sellise vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga, kus tarbija ei osalenud vahekohtumenetluses ning kus vahekohtukokkulepe oli tarbija suhtes ebaõiglane.

On oluline, et riiklik kohus vähemalt selgitaks menetlusosalistele välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täitmise võimalikku vastuolu Eesti avaliku korraga. Juhul, kui välisriigi vahekohtu otsus on tunnustatud täidetavaks, ei saa menetlusosaline tulenevalt täitemenetluse formaliseerituse põhimõttest enam täitemenetluses tugineda sellele, et välisriigi vahekohtu otsuse täitmine on vastuolus avaliku korraga.²²³ Ka vahekohtumenetluse regulatsiooni võrdlevas analüüsis on leitud, et kui vahekohtu otsust asutakse Eestis täitma, ei saa Eesti kohtutäitur täitemenetluse formaliseerituse põhimõttest lähtudes asuda ise kontrollima, kas vahekohtu otsus on kooskõlas avaliku korraga.²²⁴ Seega on äärmiselt oluline, et juhul, kui välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine on vastuolus Eesti avaliku korraga, tuleks vastuolu avaliku korraga selgitada menetlusosalistele ja otsustada, kas on vajalik keelduda sellise välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest. Kohus peaks arvesse võtma konkreetse kaasuse asjaolusid, mistõttu on siinkohal keeruline välja tuua loetelu alustest, millisel juhul riiklik kohus peaks kindlasti omal

---

²²² EKo C-40/08, *Asturcom Telecomunicaciones SL versus Cristina Rodríguez Nogueira*, p 59.

²²³ Sama kehtib ka Eestis tehtud vahekohtu otsuste suhtes.

²²⁴ Põldvere, P.-M. Vahekohtumenetluse regulatsiooni võrdlev analüüs. Advokaadibüroo Aivar Pilv; Justiitsministeerium: 2015, lk 3. Lisaks on tsiviilkohtumenetluse seadustiku seletuskirjas 749 SE selgitatud, et näiteks Rootsis on täitevasutusel kohustus kontrollida, kas vaidlus on olnud arbitreeritav ning kas otsus on kooskõlas avaliku korraga, kahtluse korral suunab täitevasutus pooled kohtusse. Vt lähemalt: Tsiviilkohtumenetluse seadustik. Seletuskiri 749 SE, lk 10.

algatusel tuginema vastuolule avaliku korraga ning keelduma välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel.

Juhul, kui riiklik kohus leiab, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine on vastuolus avaliku korraga, võiks kohus võimalikult täpselt ja detailselt selgitada, kuidas ning millistele asjaoludele, faktidele või tõenditele tuginedes on kohus sellise järelduseni jõudnud. Kohtupoolne põhjendamine on oluline, et Eestis saaks tekkida ühtne kohtupraktika selles osas, milliseid õiguse põhimõtteid saab pidada osaks Eesti avalikust korrast. Kui kohus peaks jõudma vastupidisele järeldusele, st et vastuolu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses puudub, võiks kohus selgitada, milliste asjaolude põhjal on kohus sellise järelduseni jõudnud. Arvestades, et avaliku korra mõiste on määratlemata, sh puudub legaaldefiniitsioon, avaliku korra mõiste on ajas muutuv ning lisaks võib avalik kord erinevates riikides olla erinev, saab avaliku korra mõistet sisustada suuresti vaid riigisisese kohtupraktika kaudu. Seega ei saa piisavaks pidada näiteks selgitust, et „kohtu hinnangul vastuolu avaliku korraga puudub,“ kuivõrd nii ei ole võimalik aru saada, miks ja kuidas kohus on sellise järelduseni jõudnud.

Vaatamata eeltoodule on oluline siinkohal selgitada, et riiklikul kohtul üldjuhul puudub otsene kohustus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses vastuolule avaliku korraga viidata ja tugineda. Õiguskirjanduses on leitud, et New Yorgi konventsiooni art-st V(2) ei tulene nõuet, et riiklik kohus peab viitama vastuolule avaliku korraga, kuid New Yorgi konventsioon annab selleks riiklikele kohtutele loa.²²⁵ Seega, kui riiklik kohus leiab, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täitmine on vastuolus avaliku korraga, siis vaatamata sellele võib riiklik kohus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamist või täidetavaks tunnustamist lubada. Selline olukord on praktikas tõenäoliselt võimalik vaid juhul, kui vastuolu avaliku korraga, sh õiguse põhimõtetega ei ole niivõrd oluline, et kaaluks üles New Yorgi konventsiooni eesmärgi ehk välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise ja täitmise lihtsustamise.

Kuigi New Yorgi konventsioonist tulenevalt ei ole riiklikul kohtul otsest kohustust vastuolule avaliku korraga tugineda, siis tulenevalt TsMS § 756 lg-st 1 lahendatakse Eestis välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise avaldus hagita menetluses, kus kehtib kohtulik uurimispõhimõte. Eesti õiguses on kohtuliku uurimispõhimõtte sisu on tuletatav

---

²²⁵ Born, G. B. *Op cit.*, lk 3652.

TsMS § 5 lg-st 3, mille kohaselt hagita asjas selgitab kohus ise asjaolud ja kogub selleks vajalikud tõendid, kui seaduses ei ole ette nähtud erandeid. TsMS 14. peatükis, mis reguleerib vahekohtumenetlust, ei ole ette nähtud ühtegi erandit, millest oleks võimalik tuletada, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses kohtulik uurimispõhimõte ei kohaldu.

Eesti Vabariik on ühinenud New Yorgi konventsiooniga ja TsMS § 754 lg 1 kohaselt tuleb välisriigi vahekohtu otsus tunnustada või täidetavaks tunnistada vastavalt New Yorgi konventsioonile. Kuna New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) kohaselt riiklik kohus „võib“ keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täitmisest, siis saab järeldada, et art V(2)(b) rakendamisel ei ole riiklikul kohtul otsest kohustust rakendada kohtulikku uurimispõhimõtet. Arvestades, et Eestis on kohtulik uurimispõhimõte hagita menetluses üks olulisemaid põhimõtteid, siis on kaheldav, kas Eesti kohus võib täielikult eirata välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses uurimispõhimõtet. Riigikohus on Eestis tehtud vahekohtu otsuse täidetavaks tunnistamise menetluses selgitanud, et „uurimispõhimõte ei võta pooltelt täielikult lahendi tegemiseks vajalike asjaolude esitamise ja tõendamise kohustust, üksnes kohtu roll tõendite kogumisel on aktiivsem kui hagimenetluses.“²²⁶ Võttes arvesse, et üldjuhul ei lahendata vahekohtumenetluses vaidlusi, mille üks pool on n-ö nõrgem²²⁷ ja vahekohtumenetlus on üldjuhul pigem võistlev menetlus, võib eeltoodud Riigikohtu seisukohaga nõustuda ning juhul, kui on alust arvata, et vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamine võib olla vastuolus Eesti avaliku korraga, peaks vastavad tõendid koguma ja esitama pigem menetlusosaline mitte riiklik kohus.

Juhul, kui riiklik kohus siiski tugineb välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses vastuolule avaliku korraga omal algatusel, ei tohi riiklik kohus asuda hindama välisriigi vahekohtu otsuse sisu.²²⁸ Välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetlus ei ole n-ö apellatsiooniate vahekohtumenetluse suhtes, st riiklik kohus ei tohi hakata asja uuesti sisuliselt arutama ja analüüsima. Eeltoodut on kinnitanud ka Riigikohus, viidates, et „Eesti Vabariigi kohus ei kontrolli vahekohtu otsuse materiaalõiguslikku õigsust ega lahenda vahekohtus lahendatud asja sisuliselt.“²²⁹ Välisriigi

---

²²⁶ RKTkm 02.03.2016, 3-2-1-186-15, p 13.

²²⁷ Näiteks on TsMS § 718 lg-st 2 tuletatav, et vahekohtumenetluse kokkulepe on tühine, kui selle poolteks on üürnik ja üürileandja, töötaja ja tööandja või kui tegu on tarbijakrediidilepingust tuleneva vaidlusega. Lisaks on TsMS §-s 718¹ sätestatud eraldi reeglid vahekohtumenetluse kokkuleppe kohta tarbijaga.

²²⁸ Sarnane põhimõte kehtib ka välisriigi kohtuotsuste tunnustamise ja täidetavaks tunnistamise menetlusest, vt lähemalt nt Brüssel I (uuesti sõnastatud) määruse art 45 või TsMS § 623 lg 1 teine lause.

²²⁹ RKTkm 01.12.2003, 3-2-1-118-03, p 10; RTKTo 22.02.2006, 3-2-1-163-05, p 12.

vahekohtu otsuse tunnustamine või täitmine ei ole vastuolus avaliku korraga, kui vahekohtumenetluses on jõutud teistsugusele või isegi vastupidisele seisukohale või tulemusele, kui oleks jõutud Eesti õiguse alusel vaidlust lahendades. Täiendavalt on selgitatud õiguskirjanduses, et riiklik kohus peaks New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) rakendamisel hindama vaid seda, kas vahekohtu otsuse täitmisega saavutatakse tulemus, mis viitaks vastuolule avaliku korraga või rikuks avalikku korda.²³⁰

Kokkuvõtlikult on riiklikul kohtul välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses õigus ning mitte kohustus tugineda ja viidata vastuolule Eesti avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Kuigi välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise avaldus lahendatakse hagita menetluses, kus üheks keskseks põhimõtteks on kohtulik uurimispõhimõte, siis välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses ei ole riiklikul kohtul alati otsest kohustust asuda uurima ja tõendeid koguma, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamisega kaasneks tagajärg, mis tähendaks vastuolu Eesti avaliku korraga. Eeldades, et riiklikul kohtul on õigus ja mitte kohustus rakendada välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetluses uurimispõhimõtet ja viidata vastuolule Eesti avaliku korraga, siis käesoleva töö autori hinnangul ei peaks riiklik kohus üldjuhul omal algatusel vastuolule avaliku korraga tuginema, kuivõrd tavapäraselt on vahekohtumenetluse poolteks äriühingud, st puudub n-ö nõrgem pool. Siiski, kui vahekohtumenetluse pooleks on näiteks tarbija (või muu n-ö nõrgem pool), peaks riiklik kohus rakendama erilist hoolsust ja vajadusel omal algatusel tuginema vastuolule avaliku korraga.

3.2. Avaliku korra klausli kohaldamise tõendamiskoormis

New Yorgi konventsiooni art-s V on ette nähtud seitse keeldumisalust, mille esinemise korral võib riiklik kohus keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest. Täpsemalt on New Yorgi konventsiooni art-s V(1) toodud viis keeldumisalust, mille esinemisele saab tugineda ainult menetlusosaline ja art-s V(2) on toodud kaks keeldumisalust, mille esinemisele saab tugineda kas menetlusosaline või kohus omal algatusel. Seega peab New Yorgi konventsiooni art-s V(2)(b) tähenduses vastuolu avaliku korraga tõendama kas menetlusosaline või kohus omal algatusel. Eeltoodust tulenevalt selgitatakse

---

²³⁰ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 365–366.

alljärgnevalt, kuidas jaguneb New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) esinemisel tõendamiskoormis menetlusosaliste vahel ning menetlusosaliste ja kohtu vahel.

Vahekohtumenetluses ja kohtumenetluses kehtib põhimõte, et menetlusosaline peab tõendama nende asjaolude esinemist, millel tema väited põhinevad.²³¹ Seega peaks vastuolu avaliku korruga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses tõendama eelkõige menetlusosaline, kes vastuolule avaliku korruga tugineb. Eelduslikult tugineb vastuolule avaliku korruga välisriigi vahekohtu lahendi võlgnik, kelle suhtes soovitakse välisriigi vahekohtu otsust täita. Ka õiguskirjanduses on selgitatud, et tõendamiskoormis lasub eelkõige sellel menetlusosalisel, kes soovib vahekohtu otsuse tunnustamisest hoiduda.²³² Riigikohus on Eestis tehtud vahekohtu lahendi tunnustamisest keeldumise ja tühistamise kontekstis selgitanud, et tühistamise aluse olemasolu peab tõendama menetlusosaline, kellele vahekohtu otsuse tühistamine kasuks tuleks.²³³ Eeltoodud Riigikohtu seisukohta saab analoogia korras arvesse võtta ka välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumise menetluses. Seega on New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) keeldumisalusele ehk vastuolule avaliku korruga tuginedes tõendamiskoormis eelkõige vahekohtu lahendi võlgnikul. Õiguskirjanduses on välja toodud, et praktikast pole teada ühtegi riiki, kus New Yorgi konventsiooni art-st V tulenevate keeldumisaluste tõendamiskoormis lasuks menetlusosalisel, kes vahekohtu otsuse tunnustamist või täidetavaks tunnustamist taotleb.²³⁴ Eeltoodut arvestades saab järeldada, et menetlusosaline, kes välisriigi vahekohtu otsust tunnustada või täidetavaks tunnustada soovib, ei pea tõendama, et keeldumisalused New Yorgi konventsiooni art V tähenduses puuduvad.

Vastuolule avaliku korruga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses võib riiklik kohus tugineda ka omal algatusel, kuid selleks puudub kohtul kohustus. Riiklik kohus saab rakendada kohtulikku uurimispõhimõtet, mis on hagita menetlusele iseloomulik.²³⁵ Siiski ei ole selge, kas ja millises ulatuses peab riiklik kohus koguma omal algatusel tõendeid, kui leiab, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine oleks vastuolus avaliku korruga.

---

²³¹ Kohtumenetluses tulenevalt TsMS § 5 lg 2 teisest lausest määrab pool ise, mis asjaolud ta oma nõude põhjendamiseks esitab ja milliste tõenditega neid asjaolusid tõendab. Vahekohtumenetluses kehtib sarnane põhimõte. Näiteks ETKK Arbitraažikohtu reglemendi § 19 lg 2 kohaselt peab kumbki pool tõendama neid asjaolusid, millele tuginevad tema nõuded ja vastuväited, vt lähemalt: ETKK Arbitraažikohtu reglement 2019. – <https://www.koda.ee/sites/default/files/content-type/content/2019-06/Reglement%202019%20EST.pdf> (28.04.2021); Samuti näiteks SCC reeglite art 29 kohaselt peavad mõlemad menetlusosalised esitama asjaolud ja tõendid, millel nende väited põhinevad, vt lähemalt: Arbitration Rules of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce. – https://sccinstitute.com/media/1407444/arbitrationrules_eng_2020.pdf (28.04.2021).

²³² Born, G. B. *Op cit.*, lk 3410.

²³³ RKTkm 02.03.2016, 3-2-1-186-15, p 13.

²³⁴ Born, G. B. *Op cit.*, lk 3421.

²³⁵ Vt lähemalt käesoleva töö ptk 3.1.

Riikliku kohtu ülesandeks on menetlusosalistele ennekõike selgitada, milliste asjaolude pinnalt on kohus jõudnud järelduseni, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine võib olla vastuolus avaliku korraga. Õiguskirjanduses on selgitatud, et kuigi New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) kohaselt võib kohus omal algatusel viidata vastuolule avaliku korraga, siis see ei tähenda seda, et tõendamiskoormis muutuks ehk võttes arvesse art V struktuuri ja eesmärki, peaks tõendamiskoormis ikkagi jääma vahekohtu lahendi võlgnikule.²³⁶ Täiendavalt on selgitatud, et tõendamiskoormis on art V(1) ja art V(2) keeldumisaluste puhul sama kõrge.²³⁷ Lisaks on näiteks Inglise kohtupraktikas kinnitatud, et igal juhul lasub avaliku korra klausli kohaldamisel tõendamiskoormis täielikult lahendi võlgnikul.²³⁸ Seega tegelikkuses puudub riiklikul kohtul avaliku korra kohaldamisel tõendamise kohustus ning New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) esinemise korral lasub tõendamiskoormis eelkõige vahekohtu lahendi võlgnikul.

Olenemata sellest, kes välisriigi vahekohtu lahendi tunnustamise või täidetavaks tunnustamise vastuolu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses tõendab, siis tuleb arvestada, et tõendamiskoormis on kõrgem kuivõrd New Yorgi konventsiooni eesmärk on eelkõige soodustada välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamist ja täitmist. Õiguskirjanduses on selgitatud, et New Yorgi konventsiooni art-s V toodud keeldumisalustele tuginedes on tõendamiskoormis kõrge, kuivõrd erandeid välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täitmisest keeldumiseks tuleb tõlgendada kitsalt.²³⁹ Sama on leidnud ka Šveitsi kohus viidates, et New Yorgi konventsiooni art-s V sisalduvaid keeldumisaluseid tuleb tõlgendada kitsalt, et soodustada vahekohtu otsuse täitmist.²⁴⁰ Täiendavalt on Inglise kohus leidnud, et New Yorgi konventsiooni eesmärk on tagada välisriigi vahekohtu otsuste tõhus ja kiire täitmine.²⁴¹ Arvestades eeltoodut, peab välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduma olema põhjendatud, argumenteeritud ning riiklikud kohtud ei tohiks kergekäeliselt vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda.

---

²³⁶ Born, G. B. *Op cit.*, lk 3651.

²³⁷ *Ibidem*, lk 3419.

²³⁸ *Gater Assets Ltd v Nak Naftogaz Ukrainiy*, EWCA 988 (Civ), 17.10.2007, ¶ 77. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2007/988.html> (28.04.2021).

²³⁹ Born, G. B. *Op cit.*, lk 3422.

²⁴⁰ First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_403/2008, 09.12.2008, p. 3.3. – <https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/9%20Decembre%202008%204A%20403%202008.pdf> (28.04.2021).

²⁴¹ *Nigerian National Petroleum Corporation v IPCO (Nigeria) Ltd*, EWCA 1157 (Civ), 21.10.2008, ¶ 14. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2008/1157.html> (28.04.2021).

Kokkuvõttes lasub avaliku korra klausli kohaldamisel tõendamiskoormis vahekohtu lahendi võlgnikul. Menetlusosaline, kes esitab riiklikule kohtule avalduse välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamiseks või täidetavaks tunnistamiseks, ei pea ise tõendama ega selgitama, et keeldumised New Yorgi konventsiooni art V tähenduses puuduvad. Juhul, kui riiklik kohus kasutab oma õigust viidata või tugineda omal algatusel vastuolule avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses, ei muutu tõendamiskoormis.

3.3. Avaliku korra klausli kohaldamise aeg

Välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnistamise menetluses tuleb arvestada ka seda, millise konkreetse ajahetke seisuga välisriigi vahekohtu otsuse vastuolu avaliku korraga hinnatakse. Eelkõige, kas vastuolu avaliku korraga hinnatakse selle aja seisuga, kui vahekohtu otsus tehti või selle aja seisuga, kui välisriigi vahekohtu otsust tunnustada või täidetavaks tunnistada soovitakse. Alljärgnevalt selgitatakse, millise ajahetke seisuga tuleks hinnata, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnistamine on vastuolus avaliku korraga või mitte.

New Yorgi konventsiooni ettevalmistavatest dokumentidest nähtub, et Austria esindajad juhtisid konventsiooni läbirääkimistel tähelepanu, et tuleks kujundada selge seisukoht selles osas, millise ajahetke seisuga tuleks hinnata, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täitmine on vastuolus avaliku korraga või mitte.²⁴² Austria esindajad tõid näite, et olukorras, kus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täitmine oleks vastuolus avaliku korraga sellel hetkel, kui vahekohtu otsus tehti, aga hetkel, kui soovitakse vahekohtu otsust tunnustada või täidetavaks tunnistada, siis see enam ei ole avaliku korraga vastuolus.²⁴³ Selline olukord võib olla praktikas võimalik, võttes arvesse, et avalik kord on määratlemata õigusmõiste, erinevates riikides erineva tähendusega ning suuresti on avaliku korra tähendus kohtupraktika kujundada. Õiguskirjanduses on selgitatud, et riigisisest mõjutavad avaliku korra tähendust näiteks arengud riigi poliitikas või õigussüsteemis, riigi majanduse ja rahvusvahelise kaubanduse areng, poliitilised otsused (nt välisinvesteeringute suurenemine), rahvusvahelised arengud,

---

²⁴² A.2. Comments by Governments and Organisations on the Draft Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. E/2822. Report by the Secretary-General, Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. New York: 31.01.1956, lk 21. – <http://undocs.org/E/2822> (28.04.2021).

²⁴³ *Ibidem*.

vahekohtumenetluse areng jm.²⁴⁴ Selge on, et väärtused ja standardid on ajas muutuvad ja arenevad ning kuna avalik kord hõlmab erinevaid õigusväärtusi ja -standardeid, siis muutub ka avalik kord ajaga. Mõnel juhul võib välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise vahele jääda aastaid.

Autori hinnangul tuleks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise vastuolu avaliku korruga hinnata selle ajahetke seisuga, kui vastuolule avaliku korruga tuginetakse. Juhul, kui menetlusosaline leiab vahekohtumenetluse kestel, et vahekohtu otsus võib olla vastuolus avaliku korruga, tuleks juba vahekohtumenetluses võimalikule vastuolule viidata ning konkreetse ajahetke seisuga ka võimalikku vastuolu avaliku korruga hinnata. Juhul, kui vahekohtumenetluses tuginetakse vastuolule avaliku korruga, ei välista see tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses vastuolule avaliku korruga tuginemist New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel.

Kui vastuolule avaliku korruga tuginetakse välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses, tuleks töö autori hinnangul vastuolu avaliku korruga hinnata selle ajahetke seisuga, kui välisriigi vahekohtu otsust tunnustatakse või tunnistatakse täidetavaks. Keeruline on leida praktilist põhjust, miks peaks riiklik kohus arvestama asjaolu, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnistamine oleks olnud vahekohtumenetluse kestel vastuolus avaliku korruga. Välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnistamine, mis ei ole välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnistamise hetkel vastuolus avaliku korruga, ei too kaasa mingit kahju ühiskonnale, ei riku põhiõigusi ega kahjusta muul viisil selle riigi avalikku korda, kus välisriigi vahekohtu otsust tunnustatakse või täidetakse.

Praktikas võib olla problemaatiline olukord, kus välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise hetkel ei olnud välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnistamine vastuolus avaliku korruga, kuid ajal, kui alustatakse näiteks Eestis täitemenetlust, on avaliku korra tähendus niivõrd muutunud, et sellel hetkel on välisriigi vahekohtu otsuse täitmine vastuolus avaliku korruga. Näiteks võiksid aja möödudes avaliku korra osaks saada keskkonnakaitsega seotud õigusnormid ehk näiteks avaliku korruga oleks vastuolus välisriigi vahekohtu otsuse täitmine, mis tekitaks kahju keskkonnale. Nagu eespool selgitatud, siis täitemenetluses ei ole võimalik tulenevalt täitemenetluse formaliseerituse põhimõttest hinnata välisriigi vahekohtu otsuse täitmise vastuolu avaliku korruga. Siiski ei ole autorile teada ühtegi

---

²⁴⁴ Böckstiegel, K.-H. *Op cit.*, lk 180.

sellist juhtumit, kus välisriigi vahekohtu otsuse täidetavaks tunnustamise ja täitmise vahel oleks avaliku korra tähendus niivõrd ulatuslikult muutunud, mistõttu on keeruline ette näha, kuidas selline olukord praktikas laheneks. Lisaks, kui välisriigi vahekohtu otsus on juba täidetavaks tunnustatud, on üldjuhul menetlusosalise huvi asuda võimalikult kiiresti vahekohtu lahendi võlgniku vastu vahekohtu otsust täitma, mistõttu üldjuhul praktikas niivõrd pikka ajavahemikku ei teki, mille jooksul avaliku korra tähendus muutuks niivõrd ulatuslikult, et tekiks takistusi välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisel või täitmisel.

Kokkuvõttes tuleks hinnata välisriigi vahekohtu otsuse võimalikku vastuolu avaliku korraga eelkõige selle ajahetke seisuga, kui riiklik kohus lahendab välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise avaldust. Eelduslikult ei ole välisriigi vahekohtu otsuse täitmise alustamisel võimalik enam välisriigi vahekohtu otsuse täitmise võimalikku vastuolu avaliku korraga hinnata tulenevalt täitemenetluse formaliseerituse põhimõttest.

3.4. Avaliku korra klausli kohaldamise võimalikud tagajärjed

Juhul, kui riiklik kohus keeldub välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses, siis ei ole välisriigi vahekohtu otsust võimalik täitemenetluses maksma panna, st vahekohtu lahendi võlgniku vastu ei saa alustada täitemenetlust. Alljärgnevalt selgitatakse täpsemalt, millised on praktikas avaliku korra klausli kohaldamise võimalikud tagajärjed.

New Yorgi konventsiooni kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et ainuke tagajärg, mis saab New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) kohaldamisel kõne alla tulla, on välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumine ehk riiklik kohus ei saa välisriigi vahekohtu otsust tühistada, kuivõrd selline õigus on ainult vahekohtumenetluse asukohakohtul.²⁴⁵ Näiteks Eestis saab riiklik kohus Eestis tehtud vahekohtu otsuse tühistada või selle täidetavaks tunnustamisest keelduda vastuolu tõttu avaliku korraga tuginedes TsMS § 753 lg-le 1 ja/või TsMS § 751 lg 2 p-le 2. Riiklik kohus võib Eestis tehtud vahekohtu otsuse tühistada või selle täidetavaks tunnustamisest keelduda kas menetlusosalise esitatud avalduse alusel või omal algatusel.

---

²⁴⁵ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 410.

On küsitav, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumine vastuolu tõttu avaliku korraga võiks olla õigustatud ka siis, kui välisriigi vahekohtu otsust on võimalik tunnustada või täita ilma selle konkreetse osata, mis on vastuolus avaliku korraga. Näiteks Rootsi kohus on jätnud menetlusosalise avaliku korra vastuväite vahekohtu otsusele rahuldamata, leides, et vahekohtu otsus ei ole tühine, kuivõrd vahekohtu otsus (tervikuna) ei ole vastuolus Rootsi avaliku korraga ning selles asjas jättis Rootsi kohus ainult osa lõplikust vahekohtu otsusest täidetavaks tunnustamata, kuna vahekohtus oli vahekohtumenetluses ületanud oma volitusi.²⁴⁶ Täiendavalt on New Yorgi konventsiooni kommenteeritud väljaandes selgitatud, et välisriigi vahekohtu otsust on võimalik osaliselt tunnustada või täidetavaks tunnustada näiteks juhul, kui vahekohtu otsusega on väljamõistetud ebamõistlikult kõrge intress, mis on vastuolus avaliku korraga.²⁴⁷ Lisaks on näiteks ILA selgitanud, et kui välisriigi vahekohtu otsus on vaid osaliselt vastuolus avaliku korraga, siis võiks selgelt eristada, milline osa vahekohtu otsusest on vastuolus avaliku korraga ning milline osa ei ole vastuolus avaliku korraga ning võimalusel vahekohtu otsust osaliselt tunnustada või täidetavaks tunnustada.²⁴⁸ Eeltoodust lähtuvalt peaks riiklik kohus iga kord hindama, kui leiab, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine on vastuolus avaliku korraga, kas tunnustamine või täidetavaks tunnustamine oleks võimalik ka osaliselt ehk ilma selle osata, mis on vastuolus avaliku korraga. Kui välisriigi vahekohtu otsus tunnustatakse või tunnustatakse täidetavaks ainult osaliselt, võiks riiklik kohus selguse mõttes konkreetselt välja tuua, milline osa välisriigi vahekohtu otsusest on vastuolus avaliku korraga ja milline osa ei ole.

Juhul, kui vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine ei ole osaliselt võimalik ning välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldutakse vastuolu tõttu konkreetse riigi avaliku korraga, võib olla võimalik vahekohtu otsuse tunnustamine, täidetavaks tunnustamine või täitmine mõnes muus riigis. See on nii, sest avalik korra tähendus on igas riigis erinev. Näiteks Šveitsi kohtupraktikas on selgitatud, et Euroopa Liidu konkurentsioiguse põhimõtted, mis on osaks Euroopa Liidu liikmesriikide avalikust korrast, ei ole osaks Šveitsi avalikust korrast.²⁴⁹ Seega teoreetiliselt kui tegu on välisriigi

---

²⁴⁶ Swedish Arbitration Portal: new decision from the Svea Court of Appeal. 28.03.2019. – <https://sccinstitute.com/about-the-scc/news/2019/swedish-arbitration-portal-new-decision-from-the-svea-court-of-appeal/> (28.04.2021).

²⁴⁷ Otto, D., Elwan, O. *Op cit.*, lk 413–414.

²⁴⁸ Mayer, P., Sheppard, A. *Op cit.*, lk 258.

²⁴⁹ First Civil Court of the Swiss Federal Tribunal, 4P_278/2005, 08.03.2006, p 3.2–4. – <https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/8%20mars%202006%204P%20278%202005.pdf> (28.04.2021).

vahekohtu otsusega, mis on vastuolus Euroopa Liidu avaliku korraga, siis võib sellise vahekohtu otsuse tunnustamine ja täidetavaks tunnistamine võimalik olla väljaspool Euroopa Liidu liikmesriiki. Vaatamata eeltoodule on selge, et vahekohtu otsust on mõistlik täita vaid selles riigis, kus lahendi võlgnikul asub mingisugune vara, kuivõrd vastasel juhul ei ole vahekohtu otsuse täitmine edukas.

Kokkuvõtlikult saab järeldada, et juhul, kui riiklik kohus keeldub välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnistamisest vastuolu tõttu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses, siis on selge, et sellise välisriigi vahekohtu otsuse täies ulatuses täitmine ei ole kindlasti võimalik. Sellisel juhul võiks riiklik kohus analüüsida, kas välisriigi vahekohtu otsuse täitmine saaks olla võimalik osaliselt, st ilma selle osata, mis on vastuolus avaliku korraga. Alternatiivina võiks kaaluda, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnistamine võiks olla võimalik mõnes muus riigis, kus asuvad lahendi võlgniku varad ehk kas mõnes teises riigis ei oleks vahekohtu otsuse täidetavaks tunnistamine vastuolus avaliku korraga.

KOKKUVÕTE

Riiklik kohus võib välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keelduda vastuolu tõttu avaliku korruga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel. Käesoleva töö eesmärgiks oli välja selgitada, millisel juhul võib Eesti kohus keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel ehk millisel juhul oleks Eestis välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine vastuolus avaliku korruga. Püstitatud töö eesmärgist tulenevalt püstitati kolm uurimisküsimust, mille tulemused ja järeldused on toodud alljärgnevalt.

Esimeseks uurimisküsimuseks oli, mida tähendab avalik kord New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses. Grammatilise ja ajaloolise tõlgendamise kaudu jõuti järeldusele, et avalik kord New Yorgi konventsiooni tähenduses hõlmab vaid selle riigi avalikku korda, kus välisriigi vahekohtu otsust soovitakse tunnustada, täidetavaks tunnustada või täita. Täiendavalt selgus ajaloolise tõlgendamise kaudu, et New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) kohaldamisala on äärmiselt kitsas ning New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) keeldumisaluse kohaldamine on pigem erandlik.

Analüüsid välisriikide kohtupraktikat jõuti järeldusele, et praktikas puudub ühtne arusaam sellest, kuidas sisustada avalikku korda. Sealhulgas puudub arusaam, kas saab eristada rahvusvahelist (või mõnel juhul riikideülest) avalikku korda ning riigisisest avalikku korda. Analüüsid rahvusvahelise ja riigisisese avaliku korra eristamise praktilist tähendust Eesti õiguse kontekstis, jõuti järeldusele, et praktikas puudub vajadus eristada New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses rahvusvahelist ja riigisisest avalikku korda. See on nii, sest oluline on vaid tagajärg, mis saabub, kui välisriigi vahekohtu otsust tunnustatakse või tunnustatakse täidetavaks, sh on oluline, kas saabuv tagajärg oleks vastuolus Eesti avaliku korruga.

Sisustades avalikku korda Eesti õiguses, siis selgus, et avaliku korra sisustamiseks tuleb välja selgitada, millised on Eesti õiguse aluspõhimõtted. Eesti õiguse aluspõhimõtted on eelkõige tuletavad PS-st, aga ka näiteks Euroopa Kohtu praktikast ja Eesti riiklike kohtute praktikast. Analüüsi tulemusel leiti, et Eesti õiguse aluspõhimõteteks, mida võib pidada osaks avalikust korrast, on näiteks demokraatia, õigusriigi, inimväärikuse ja sotsiaalsriigi põhimõtted, riigisiseste huvide kaitsmine, õiglus, ausus, moraalsus. Euroopa Kohtu praktikast tulenevalt on

Eesti (aga ka teiste Euroopa Liidu liikmesriikide) avaliku korra osaks erinevad konkurentsioiguse ja tarbijakaitsega seotud põhimõtted.

Teiseks uurimisküsimuseks oli, millistel konkreetsetel juhtudel võib Eesti kohus keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest vastuolu tõttu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel. Üldiselt saab analüüsi põhjalt järeldada, et välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumise tingimused jagunevad menetlusõiguslikeks tingimusteks ja materiaalõiguslikeks tingimusteks.

Analüüsi tulemusel jõuti järeldusele, et menetlusõiguslikud tingimused, mille alusel Eesti kohus võiks keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest on järgnevad:

- menetlusosalisi ei koheldud vahekohtumenetluses võrdselt, sh näiteks ei olnud menetlusosalisel võimalust esitada vahekohtule tõendeid või kui vahekohtumenetluses on jäetud ühe poole seisukohad, avaldused, taotlused kuulamata ja arvestamata, st on rikutud ära kuulumisõigust;
- vahekohtumenetluses on rikutud EIÕK-st tuletatavaid menetluslike õigusi, arvestades vahekohtumenetlusi eripärasid võrreldes riigisisese kohtumenetlusega;
- välisriigi vahekohtu otsus on tehtud pettusega ning pettus ei olnud vahekohtumenetluse kestel teada, pettusega seonduvaid asjaolusid ei analüüsitud vahekohtumenetluses;
- välisriigi vahekohtu otsus on tehtud tuginedes võltsitud dokumentidele;
- vahekohtumenetluses on vahekohtunikule makstud altkäemaksu või ähvardatud vahekohtunikku, vahekohtumenetluses on rikutud erapooletuse või iseseisvuse põhimõtteid ning eeltoodule ei olnud võimalik tugineda enne välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnustamise menetlust;
- välisriigi vahekohtu otsus on menetlusosalistele üllatuslik.

Analüüsi tulemusel jõuti järeldusele, et materiaalõiguslikud tingimused, mille alusel Eesti kohus võiks keelduda välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest on järgnevad:

- tunnustamine või täidetavaks tunnustamine oleks vastuolus õiguse aluspõhimõtetega, sh põhiseadusest tuletatavate põhiõigustega, Euroopa Liidu avaliku korraga;
- tunnustamise või täidetavaks tunnustamisega rikutaks oluliselt hea usu põhimõtet;
- tunnustamise või täidetavaks tunnustamisega soodustataks illegaalset tegevust, sealhulgas, kuid mitte ainult terrorismi, narkokaubandust, korruptsiooni;

- tunnustamise või täidetavaks tunnistamisega rikutaks *pacta sunt servanda* põhimõtet;
- tunnustamise või täidetavaks tunnistamisega rikutaks maksejõuetusmenetluses kehtivat võlausaldajate võrdsuse põhimõtet;
- välisriigi vahekohtu otsusega on välja mõistetud ülemääraselt kõrge intress.

Kolmandaks uurimisküsimuseks oli, milline on kord välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses, kui tuginetakse avaliku korra rikkumisele New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) alusel. Eelkõige analüüsiti avaliku korra klausli kohaldamise korda kohtu omal algatusel, tõendamiskoormist, avaliku korra klausli kohaldamise aega ning avaliku korra klausli kohaldamise võimalikke tagajärgesid.

Analüüsi pinnalt selgus, et New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses võib vastuolule avaliku korraga tugineda kas menetlusosaline või kohus omal algatusel, siis tegelikkuses puudub riiklikul kohtul otsene kohustus avaliku korra rikkumisele tugineda. Siiski, arvestades, et Eestis lahendatakse välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise avaldus hagita menetluses, kus kehtib kohtulik uurimispõhimõte, siis võib ka riiklikul kohtul olla aktiivsem roll tõendite kogumisel. Samas arvestades, et vahekohtumenetlus on üldjuhul võistleva iseloomuga ning menetlusosalisteks on üldjuhul äriühingud, st ei ole n-ö nõrgemaid pooli, siis üldjuhul ei peaks riiklik kohus omal algatusel välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise menetluses vastuolule avaliku korraga tuginema.

Avaliku korra klausli kohaldamisel peab lahendi võlgnik tõendama asjaolusid, mille kohaselt oleks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnistamine vastuolus avaliku korraga. Vastavaid asjaolusid saab menetlusosaline tõendada eelkõige menetlusõiguslike tingimuste osas, mis viitavad vastuolule avaliku korraga. Isegi, kui riiklik kohus tugineb omal algatusel välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamisel vastuolule avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses, peab ikkagi lahendi võlgnik vastavaid asjaolusid tõendama, kui ta soovib, et riiklik kohus ei tunnustaks ega tunnistaks täidetavaks välisriigi vahekohtu otsust.

Analüüsides, millise ajahetke seisuga tuleks hinnata vastuolu avaliku korraga, jõuti järeldusele, et arvestada tuleks selle ajahetke seisuga, kui riiklik kohus lahendab välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täidetavaks tunnistamise avaldust. Täiendavalt, eelduslikult ei ole välisriigi vahekohtu otsuse täitmise alustamisel võimalik enam vastuolule avaliku korraga tugineda tulenevalt täitemenetluse formaliseerituse põhimõttest.

Analüüsid, millised on avaliku korra klausli kohaldamise võimalikud tagajärjed, siis selgus, et üldjuhul peaksid riiklikud kohtud toetama välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamist, täidetavaks tunnustamist ja täitmist. Juhul, kui välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine oleks vastuolus avaliku korraga, siis võiks riiklik kohus hinnata, kas tunnustamine või täidetavaks tunnustamine oleks võimalik ka ilma selle osata, mis on vastuolus avaliku korraga, st kas välisriigi vahekohtu otsust oleks võimalik tunnustada või täidetavaks tunnustada osaliselt.

Kokkuvõtteks võib järeldada, et välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest keeldumine vastuolu tõttu avaliku korraga New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) tähenduses on äärmiselt erandlik ning avaliku korra mõistet sisustatakse kitsalt. Siiski suhtutakse mõnel juhul New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) keeldumisaluse kohaldamise ükskõikselt ja olukorras, kus võib olla oleks alust keeldumiseks välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamisest või täidetavaks tunnustamisest, jäetakse see siiski tegemata. Hinnates, kas välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamine või täidetavaks tunnustamine võib olla vastuolus avaliku korraga, tuleb arvesse võtta konkreetse kaasuse asjaolusid ning hinnata tagajärgesid, mis kaasnevad konkreetse riigis seoses välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise või täitmisega. Kuigi New Yorgi konventsiooni peamiseks eesmärgiks on välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise, täidetavaks tunnustamise ja täitmise lihtsustamine, siis ei saa suhtuda New Yorgi konventsiooni art V(2)(b) kohaldamise ega ka kohaldamata jätmise ükskõikselt, kuivõrd lõppkokkuvõttes mõjutab avaliku korra sisustamine ja avaliku korra klausli kohaldamine konkreetse riigi õiguse aluspõhimõtete sisustamist ning piiritlemist.

PUBLIC POLICY AS A GROUND FOR REFUSAL OF RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF A FOREIGN ARBITRAL AWARD (ABSTRACT)

Article V(2)(b) of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York Arbitration Convention) states that recognition and enforcement of an arbitral award may be refused if the competent authority in the country where recognition and enforcement is sought finds that the recognition or enforcement of the award would be contrary to the public policy of that country. However, neither the New York Arbitration Convention nor any other regulation applicable in Estonia defines the meaning of the ‘public policy’ concept. This master’s thesis thus has the following objectives. It aims to clarify the meaning of ‘public policy’ for the purposes of Article V(2)(b) of the New York Arbitration Convention. It aims to establish the specific cases in which an Estonian court may refuse to recognize and/or enforce a foreign arbitral award. Finally, it is the objective of this master’s thesis to establish how the proceedings for recognition and/or enforcement of a foreign arbitral award should be conducted if a breach of public policy is invoked in an Estonian court.

Given the objective and the research questions of the thesis, the author divided her thesis into three chapters which she in turn divided into subchapters. The first chapter is dedicated to the concept of public policy in the meaning of Article V(2)(b) of the New York Arbitration Convention. In order to find the meaning of this concept, the author analyzed and interpreted Article V(2)(b) of the New York Arbitration Convention, using the methods of grammatical and historical interpretation. She also performed a comparative analysis of Estonian and foreign case-law (most notably the case-law of United Kingdom, Germany and Switzerland) and explained by the help of this analysis what the concept of public policy meant in Estonia. The author also took into consideration the relevant case-law of the European Court of Justice and analyzed what effect the public order of the European Union had on the public order of Estonia.

The second chapter of the thesis is dedicated to the specific cases in which an Estonian court may refuse to recognize and/or enforce a foreign arbitral award due to it breaching public policy. To this end, the author analyzed the available case-law of Estonian and foreign courts.

The third chapter of the thesis studies the order followed in a proceeding for recognition or enforcement of a foreign arbitral award, if a breach of public policy is invoked. To this end, the author interpreted and analyzed relevant provisions of the Estonian Code of Civil Procedure, Estonian case-law and for the sake of a comparison also the case-law of other countries.

The primary source of the thesis is the New York Arbitration Convention. Secondary and comparative sources for the thesis are the Estonian Code of Civil Procedure and Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (recast) (hereinafter the Brussels I (recast) regulation). Additionally, the author analyzed the relevant case-law of Estonia and the countries of comparison and relevant legal literature. The main countries of comparison were Germany, United Kingdom and Switzerland but the author also referenced case-law of other countries to a lesser extent. The author chose materials relating to the German law because the provisions of the Estonian Code of Civil Procedure follow the example of the provisions of the German ZPO. The author chose materials relating to the UK law to compare our legal system against an Anglo-American one to see whether and how the concept of public policy differed in those two legal systems. The case-law of other countries was analyzed so that the author could establish as many different case groups as possible, for which courts had refused to recognize or enforce a foreign arbitral award due to the award being contrary to the public policy of the given country. By using the above methods and sources, the authors reached the following conclusions in her master's thesis.

Firstly, the author established by the help of grammatical and historical interpretation that for the purposes of the New York Arbitration Convention, the concept of public policy only covered the public policy of the specific country in which one sought to recognize, declare enforceable or enforce the foreign arbitral award. Historical interpretation further led the author to the conclusion that when Article V(2)(b) of the New York Arbitration Convention was first drafted, the participating countries did not have a shared understanding of the concept of public policy and each country could therefore define the concept for themselves. Such a shared understanding is still lacking. Furthermore, there is no uniform agreement about whether it is possible to differentiate between international (or sometimes supranational) and national public policy. The author concluded on the basis of her analysis that there was no need in the Estonian law to differentiate between international and national public policy for the purposes of Article V(2)(b) of the New York Arbitration Convention. What matters for Estonia is the consequence of the recognition or enforcement of a foreign arbitral award, which includes deciding whether such a consequence would breach the Estonian public policy.

Secondly, it appeared that the conditions for refusal of recognition or enforcement of a foreign arbitral award were divided into conditions relating to procedural public policy and to those

relating to substantial public policy. The main conditions relating to procedural public policy when a court refuses to recognize or enforce a foreign arbitral award are, for example, the following:

- Failure to respect the principle of equal treatment of participants during the arbitration proceeding, or failure to conduct the arbitration proceeding in accordance with material procedural rules;
- Failure to respect the right to be heard and the right to present one's case in the arbitration proceeding;
- Violation of procedural principles derived from the European Convention of Human Rights (ECHR) in the arbitration proceeding;
- The arbitration award is based on fraud or a falsified document;
- Threatening or bribing etc. an arbitrator in the arbitration proceeding;
- Breach of the principles of impartiality and independence in the arbitration proceeding;
- The arbitration award is surprising for the participants of the proceeding.

The main conditions relating to substantial public policy when a court refuses to recognize or enforce a foreign arbitral award are, for example, the following:

- Recognition or enforcement would breach fundamental legal principles, including, for example, fundamental rights that can be derived from the Estonian constitution and the fundamental legal principles of EU law (incl. public policy of EU);
- Recognition or enforcement would breach the principle of good faith;
- Recognition or enforcement would promote illegal activities;
- Recognition or enforcement would breach the principle of *pacta sunt servanda*;
- Recognition or enforcement would breach the principle of equal treatment in insolvency proceedings;
- The foreign arbitration has awarded punitive damages;
- The foreign arbitration has awarded excessive interest on the award;
- The arbitration has resolved a matter that was not subject to arbitration proceedings;
- The foreign arbitration award has no statement of reasons on which award is based.

Thirdly, the author concluded that even though both a participant of the proceeding and the court could, at their own initiative, invoke a breach of public policy for the purposes of Article V(2)(b) of the New York Arbitration Convention, the court had no obligation to do so. Nevertheless, the issue of recognition or enforcement of a foreign arbitral award is resolved in proceedings on petition in Estonia and in such proceedings the court has the duty to ascertain

the facts. Therefore, even though a national court is not obligated to invoke a breach of public policy under the New York Arbitration Convention, the court is still obligated to ascertain all relevant facts.

Fourthly, it became evident that in the application of Article V(2)(b) of the New York Arbitration Convention the burden of proof was, as a general principle, always on the debtor of the award. Even where the national court were to invoke a breach of public policy in the meaning of Article V(2)(b) of the New York Arbitration Convention at its own initiative and therefore to refuse to recognize or enforce a foreign arbitral award, it was still the debtor of the award who had to present and prove the relevant facts to the national court if he sought the refusal of recognition or enforcement of the foreign arbitral award in question.

Fifthly, when analyzing the point in time at which it was necessary to assess whether the foreign arbitral award breached the public policy, the author concluded that the national court had to assess whether such a contradiction existed at the time when the national court was resolving the application for the recognition or enforcement of a foreign arbitral award.

Finally, the author concluded that if recognition or enforcement of a foreign arbitral award would breach public policy, the national court could assess whether it would be possible to recognize or enforce the award without the part breaching public policy, i.e. whether it would be possible to partially recognize or enforce the foreign arbitral award. The author concluded that such partial recognition or enforcement would in principle be possible.

In conclusion, it is highly exceptional that a court would refuse of the recognition or enforcement of a foreign arbitral award due to the award breaching public policy in the meaning of Article V(2)(b) of the New York Arbitration Convention. However, there are cases where the application of the ground for refusal stipulated in Article V(2)(b) of the New York Arbitration Convention is cast aside without sufficient analysis. While there might be reason to refuse of the recognition or enforcement of a foreign arbitral award due to the award breaching public policy, the breach of public policy is not invoked.

KASUTATUD MATERJALID

A) Eestikeelne kirjandus

1. Ernits, M. Põhiõigused, demokraatia, õigusriik. Tartu: Tartu Ülikool 2011.
2. Ernits, M; Jäätma, J. Õigus igaühele. Tallinn: Juura 2017.
3. Kõve, V. jt (koost). Tsiviilkohtumenetluse seadustik I. Komm vlj. Tallinn: Juura 2017.
4. Kõve, V. jt (koost). Tsiviilkohtumenetluse seadustik III. Komm vlj. Tallinn: Juura 2018.
5. Laaring, M. Avaliku korra mõiste põhiseaduses. – *Juridica* 2012/4, lk 241–261.
6. Laffranque, J. Eesti põhiseaduse ja Euroopa õiguse kooselu. – *Juridica* 2003/3, lk 180–190.
7. Pöldvere, P.-M. Vahekohtumenetluse regulatsiooni võrdlev analüüs. Advokaadibüroo Aivar Pilv; Justiitsministeerium, 2015.
8. Sein, K. Kas Eesti õiguses tuleks lubada karistuslikke kahjuhüvitisi? – *Juridica* 2008/2, lk 93–101.
9. Varul, P. jt. (koost). Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Komm vlj. Tallinn: Juura 2010.
10. Varul, P. jt. (koost). Võlaõigusseadus I. Komm vlj. Tallinn: Juura 2016.

B) Võõrkeelne kirjandus

11. Bermann, G. A. Navigating EU Law and the Law of International Arbitration. – *Arbitration International* 2012/28(3), lk 397–446.
12. Bermann, G. A. Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: The Interpretation and Application of the New York Convention by National Courts. Cham: Springer 2017.
13. Blackaby, N.; Partasides, C., *et al.* Redfern and Hunter on International Arbitration. Student Version. New York: Oxford University Press 2009.
14. Born, G. B. International Commercial Arbitration (Second Edition). Kluwer Law International 2014.
15. Brown-Berset, D. IBA Country Report Switzerland. 2015. – https://www.ibanet.org/LPD/Dispute_Resolution_Section/Arbitration/Recognntn_Enfrcemnt_Arbitl_Awrd/publicpolicy15.aspx (28.04.2021).
16. Cole, R. A. The Public Policy Exception to the New York Convention on the Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. – *Ohio State Journal on Dispute Resolution* 1986/1(2), lk 365–383.

17. Ewerlöf, P. IBA Country Report Sweden. 2015. – https://www.ibanet.org/LPD/Dispute_Resolution_Section/Arbitration/Recognntn_Enfrcemnt_Arbitl_Awrđ/publicpolicy15.aspx (28.04.2021).
18. IBA Subcommittee on Recognition and Enforcement of Arbitral Awards. Report on the Public Policy Exception in the New York Convention. October 2015. General Report. – https://www.ibanet.org/LPD/Dispute_Resolution_Section/Arbitration/Recognntn_Enfrcemnt_Arbitl_Awrđ/publicpolicy15.aspx (28.04.2021).
19. Kronke, H. (ed.). Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention. Netherlands: Kluwer Law International 2010.
20. Maurer, A. G. The Public Policy Exception Under the New York Convention: History, Interpretation and Application. New York: Juris Net 2012.
21. Mayer, P., Sheppard, A. Final ILA Report on Public Policy as a Bar to Enforcement of International Arbitral Awards. – Arbitration International 2003/19(2), lk 249–263.
22. Meijer, G. J. IBA Country Report Netherlands 2015. – https://www.ibanet.org/LPD/Dispute_Resolution_Section/Arbitration/Recognntn_Enfrcemnt_Arbitl_Awrđ/publicpolicy15.aspx (28.04.2021).
23. Merkin, R, Flannery, L. Arbitration Act 1996. 5th Edition. Informa Law from Routledge 2014.
24. Raeschke-Kessler, H.; Ziemons, H. IBA Country Report Germany (2). 2015. – https://www.ibanet.org/LPD/Dispute_Resolution_Section/Arbitration/Recognntn_Enfrcemnt_Arbitl_Awrđ/publicpolicy15.aspx (28.04.2021).
25. Sanders, P. (ed.). Comparative Arbitration Practice and Public Policy in Arbitration. Netherlands: Kluwer Law and Taxation Publishers 1987.
26. Scherer, M. IBA Country Report Germany (1). 2014. – https://www.ibanet.org/LPD/Dispute_Resolution_Section/Arbitration/Recognntn_Enfrcemnt_Arbitl_Awrđ/publicpolicy15.aspx (28.04.2021).
27. Shenoy, N. C. Public Policy Under Article V(2)(b) of the New York Convention: Is There a Transnational Standard? – Cardozo Journal of Conflict Resolution 2018/1, lk 77–103.
28. UNCITRAL Secretariat Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958). New York: United Nations 2016. – <https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210583183/read> (28.04.2021).
29. Vaitkute Pavan, V.; Aukstuoliene, G. Arbitration Guide. IBA Arbitration Committee. Lithuania 2018. – <https://bit.ly/3kyId1C> (28.04.2021).
30. Vorwerk, V.; Wolf, C. (eds.). BeckOK ZPO. 39. Edition. München: C. H. BECK 2020.

C) New Yorgi konventsiooni ettevalmistavad dokumendid

31. A.1. ECOSOC: Report of the Committee on the Enforcement of Foreign Arbitral Awards. Resolution of the Economic and Social Council establishing the Committee, Composition and Organisation of the Committee, General Considerations, Draft Convention E/2704. New York: 28.03.1955. – <http://undocs.org/E/2704> (28.04.2021).
32. A.2. Comments by Governments and Organisations on the Draft Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. E/2822. Report by the Secretary-General, Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards. New York: 31.01.1956. – <http://undocs.org/E/2822> (28.04.2021).
33. C. Summary Records of the United Nations Conference on International Commercial Arbitration. 17th meeting. E/CONF.26/SR.17 – E/2704 and Corr. 1, E/CONF.26/L.31, L.37/Rev.1, L.43 and L.45. New York: 03.06.1958. – <http://undocs.org/E/CONF.26/SR.17> (28.04.2021).
34. D.1. Summary Records of the Committee on the Enforcement of International Arbitral Awards. 6th meeting. E/AC.42/SR.6. New York: 04.03.1955. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=3431 (28.04.2021).
35. D.1. Summary Records of the Committee on the Enforcement of International Arbitral Awards. 7th meeting. E/AC.42/SR.7. New York: 07.03.1955. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=3432 (28.04.2021).

D) Muud allikad

36. Eesti Vabariigi Välisministeeriumi teadaanne välislepingu jõustumise kohta. Välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon (RT II 1993, 21/22, 51), sõlmitud 1958. a 10. juunil, jõustub Eestis suhtes 28. novembril 1993. a. Välisminister T. Velliste. – Välisministeeriumi teadaanded, RT II 1993, 27.
37. Kartsep, R. Jõustunud vahekohtu otsuste tühistamine Eestis õiguses. Magistritöö. Tartu Ülikool: 2020.
38. New York Arbitration Convention. Contracting States. Estonia. – <http://www.newyorkconvention.org/countries> (28.04.2021).
39. New York Arbitration Convention. Declarations and Reservations. – <https://www.newyorkconvention.org/countries> (28.04.2021).
40. Pärtel, E.-L. Välisriigi vahekohtuotsuste sundtäidetavus ja välisriigi vahekohtuotsuste täidetavaks tunnustamine Eestis. Magistritöö. Tartu Ülikool: 2014.

41. Rossi, G. Avalik kord kui alus välisriigi kohtuotsuse tunnustamisest keeldumiseks Brüsseli I määruse kontekstis. Magistritöö. Tallinn: Tartu Ülikooli õigusteaduskond 2011. (Käsikiri TÜ õigusteaduskonna teabekeskuses Tallinnas).
42. Swedish Arbitration Portal: new decision from the Svea Court of Appeal. 28.03.2019. – <https://sccinstitute.com/about-the-scc/news/2019/swedish-arbitration-portal-new-decision-from-the-svea-court-of-appeal/> (28.04.2021).
43. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. Seletuskiri 749 SE.
44. United Nations Commission on International Trade Law. Status: Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958). – https://uncitral.un.org/en/texts/arbitration/conventions/foreign_arbitral_awards/status2 (28.04.2021).
45. United Nations Treaty Collection. Convention on the Execution of Foreign Arbitral Awards. Geneva, 26.09.1927. Ratifications. – <https://treaties.un.org/Pages/LONViewDetails.aspx?src=LON&id=549&chapter=30&clang=en> (28.04.2021).

E) Mudelseadus

46. UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985, with amendments as adopted in 2006, United Nations 2008. – https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/19-09955_e_ebook.pdf (28.04.2021).

KASUTATUD NORMATIIVALLIKAD

A) Eesti Vabariigi õigusaktid

47. Eesti Vabariigi põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.
48. Korrakaitse seadus. – RT I, 03.03.2021, 4.
49. Pankrotiseadus. – RT I 2003, 17, 95; RT I, 31.05.2018, 30.
50. Pankrotiseadus. – RT I, 04.01.2021, 49.
51. Rahvusvahelise eraõiguse seadus. – RT I, 26.06.2017, 31.
52. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I, 09.04.2021, 17.
53. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I 1994, 53, 889.
54. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I, 22.03.2021, 8.
55. Täitemenetluse seadustik. – RT I, 09.04.2021, 3.
56. Võlaõigusseadus. – RT I, 04.01.2021, 19.

B) Välisriikide õigusaktid

57. Zivilprozessordnung. – <https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/> (28.04.2021).
58. Lag om skiljeförfarande. Mitteametlik inglise keelne tõlge. – <https://sccinstitute.com/media/37089/the-swedish-arbitration-act.pdf> (28.04.2021).

C) Euroopa Liidu õigusaktid

59. 05. aprilli 1993. aasta Euroopa Ühenduste Nõukogu direktiiv nr 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes. – EÜT L 95, 21.4.1993, lk 29–34 (eestikeelne eriväljaanne: ptk 15, kd 2, lk 288–293).
60. 12. detsembri 2012. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012, kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (uuesti sõnastatud). – ELT L 351/1, 1–32.
61. Euroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioon. – ELTL C 202/1, 07.06.2016.
62. 22. detsembri 2000. aasta Euroopa Nõukogu määrus (EÜ) nr 44/2001, kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. – ELT L 12, lk 42–64 (eestikeelne eriväljaanne: ptk 19, kd 4).
63. Euroopa Ühenduse asutamislepingu konsolideeritud versioon. – 29.12.2006 ELT C 321 E/73.

D) Rahvusvahelised õigusaktid

64. Convention on the Execution of Foreign Arbitral Awards. Signed at Geneva, September 26, 1927, lk 301–310. – <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%2092/v92.pdf> (28.04.2021).
65. Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon. – RT II 2010, 14, 54.
66. Rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsioon. – RT II 2007, 15.
67. Välismaaliste vahekohtu otsuste täitmise konventsioon. – RT nr 37, 25.04.1929. – <https://dea.digar.ee/article/AKriigiteataja/1929/04/25/6> (28.04.2021).
68. Välisriigi vahekohtu otsuste tunnustamise ja täitmise konventsioon. – RT II 1993, 21, 51.
69. United Nations Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 10 June 1958). – <https://www.newyorkconvention.org/english> (28.04.2021).

E) Institutsionaalsed vahekohtureeglid

70. Eesti Kaubandus-Tööstuskoja Arbitraažikohtu reglement 2019. – <https://www.koda.ee/sites/default/files/content-type/content/2019-06/Reglement%202019%20EST.pdf> (28.04.2021).
71. Stockholm Chamber of Commerce. Arbitration Rules 2017. – https://sccinstitute.com/media/1407444/arbitrationrules_eng_2020.pdf (28.04.2021).
72. ICC Arbitration Rules 2021. – <https://iccwbo.org/dispute-resolution-services/arbitration/rules-of-arbitration/> (28.04.2021).
73. LCIA Arbitration Rules 2020. – https://www.lcia.org/Dispute_Resolution_Services/lcia-arbitration-rules-2020.aspx (28.04.2021).
74. Swiss Chambers' Arbitration Institution. Swiss Rules of International Arbitration 2012. – https://www.swissarbitration.org/files/837/Swiss%20Rules%202019/Web%20versions%202019/Arbitration%20Web%202019/Arbitration/SwissRules2012_English_2019.pdf (28.04.2021).

KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA

A) Eesti kohtute praktika

75. RKTkm 01.12.2003, 3-2-1-118-03.
76. RKTko 22.02.2006, 3-2-1-163-05.
77. RKTkm 15.10.2010, 3-2-1-100-10.
78. RKTko 30.04.2013, 3-2-1-5-13.
79. RKTko 02.12.2015, 3-2-1-133-15.
80. RKTkm 02.03.2016, 3-2-1-186-15.
81. RKTkm 10.05.2016, 3-2-1-25-16.
82. RKTkm 06.12.2017, 2-17-5977.
83. RKTkm 11.04.2018, 2-16-15675.
84. RKTko 12.12.2018, 2-18-4731.
85. RKHKm 16.01.2003, 3-3-1-2-03.
86. RKHKm 27.01.2003, 3-3-1-6-03.
87. RKHKm 04.05.2011, 3-3-1-11-11.
88. RKÜko 21.01.2004, 3-4-1-7-03.
89. RKÜko 19.03.2009, 3-4-1-17-08.
90. RKÜko 01.07.2010, 3-4-1-33-09.
91. HMKm 04.06.2010, 2-09-40129.
92. HMKm 27.08.2010, 2-10-19495.
93. HMKm 29.03.2011, 2-11-5604.
94. HMKm 11.05.2011, 2-11-11709.
95. HMKm 24.03.2016, 2-15-6976.
96. HMKm 27.12.2016, 2-16-1685.
97. TMK 22.05.2012, 2-12-7786.

B) Euroopa Liidu Kohtu praktika

98. EKO C-414/92, *Solo Kleinmotoren GmbH versus Emilio Boch*, ECLI:EU:C:1994:221.
99. EKO C-78/95, *Bernardus Hendrikman ja Maria Feyen versus Magenta Druck & Verlag GmbH*, ECLI:EU:C:1996:380.
100. EKO C-126/97, *Eco Swiss China Time Ltd versus Benetton International NV*, ECLI:EU:C:1999:269.

101. EKo C-7/98, *Dieter Krombach versus André Bamberski*, ECLI:EU:C:2000:164.
102. EKo C-38/98, *Régie nationale des usines Renault SA versus Maxicar SpA ja Orazio Formento*, ECLI:EU:C:2000:225.
103. EKo C-168-05, *Elisa María Mostaza Claro versus Centro Móvil Milenium SL*, ECLI:EU:C:2006:675.
104. EKo C-40/08, *Asturcom Telecomunicaciones SL versus Cristina Rodríguez Nogueira*, ECLI:EU:C:2009:615.
105. EKo C-619/10, *Trade Agency Ltd versus Seramico Investments Ltd*, ECLI:EU:C:2012:531.
106. EKo C-302/13, *flyLAL-Lithuanian Airlines AS versus Starptautiskā lidosta Rīga VAS ja Air Baltic Corporation AS*, ECLI:EU:C:2014:2319.
107. EK C-536/13, *"Gazprom" OAO versus Lietuvos Respublika*, ECLI:EU:C:2014:2414, kohtujuristi M. Melchior ettepanek.
108. EKm C-555/13, *Merck Canada Inc. versus Accord Healthcare Ltd jt*, ECLI:EU:C:2014:92.

C) Muude jurisdiktsioonide kohtute praktika

109. *Tamil Nadu Electricity Board v St-Cms Electric Company Private Ltd*, EWHC 1713 (Comm), 16.07.2007. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Comm/2007/1713.html> (28.04.2021).
110. *Gater Assets Ltd v Nak Naftogaz Ukrainiy*, EWCA 988 (Civ), 17.10.2007. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2007/988.html> (28.04.2021).
111. *Nigerian National Petroleum Corporation v IPCO (Nigeria) Ltd*, EWCA 1157 (Civ), 21.10.2008. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2008/1157.html> (28.04.2021).
112. *Honeywell International Middle East Ltf v Meydan Group Llc*, EWHC 1344 (TCC), 30.04.2014. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/TCC/2014/1344.html> (28.04.2021).
113. *National Iranian Oil Company v Crescent Petroleum Company International Ltd & Anor*, EWHC 510 (Comm), 04.03.2016. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Comm/2016/510.html> (28.04.2021).
114. *RBRG Trading (UK) Ltd v Sinocore International Co Ltd*, EWCA (Civ), 23.04.2018. – <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2018/838.html> (28.04.2021).
115. BGH, III ZR 332/99, 01.02.2001. – <https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=367e419f13a1c1e067e0518a8ec2916d&nr=23573&pos=4&anz=8> (28.04.2021).

116. BGH, III ZB 17/08, 30.10.2008. – <https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=fd877f9b9891dd3ba8443b11dba4d939&nr=45978&pos=12&anz=22> (28.04.2021).
117. BGH, III ZB 83/07, 15.01.2009. – <https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=993bc27200e312ace3149d224b7fd9a0&nr=46943&pos=12&anz=25> (28.04.2021).
118. BGH, III ZB 40/13, 28.01.2014. – <https://juris.bundesgerichtshof.de/cgi-bin/rechtsprechung/document.py?Gericht=bgh&Art=en&sid=df239566394718dc2449c27f4021baa0&nr=67042&pos=10&anz=29> (28.04.2021).
119. BayObLG, 4Z Sch 17/03, 20.11.2003. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=271 (28.04.2021).
120. First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4P_278/2005, 08.03.2006. – <https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/8%20mars%202006%204P%20278%202005.pdf> (28.04.2021).
121. First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_403/2008, 09.12.2008. – <https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/9%20Decembre%202008%204A%20403%202008.pdf> (28.04.2021).
122. First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_233/2010, 28.07.2010. – <https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/28%20juillet%202010%204A%20233%202010.pdf> (28.04.2021).
123. First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_16/2012, 02.05.2012. – https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/2%20mai%202012%204A%2016%202012_0.pdf (28.04.2021).
124. First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_304/2013, 03.03.2014. – <https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/3%20mars%202014%204A%20304%202013.pdf> (28.04.2021).
125. First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_93/2013, 29.10.2013. – <https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/29%20octobre%202013%204A%2093%202013.pdf> (28.04.2021).
126. First Civil Law Court of the Swiss Federal Tribunal, 4A_231/2014, 23.09.2014. – https://www.swissarbitrationdecisions.com/sites/default/files/23%20septembre%202014%204A%20231_0.pdf (28.04.2021).
127. Rechtbank Amsterdam, ECLI:NL:RBAMS:2012:BW7066, 10.05.2012. – <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:RBAMS:2012:BW7066> (28.04.2021).

128. Gerechtshof Amsterdam, ECLI:NL:GHAMS:2014:1235, 08.04.2014. – <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:GHAMS:2014:1235> (28.04.2021).
129. Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2015:1077, 17.04.2015. – <http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:HR:2015:1077> (28.04.2021).
130. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, 3K-3-562/2008, 10.11.2008. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1444 (28.04.2021).
131. Высший Арбитражный Суд Российской Федерации, А40-24208/10-63-209, 03.08.2010. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=859 (28.04.2021).
132. *Renusagar Power Co Ltd v. General Electric Company and anor.*, Supreme Court of India, 07.10.1993. – https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=411 (28.04.2021).